

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

B

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä,
Marja Katajavirta, Jaakko Rinne, Jonna Vuoto &
Kristiina Hietanen

**SEURANTATUTKIMUS
KOULUTUSKESKUS SEDUSTA
V. 2010-2013 VALMISTUNEILLE
TYÖELÄMÄÄN SIJOITTUMISESTA
SEKÄ YRITTÄJYYSAIKOMUSTEN
KEHITTYMISESTÄ**

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B. Raportteja ja selvityksiä 105

Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä,
Marja Katajavirta, Jaakko Rinne, Jonna Vuoto &
Kristiina Hietanen

SEURANTATUTKIMUS KOULUTUSKESKUS SEDUSTA V. 2010-2013 VALMISTUNEILLE TYÖELÄMÄÄN SISOITTUMISESTA SEKÄ YRITTÄJYYSAIKOMUSTEN KEHITTÄMISESTÄ

Seinäjoki 2015

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. Tutkimuksia Research reports
- B. Raportteja ja selvityksiä Reports
- C. Oppimateriaaleja Teaching materials

SeAMK julkaisujen myynti:
Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952- 7109-24-3 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

ESIPUHE

Seinäjoen koulutuskuntayhtymän visio, Sedu – rohkeasti osaamisen edelläkävijäksi, kuvaa haluamme toimia vastuullisesti ja yhteistyöhakuisesti ja rohkaista opiskelijoita ja henkilökuntaamme kansainvälistymiseen. Tavoitteenamme on myös edistää yrittämistä ja aikaansaada erinomaisuutta ja menestymistä ja vahvistaa elinikäistä oppimista. Näiden strategiamme tavoitteiden saavuttaminen edellyttää tiivistä, monipuolistä ja ennakoivaa yhteistyötä työelämän ja eri sidosryhmien kanssa.

Tiiviin työelämäyhteistyön perustaa luovat osaltaan opiskelijoiden työssäoppimisjaksot, joita jokainen perustutkinto-opiskelija suorittaa vähintään puoli vuotta opintojensa aikana. Opetushenkilökunta on osaltaan ohjaamassa ja arvioimassa työssäoppimista ja siten luomassa yhteistyön mallia työelämän kanssa.

Ammattiosaamisen toimielimessä ja työelämäyhteistyön laaturyhmässä kehitetään yhteistyön muotoja ja toimintamalleja, joilla koulutus vastaisi entistä paremmin työelämän tarpeisiin. Opettajien työelämäjaksot oppilaitoksen ulkopuolella luovat osaltaan uusia toimintamalleja.

Valtakunnallisissa vaikuttavuusmittauksissa ja Sedun aiemminkin toteuttamissa selvityksissä Sedusta valmistuneet opiskelijat ovat sijoittuneet hyvin työelämään. Valtakunnallisten tuloksellisuusmittauksissa Sedu on sijoittunut kokoistensa koulutuksen järjestäjien kärkijoukkoon. Tämä tutkimus tukee osaltaan näitä aiempia selvityksiä ja antaa myös erinomaisen kuvan niistä eroista, mitä eri tutkintojen välillä on. Noin puolet opiskelijoista sijoittuu koulutuksen jälkeenkin työssäoppimispaikkaansa, joten ”jalan saaminen” oven väliin ja ensivaikutelma ovat ensiarvoisen tärkeitä työelämään sijoittumisen kannalta - toki työelämälähtöisen koulutuksen rinnalla.

Seinäjoella 11.5.2015

Reija Lepola
kuntayhtymän johtaja, rehtori

TIIVISTELMÄ

Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Marja Katajavirta, Jaakko Rinne, Jonna Vuoto & Kristiina Hietanen 2015. Seurantatutkimus Koulutuskeskus Sedusta v. 2010-2013 valmistuneille työelämään sijoittumisesta sekä yrittäjyysaikomusten kehityksestä. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 105, 103 s.

Koulutuskeskus Sedun hallinnoimassa EAKR-rahoitteisessa TOP-hankkeessa selvitettiin Koulutuskeskus Sedusta valmistuneiden nuorten työllistymistä, siirtymistä jatko-opintoihin, ryhtymistä yrittäjäksi sekä valmistuneiden näkemyksiä koulutuksen sisältöjen, yrittäjyyspedagogiikan ja opetusmenetelmien vastaavuudesta työelämän tarpeisiin. Vastaajaryhmiä oli kaksi: vuosi sitten valmistuneet (valmistumisvuosi 2012–2013) ja kolme vuotta sitten valmistuneet (valmistumisvuosi 2010–2011). Lisäksi hankkeessa on selvitetty opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten kehittymistä pitkittäistutkimuksena opiskelusta valmistumisen jälkeiseen aikaan.

Tämän seurantatutkimuksen päätavoitteena on selvittää: 1) miten opiskelijat ovat työllistyneet valmistumisensa jälkeen, 2) miten koulutus on vastannut työelämän vaatimuksia sekä 3) mitä kehittämiskohteita valmistuneet näkevät koulutuksensa suhteen. Lisäksi alatavoitteina on selvittää, miten opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset muuttuvat työelämään siirryttäessä ja mitä palautetta opiskelijat antavat työelämästä käsin yrittäjyysopetukseen ja erilaisiin pedagogisiin menetelmiin yrittäjyysopetuksessa. Valmistuneiden seuranta-aineistossa on yhteensä 894 vastaajaa.

Koulutuskeskus Sedusta on työllistytty hyvin ja suurin osa valmistuneista on sijoittunut Etelä-Pohjanmaalle. Parhaiten ovat työllistyneet sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet ja toiseksi parhaiten luonnonvara-alalta valmistuneet. Koulutuskeskus Sedun tarjoamaan koulutukseen ollaan tyytyväisiä ja sen koetaan vastaavan työelämän tarpeisiin. Yleisesti yrittäjyysaikomukset ovat säilyneet samalla tasolla kuin opiskeluaikana.

Avainsanat: seurantatutkimus, työelämään sijoittuminen, toisen asteen ammatillinen koulutus, yrittäjyys, aikomukset.

Yhteystiedot: Sanna Joensuu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu, SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri, PL 412, 60101 Seinäjoki, sanna.joensuu@seamk.fi

ABSTRACT

Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Marja Katajavirta, Jaakko Rinne, Jonna Vuoto & Kristiina Hietanen 2015. Follow-Up Study among the Graduates of Vocational Education Centre Sedu from the Years 2010 to 2013: employment after graduation and development of entrepreneurial intentions. Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences B. Reports 105, 103 p.

The TOP project, administered by Vocational Education Centre Sedu and financed by the ERDF, studied employment, participation in further studies and entrepreneurship among young people who had graduated from Vocational Education Centre Sedu, as well as their opinions about how the contents, entrepreneurship pedagogy, and learning methods of their training meet the needs of working life. There were two groups of respondents: those who had graduated one year before (year of graduation 2012–2013) and three years before (year of graduation 2010–2011). Moreover, the project explored the development of the students' entrepreneurial intentions as a longitudinal study from the period of studies until the period after graduation.

The aim of this follow-up study was to find out: 1) how the students had succeeded in finding employment after graduation, 2) how the training had met the needs of working life, as well as 3) what the graduates thought should be improved in their training. Another aim was to find out how the students' entrepreneurial intentions change when moving to working life and to collect feedback from the students in working life for the future development of entrepreneurial studies and the different pedagogic methods used in them. The graduates' follow-up data is based on a total of 894 respondents.

The graduates from Vocational Education Centre Sedu have been successful in finding employment, and the most of them have settled in South Ostrobothnia. The graduates of the field of Social Work and Health Care have been the most successful in finding employment, while those of Natural Resources rank second. The respondents are satisfied with the training provided by Vocational Education Centre Sedu, and they feel it meets the needs of working life. Overall, the respondents' entrepreneurial intentions had remained at the same level as during their study period.

Keywords: follow-up study, integration into working life, professional secondary education, entrepreneurship, intentions

Contact information: Sanna Joensuu, Seinäjoki University of Applied Sciences, School of Business and Culture, PL 412, 60101 Seinäjoki, sanna.joensuu@seamk.fi

SISÄLLYS

ESIPUHE

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

TAULUKOT JA KUVIOT

1 JOHDANTO.....	11
1.1 Seurantatutkimuksen tavoitteet.....	11
1.2 Tiedonkeruu ja tutkimusaineisto	13
1.3 Kyselylomakkeen teemat	14
1.4 Tutkimusaineiston käsittely.....	14
1.5 Tutkimusraportin rakenne.....	16
2 SIOJITTUMINEN TYÖELÄMÄÄN JA TYYTYVÄISYYS KOULUTUKSEEN.....	17
2.1 Vastaajien taustatiedot	20
2.2 Valmistuneiden sijoittuminen työelämään.....	22
2.3 Tyytyväisyys koulutukseen	34
2.4 Kansainvälinen opiskelijavaihto	39
3 KOULUTUSKESKUS SEDUN IMAGO.....	41
3.1 Valmistuneiden mielikuva Koulutuskeskus Sedusta	41
3.2 Koulutuskeskus Sedun kokonaisimago	43
4 YRITTÄJYYSAIKOMUKSET JA NIIDEN MUUTOS SEKÄ	
 YRITTÄJYYSPEDAGOGIIKKA	44
4.1 Yrittäjyysaikomukset ja niihin vaikuttavat tekijät valmistumisen jälkeen	44
4.2 Yrittäjyyspedagogiikka	53
4.3 Regressioanalyysi yrittäjyysaikomuksiin vaikuttavista tekijöistä	56
4.4 Yrittäjyysaikomusten muutos ja siihen vaikuttavat tekijät	58
4.4.1 Yrittäjyysaikomusten ja aikomuksiin vaikuttavien tekijöiden kehittyminen	59
4.4.2 Yrittäjyyspedagogiikka ja yrittäjyysaikomusten kehittyminen.....	65
4.4.3 Korkeat ja matalat yrittäjyysaikomukset	67
4.4.4 Regressioanalyysi yrittäjyysaikomusten muutoksesta.....	69
4.4.5 Analyysi koko aikasarjasta	71
5 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	78
5.1 Työllistyminen valmistumisen jälkeen	78
5.2 Tyytyväisyys koulutukseen ja kehittämiskohteet	79
5.3 Yrittäjyysaikomukset, niiden kehittyminen ja aikomuksiin vaikuttavat tekijät	80
5.4 Yrittäjyyspedagogiikka ja valmistuneiden palaute	83

LÄHTEET	85
LIITTEET.....	87
LIITE 1. Kyselylomake vuosi sitten valmistuneille	87

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Tutkimuksen kohderyhmät ja vastaajat.	14
TAULUKKO 2. Vastaajien lukumäärä eri koulutusaloilla.	17
TAULUKKO 3. Vastaajien opetuspiste, jossa tutkinto on suoritettu.	18
TAULUKKO 4. Tutkimukseen osallistuneiden lukumäärät perustutkinnoittain ja koulutusaloittain.	19
TAULUKKO 5. Koulutusala, sukupuoli, asuinalue ja ikä.	21
TAULUKKO 6. Vastaajien elämäntilanne koulutusaloittain.	24
TAULUKKO 7. Sukupuoli ja elämäntilanne.	26
TAULUKKO 8. Tutkimushetkellä opiskelevien lukumäärät eri koulutusasteilla vastaajan koulutusalan mukaan.	28
TAULUKKO 9. Tutkimushetkellä opiskelevien lukumäärät eri koulutusaloilla tutkinnon koulutusalan mukaan.	30
TAULUKKO 10. Sukupuoli, koulutusala ja alaa vastaaviin töihin työllistyminen.	32
TAULUKKO 11. Koulutusalat ja työskentely työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen.	33
TAULUKKO 12. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen yhteismuuttujan väittämät.	47
TAULUKKO 13. Taustamuuttujien vaikutus yrittäjyysaikomuksiin, pystyvyyteen ja asenteisiin.	51
TAULUKKO 14. Taustamuuttujien vaikutus lähiympäristön tukeen.	52
TAULUKKO 15. Erityyppisiin yrittäjyysopintoihin osallistuminen.	53
TAULUKKO 16. Erityyppisiin yrittäjyysopintoihin osallistuminen eri koulutusaloilla.	54
TAULUKKO 17. Vastaajien arvio erityyppisten yrittäjyysopintojen hyödyllisyydestä.	55
TAULUKKO 18. Omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin osallistuminen eri koulutusaloilla.	56
TAULUKKO 19. Lineaarinen regressioanalyysi yrittäjyysaikomuksista.	57
TAULUKKO 20. Opiskeluaikaisten mittausten jakautuminen eri vuosille.	59
TAULUKKO 21. Vastaajien koulutusala.	59
TAULUKKO 22. Aikomusten, asenteiden, pystyvyyden ja lähiympäristön tuen kehittyminen.	60
TAULUKKO 23. Korkeiden ja matalien opiskeluaikaisten yrittäjyysaikomusten kehittyminen vuosi valmistumisen jälkeen.	68
TAULUKKO 24. Opiskeluaikaiset yrittäjyysaikomukset ja tämän hetkinen elämäntilanne.	69
TAULUKKO 25. Nykyiset yrittäjyysaikomukset ja tämän hetkinen elämäntilanne.	69
TAULUKKO 26. Lineaarinen regressioanalyysi yrittäjyysaikomusten muutoksesta.	70

TAULUKKO 27. Koko aikasarjan vastaajien koulutusala.....	71
TAULUKKO 28. Yrittäjyysmuuttujien keskiarvot aikasarjana.	72

KUVIOT

KUVIO 1. Vastaajien ikäjakauma.....	20
KUVIO 2. Vastaajien asuinalue.....	21
KUVIO 3. Vastaajien nykyinen elämäntilanne.....	22
KUVIO 4. Työssä olevien osuus valmistuneista.	26
KUVIO 5. Opiskelemassa olevien koulutusaste.....	27
KUVIO 6. Opiskelemassa olevien koulutusala.....	29
KUVIO 7. Opiskelemaan lähtemisen syyt.	31
KUVIO 8. Opiskelualaa vastaavissa töissä olleet.....	32
KUVIO 9. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).	34
KUVIO 10. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).	35
KUVIO 11. Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).	36
KUVIO 12. Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin vuosi sitten valmistu- neiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).	37
KUVIO 13. Kokonaistyytyväisyys koulutukseen eri koulutusaloilla.....	38
KUVIO 14. Kansainväliseen opiskelijavaihtoon osallistuminen.	39
KUVIO 15. Kansainvälisen opiskelijavaihdon hyödyllisyys.....	40
KUVIO 16. Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta.	41
KUVIO 17. Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta vuosi sitten valmistuneilla ja kolme vuotta sitten valmistuneilla.....	42
KUVIO 18. Koulutuskeskus Sedun imago eri koulutusaloilla.	43
KUVIO 19. Yrittäjyysaikomuksiin liittyneiden kysymysten keskiarvot ja jakaumat.....	45
KUVIO 20. Yrittäjyysaikomukset eri koulutusaloilla.....	46
KUVIO 21. Lähiympäristön tukeen liittyneet väittämät ja niiden jakaumat.	46
KUVIO 22. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen eri koulutusaloilla.....	47
KUVIO 23. Mielikuvat yrittäjyydestä.....	48
KUVIO 24. Yrittäjyysasenteiden keskiarvot eri koulutusaloilla.	49
KUVIO 25. Yrittäjyysmuuttujien pitkittäisseuranta.....	60
KUVIO 26. Yrittäjyysaikomusten kehittyminen eri aloilla.....	61
KUVIO 27. Yrittäjyysasenteiden kehittyminen eri aloilla.....	62

KUVIO 28. Pystyvyys toimia yrittäjänä kehittyminen eri aloilla.....	63
KUVIO 29. Arvio läheisten mielipiteestä ja sen kehittyminen eri aloilla.....	64
KUVIO 30. Yrittäjyysaikomusten kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka	65
KUVIO 31. Yrittäjyysasenteiden kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka.	66
KUVIO 32. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen –muuttujan kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka.....	66
KUVIO 33. Arvio läheisten mielipiteestä kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka.....	67
KUVIO 34. Yrittäjyysmuuttujien trendit koko aikajaksolla.....	73
KUVIO 35. Miesten ja naisten yrittäjyysasenteiden ja yrittäjyysaikomusten kehittyminen aikasarjana.....	74
KUVIO 36. Miesten ja naisten pystyvyysuskomuksen kehittyminen aikasarjana. ..	74
KUVIO 37. Miesten ja naisten arvio läheisten mielipiteestä ja sen kehittyminen aikasarjana.....	75
KUVIO 39. Vanhempien yrittäjyys ja pystyvyys yrittäjänä toimimiseen -muuttujan kehittyminen aikasarjana.....	76
KUVIO 40. Vanhempien yrittäjyys ja läheisten mielipiteet -muuttujan kehittyminen aikasarjana.....	77

1 JOHDANTO

Koulutuskeskus Sedun hallinnoimassa EAKR-rahoitteisessa TOP-hankeessa on selvitetty Koulutuskeskus Sedusta valmistuneiden nuorten työllistymistä, siirtymistä jatko-opintoihin, ryhtymistä yrittäjäksi sekä valmistuneiden näkemyksiä koulutuksen sisältöjen, yrittäjyyspedagogiikan ja opetusmenetelmien vastaavuudesta työelämän tarpeisiin. Vastaajaryhmiä on kaksi: vuosi sitten valmistuneet (valmistumisvuosi 2012–2013) ja kolme vuotta sitten valmistuneet (valmistumisvuosi 2010–2011). Käsillä olevassa raportissa kuvataan nämä tulokset.

Lisäksi hankkeessa on selvitetty opiskelijoiden yrittäjyysaikomusten kehittymistä pitkittäistutkimuksena opiskelusta valmistumisen jälkeiseen aikaan. Yrittäjyysaikomusten tutkimisen taustalla on Seinäjoen ammattikorkeakoulussa toteutettu EAKR-hanke ”Yrittäjyystoimenpiteiden ja -oppimisympäristöjen vaikuttavuustyökalun kehittäminen, hyödyntäminen ja kansainvälistäminen”, jossa mitattiin opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia neljän vuoden ajan. Koulutuskeskus Sedu osallistui mittaukseen neljä kertaa. Opiskelijat ovat vastanneet kyselyyn vuosittain opintojen alusta aina valmistumiseen saakka. Tällä hetkellä työelämässä on kaksi ryhmää, jotka ovat opintojensa aikana osallistuneet vuosittain (yhteensä kolme kertaa) yrittäjyysaikomuksia koskevaan kyselyyn. Tässä raportissa kuvataan tulokset myös yrittäjyysaikomusten kehittymisen osalta sekä selvitetään aikomusten ja toteuman välistä suhdetta Koulutuskeskus Sedusta valmistuneilla.

Tutkimuksen toteuttamishetkellä Koulutuskeskus Sedussa opiskeli yli 4 000 opiskelijaa ja koulutusta tarjotaan lähes 40 ammattiin Etelä-Pohjanmaalla: Ilmajoella, Kauhajoella, Kurikassa ja Jurvassa, Lapualla, Lappajärvellä, Seinäjoella ja Ähtärissä. Toisen asteen tutkintoon johtavaa koulutusta tarjottiin seitsemällä koulutusalueella (kulttuuriala, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, luonnonvara- ja ympäristöala, matkailu, ravitsemis- ja talousala, sosiaali- ja terveysala, tekniikan ja liikenteen ala) 46 eri koulutusohjelmassa.

Käsillä olevassa seurantatutkimuksessa tulokset esitetään koulutusalueittain. Lisäksi Koulutuskeskus Sedulle on toimitettu koulutusohjelmakohtaiset tulokset ja perustutkintokohtaiset tulokset omaan kehittämiskäyttöön.

1.1 Seurantatutkimuksen tavoitteet

Koulutuskeskus Sedu on tehnyt työelämään sijoittumiskyselyjä aiemminkin eri yhteyksissä, mutta ei aiemmin tässä laajuudessa eikä jo pidempään työelämässä olleille.

Tiedonkeruuta ei ole myöskään aiemmin toteutettu näin systemaattisesti eikä tuloksia ole analysoitu tilastollisesti. Tässä seurantatutkimuksessa painotetaan tiedonkeruun systemaattisuutta ja tilastoanalyysiä.

Tämän seurantatutkimuksen päätavoitteena on selvittää:

- miten opiskelijat ovat työllistyneet valmistumisensa jälkeen,
- miten koulutus on vastannut työelämän vaatimuksia sekä
- mitä kehittämiskohteita valmistuneet näkevät koulutuksensa suhteen.

Lisäksi alatavoitteina on selvittää,

- miten opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset muuttuvat (nousevatko vai laskevatko) työelämään siirryttäessä,
- johtavatko korkeat yrittäjyysaikomukset yrityksen perustamiseen heti valmistumisen jälkeen,
- mitkä tekijät vaikuttavat valmistuneiden opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksiin ja yrittäjäksi ryhtymiseen sekä
- mitä palautetta opiskelijat antavat työelämästä käsin yrittäjyysopetukseen ja erilaisiin pedagogisiin menetelmiin yrittäjyysopetuksessa.

Tämän tutkimuksen tuloksia tullaan ensisijaisesti käyttämään Koulutuskeskus Sedussa tarjottavien opintojen edelleen kehittämiseen työelämän tarpeita vastaaviksi valmistuneilta opiskelijoilta saadun palautteen perusteella. Lisäksi tavoitteena on kehittää opetuksessa toteutettavaa yrittäjyyspedagogiikkaa valmistuneilta saatujen palautteiden perusteella.

Tutkimuksen tiedonkeruun on toteuttanut Koulutuskeskus Sedu. Tiedonkeruun ovat toteuttaneet projektipäällikkö Jaakko Rinne sekä projektiassistentit Jonna Vuoto ja Kristiina Hietanen. Lisäksi tiedonkeruuta ovat toteuttaneet Koulutuskeskus Sedun Koulukadun opetuspisteen merkonomiopiskelijat Saara Pohjonen, Vivian Toiviainen, Juuso Männikkö ja Ari-Pekka Väljä, jotka tekivät sijoittumiskyselyjä osana opintoihinsa kuuluvaa työssäoppimista. Tutkimustulosten analysoinnista sekä raportin kirjoittamisesta ovat vastanneet yliopettaja Sanna Joensuu, tutkimus- ja innovaatiojohtaja, dosentti Elina Varamäki, tilastotieteen lehtori Tarja Heikkilä sekä tutkija Marja Katajavirta SeAMK Liiketoiminta ja kulttuurista.

1.2 Tiedonkeruu ja tutkimusaineisto

Tutkimus suoritettiin kokonaistutkimuksena kaikille kahteen eri kohderyhmään kuuluville:

- toisen asteen tutkinnon vuonna 2012–2013 suorittaneet nuoret (vuosi sitten valmistuneet) ja
- (2) toisen asteen tutkinnon vuonna 2010–2011 suorittaneet nuoret (kolme vuotta sitten valmistuneet).

Valmistuneet olivat seitsemältä eri koulutusosalta (kulttuuriala, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, luonnonvara- ja ympäristöala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali- ja terveysala sekä tekniikan ja liikenteen ala).

Sekä vuosi sitten että kolme vuotta sitten valmistuneista 36 % vastasi kyselyyn. Kaikkiaan valmistuneista tavoitettiin runsas puolet; vuosi sitten valmistuneista 64 % ja kolme vuotta sitten valmistuneista 69 %.

Puhelimitse haastateltujen valmistuneiden opiskelijoiden tavoittamiseksi tarvittavat yhteystiedot saatiin Koulutuskeskus Sedun opiskelijahallintojärjestelmästä. Osa opiskelijahallintojärjestelmässä olleista valmistuneiden opiskelijoiden puhelinnumeroista on ollut käytöstä poistettuja. Nämä henkilöt on laskettu ei-tavoitettujen joukkoon.

Lukuvuonna 2012–2013 valmistuneita opiskelijoita yritettiin tavoittaa puhelimitse soittamalla jokaiselle kolmeen kertaan. Tavoitteena oli, että puhelut soitettaisiin eri päivinä ja eri aikaan päivästä. Tälle ryhmälle soitettuja puheluita on toteutettu 27.10.2014–9.1.2015 päivittäin klo 10–16 välisenä aikana. Tätä ryhmää on ollut haastattelemassa yhteensä viisi eri haastattelijaa, joista kolme oli työssäoppimista suorittavia 2. tai 3. vuoden merkonomiopiskelijoita.

Lukuvuonna 2010–2011 valmistuneiden opiskelijoiden tavoittamisen osalta tavoitettiin myös kolmea soittokertaa, mutta tästä tavoitteesta jouduttiin luopumaan aikataulusyistä. Osaa opiskelijoista on yritetty tavoittaa kahdesti, osaa vain kerran. Tälle ryhmälle soitettuja puheluita on toteutettu 1.12.2014–9.1.2015 päivittäin klo 10–18 välisenä aikana. Tätä ryhmää on ollut haastattelemassa yhteensä neljä eri haastattelijaa, joista yksi oli työssäoppimista suorittava 2. vuoden merkonomiopiskelija. Haastattelijat kirjasivat valmistuneiden opiskelijoiden vastaukset webropol-järjestelmään reaaliaikaisesti haastattelua tehdessään.

Aineistossa on vuosi sitten valmistuneita yhteensä 440 vastaajaa (49 %) ja kolme vuotta sitten valmistuneita 454 vastaajaa (51 %). Taulukossa 1 on esitetty aineiston jakautuminen vastaajaryhmien kesken.

TAULUKKO 1. Tutkimuksen kohderyhmät ja vastaajat.

Aika valmistumisesta	Lukumäärä	%
1 v. valmist.	440	49
3 v. valmist.	454	51
Kaikki	894	100

1.3 Kyselylomakkeen teemat

Tutkimuksen tiedonkeruu toteutettiin strukturoituna lomakekyselynä kahdelle eri kohderyhmälle (Liite 1). Kyselylomakkeen sisältö rakentui seuraavien teemojen ympärille:

- A. Vastaajan taustatiedot
 - sukupuoli
 - ikä
 - suoritettu tutkinto, perustutkinto ja opetuspiste
 - valmistumisvuosi
 - osallistuminen kv-vaihtoon
- B. Nykyinen elämäntilanne
 - asuinpaikka
 - elämäntilanne
 - työsuhteen luonne
 - toimiminen yrittäjänä, yrittämisen ala ja pituus
 - opiskelemissa olevien koulutusala ja syy opiskelun jatkamiseen
 - alaa vastaavissa töissä työskentely
 - työssäoppimispaikassa työskentely valmistumisen jälkeen
- C. Tyytyväisyys koulutukseen ja koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin
 - tyytyväisyys koulutukseen
 - koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin
 - Koulutuskeskus Sedun imago työelämässä
- D. Yrittäjyysaikomukset ja yrittäjyyspedagogiikka
 - yrittäjyysaikomukset
 - pystyvyys toimia yrittäjänä, yrittäjyysasenteet ja lähipiirin tuki
 - opiskeluaikainen yrittäjyyspedagogiikka ja sen koettu hyödyllisyys

1.4 Tutkimusaineiston käsittely

Tutkimusaineisto käsiteltiin tilastollisesti IBM SPSS Statistics 21 -ohjelmistolla. Tuloksia havainnollistetaan erilaisin taulukoin ja kuvioin. Kuviot on luotu Microsoft Excel 2010 -ohjelmalla. Tutkimustulokset esitetään kysymyslomakkeen teemojen mukaisesti suorina jakaumina sekä keskiarvoina.

Eri koulutusalojen tuloksia sekä yrittäjyysaikomusten muutoksia vertaillaan prosenttilukujen ja keskiarvojen avulla. Vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden tuloksia verrataan keskenään. Eri tekijöiden välisten yhteyksien ja muutosten tilastollinen merkittävyys selvitettiin ristiintaulukoinnin yhteydessä χ^2 -riippumattomuus-testillä ja keskiarvovertailujen yhteydessä t-testillä tai varianssianalyysillä. Mikäli keskiarvotestien oletukset eivät olleet voimassa, käytettiin erojen ja muutosten toteamiseen vastaavia ei-parametrisia testejä (Mann-Whitneyn U-testi ja Kruskal-Wallis-testi).

Erojen ja muutosten suuruuden kuvaamiseen käytetään tilastollista merkittävyyttä (p). Mitä pienempi on p-arvo, sitä pienempi on sattuman vaikutus erojen tai muutosten selittäjänä ja sitä selvempi on ryhmien välinen ero tai muutos edellisen tutkimuksen tuloksiin verrattuna. P-arvoon vaikuttaa myös vastanneiden lukumäärä ja keskiarvotesteissä keskihajonta. Tilastollisesti merkitsevissä tuloksissa p on korkeintaan 0,05. Joissakin raportin kuvioissa on tilastollisesti merkitsevyydestä käytetty seuraavia symboleja:

*** tilastollisesti erittäin merkitsevä, $p \leq 0,001$

** tilastollisesti merkitsevä, $0,001 < p \leq 0,01$

* tilastollisesti melkein merkitsevä, $0,01 < p \leq 0,05$.

Yrittäjyysaikomuksia koskevan kysymyksen osiot korreloivat hyvin keskenään, ja niistä muodostettiin yksi uusi muuttuja *Yrittäjyysaikomukset*. Myös Koulutuskeskus *Sedun imagoa* koskevat ominaisuudet korreloivat hyvin keskenään ja niistä voitiin muodostaa muuttuja *Sedun imago*. Imago muodostettiin alkuperäisten muuttujien keskiarvoina, jolloin uuden muuttujan asteikon vaihteluväli on sama 1–5 kuin alkuperäisillä muuttujilla (yrittäjyysaikomuksissa 1–7). Uusia muuttujia muodostettaessa oli tavoitteena saada mahdollisimman korkea reliabiliteettikerroin Cronbachin alfa (α), joka osoittaa, miten hyvin mittarin osiot mittaavat samaa asiaa. Kertoimen arvo voi vaihdella nollan ja ykkösen välillä. Mitä korkeampi on kertoimen arvo, sitä paremmin yhdistetyt muuttujat mittaavat samaa asiaa. Kertoimen arvoa voidaan pitää hyvänä, jos se on yli 0,7. Yrittäjyysaikomus -muuttujan reliabiliteetti on erittäin hyvä ($\alpha=0,961$) ja *Sedun imago* -muuttujan hyvä ($\alpha=0,828$). Näiden uusien muuttujien avulla voidaan tiivistää kysymysten tulokset asiakokonaisuuksiksi ja havainnollistaa näin eri ryhmien kokonaistuloksia.

Lineaarista regressioanalyysia käytettiin selittämään yrittäjyysaikomuksia sekä yrittäjyysaikomusten muutosta. Regressioanalyysin avulla tutkitaan yhden tai useamman selittävän muuttujan vaikutusta selitettävään muuttujaan. Sen avulla pyrittiin vastaamaan siihen, mitkä asiat yrittäjyysaikomuksiin vaikuttavat ja kuinka voimakas mikäkin vaikutus on. Regressioanalyysin erityinen etu on, että siinä voidaan tutkia yhtä aikaa monen selittävän muuttujan vaikutusta selitettävään muuttujaan. Tällöin tuloksen kertovat, mikä on yksittäisen selittävän muuttujan osuus silloin kuin muiden vaikuttavien tekijöiden vaikutus selitettävään muuttujaan on otettu huomioon.

1.5 Tutkimusraportin rakenne

Raportin johdantokappale eli luku yksi tarkastelee tutkimuksen taustaa ja tavoitteita sekä esittelee seurantatutkimuksen toteuttamisen vaiheet tiedonkeruun, tutkimusaineiston sekä aineiston käsittelyn osalta.

Luku kaksi esittelee tutkimustulokset työelämään sijoittumisen osalta ja vastaajien tyytyväisyyden koulutukseen. Kolmannessa luvussa on esitelty tulokset Koulutuskeskus Sedun imagosta. Luvussa neljä esitetään tulokset yrittäjyysaikomusten sekä yrittäjyyspedagogiikan osalta. Viides luku keskittyy tarkemmin yrittäjyysaikomusten muutokseen. Luvussa kuusi esitetään yhteenveto tuloksista ja pohditaan tulosten merkitystä.

2 SIIJOITTUMINEN TYÖELÄMÄÄN JA TYYTYVÄISYYS KOULUTUKSEEN

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimustuloksia vastaajien taustatietojen, työelämään sijoittumisen sekä koulutuksen arvioinnin näkökulmista.

Vuosi sitten valmistuneista vastaajista eniten vastauksia saatiin tekniikan ja liikenteen alalta (227) ja toiseksi eniten sosiaali- ja terveysalalta (99). Liiketalouden ja hallinnon alalta vastauksia saatiin 46. Muut vastaajien alat olivat kulttuuriala (21 vastaajaa), luonnontieteiden ala (6 vastaajaa), luonnonvara- ja ympäristöala (13 vastaajaa) ja matkailu-, ravitsemis- ja talousala (28 vastaajaa). Kolme vuotta sitten vastanneista eniten vastauksia saatiin samoin tekniikan ja liikenteen alalta (250 vastaajaa) sekä sosiaali- ja terveysalalta (117 vastaajaa). Liiketalouden ja hallinnon alalta oli vastaajia 28, kulttuurialalta 18, matkailu- ravitsemis- ja talousalalta 25, luonnontieteiden alalta 8 ja luonnonvara- ja ympäristöalalta 8.

TAULUKKO 2. Vastaajien lukumäärä eri koulutusaloilla.

Koulutusala	1 v. valmist.	3 v. valmist.	Kaikki
Kulttuuriala	19	18	37
Liiketalouden ja hallinnon ala	46	28	74
Luonnontieteiden ala	6	8	14
Luonnonvara- ja ympäristöala	13	8	21
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	29	25	54
Sosiaali- ja terveysala	99	117	216
Tekniikan ja liikenteen ala	228	250	478
Kaikki	440	454	894

Taulukossa 3 on lisäksi esitetty vastaajien opetuspiste, jossa tutkinto on suoritettu. Eniten vastauksia on Seinäjoen opetuspisteistä.

TAULUKKO 3. Vastaajien opetuspiste, jossa tutkinto on suoritettu.

Opetuspiste, jossa tutkinto on suoritettu	1 v. valm.	3 v. valm.	Yhteensä
Sedu Ilmajoki, Ilmajoentie	10	8	18
Sedu Ilmajoki, Pappilantie	14	18	32
Sedu Jurva	5		5
Sedu Kauhajoki	7	21	28
Sedu Kurikka	50	44	94
Sedu Lappajärvi	8	6	14
Sedu Lapua	49	52	101
Sedu Seinäjoki, Kirkkokatu	92	91	183
Sedu Seinäjoki, Törnäväntie	56	70	126
Sedu Seinäjoki, Koskenalantie	76	79	155
Sedu Seinäjoki, Koulukatu	44	30	74
Sedu Seinäjoki, Upankatu	2	4	6
Sedu Ähtäri, Koulutie	23	31	54
Sedu Ähtäri, Tuomarniementie	3		3
YHTEENSÄ	439	454	893

Taulukossa 4 on vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden sekä kaikkien tutki-
mukseen osallistuneiden lukumäärät perustutkinnoittain ja koulutusaloittain.

TAULUKKO 4. Tutkimukseen osallistuneiden lukumäärät perustutkinnoittain ja koulutusaloittain.

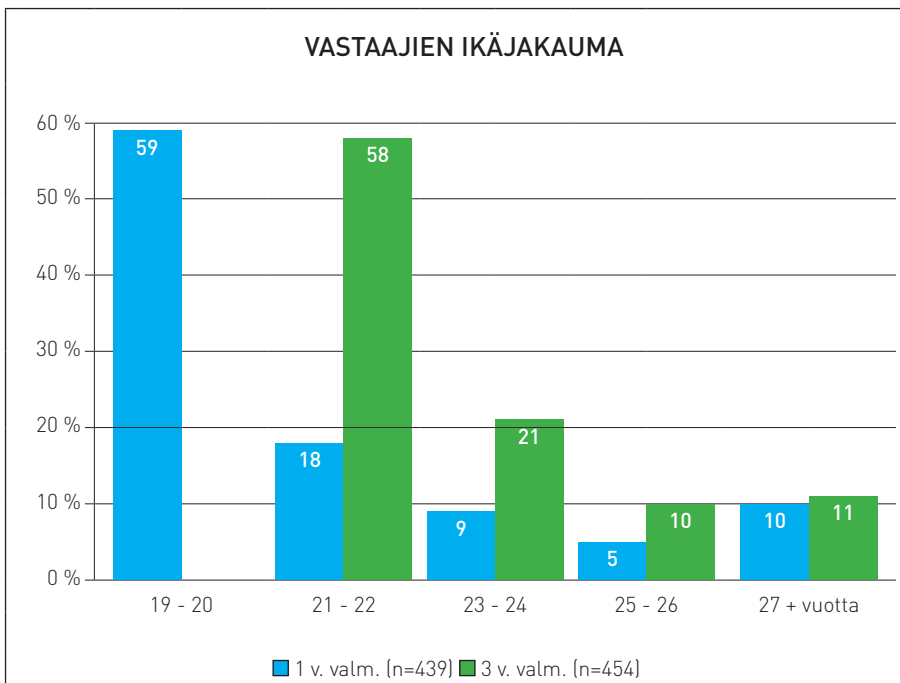
KOULUTUSALA	PERUSTUTKINTO	1 v. valm.	3 v. valm.	Yht.
Kulttuuriala	Käsi- ja taideteollisuusalan pt.	16	18	34
	Kuvallisen ilmaisun pt.	3		3
	Kulttuuriala yhteensä	19	18	37
Liiketalouden ja hallinnon ala	Liiketalouden pt.	46	28	74
Luonnontieteiden ala	Tieto- ja viestintätekniikan pt.	6	8	14
Luonnonvara- ja ympäristöala	Maatalousalan pt.	10	8	18
	Metsäalan pt.	3		3
	Luonnonvara-ala yhteensä	13	8	21
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Kotityö- ja puhdistuspalvelujen pt.	5	9	14
	Hotelli-, palvelu- ja catering-alan pt.	23	15	38
	Matkailualan pt.	1	1	2
	Yhteensä	29	25	54
Sosiaali- ja terveysala	Sosiaali- ja terveysalan pt.	91	112	203
	Hiusalan pt.	8	5	13
	Sosiaali- ja terveysala yhteensä	99	117	216
Tekniikan ja liikenteen ala	Autoalan pt.	26	26	52
	Logistiikan pt.	10	6	16
	Elintarvikealan pt.	12	15	27
	Laboratorioalan pt.	6	1	7
	Kone- ja metallialan pt.	22	40	62
	Pintakäsittelyalan pt.	21	9	30
	Talotekniikan pt.	16	21	37
	Puualan pt.	10	15	25
	Rakennusalan pt.	36	43	79
	Sähkö- ja automaatiotekniikan pt.	34	51	85
	Tieto- ja tietoliikennetekniikan pt.	13	12	25
	Verhoilu- ja sisustusalan pt.	8		8
	Tekstiili- ja vaatetusalan pt.	6	7	13
	Turvallisuusalan pt.	8	4	12
	Tekniikan ala yhteensä	228	250	478
KAIKKI KOULUTUSALAT	YHTEENSÄ	440	454	894

2.1 Vastaajien taustatiedot

Taustatietoina vastaajilta haluttiin selvittää sukupuolta, ikää sekä asuinalueita.

Kaikista vastanneista miehiä oli 53 % ja naisia 47 %. Yksi vuosi sitten valmistuneista vastaajista naisia ja miehiä oli molempia tasan 50 %. Kolme vuotta sitten valmistuneista miehiä oli hieman enemmän kuin naisia (56 %).

Vuosi sitten vastanneiden iän keskiarvo oli 22 vuotta ja kolme vuotta sitten valmistuneiden 24 vuotta. Vuosi sitten valmistuneista nuorin vastaaja oli 19-vuotias ja vanhin 53-vuotias. Kolme vuotta sitten valmistuneista nuorin vastaaja oli 21-vuotias ja vanhin 60-vuotias. Kuviossa 1 on esitetty vastaajien ikäjakauma.

KUVIO 1. Vastaajien ikäjakauma.

Vastaajien asuinpaikat luokiteltiin neljään asuinalueeseen. Suurin osa vastaajista oli sijoittunut valmistumisensa jälkeen Etelä-Pohjanmaalle. 44 % vastanneista asui Etelä-Pohjanmaalla muualla kuin Seinäjoella ja 35 % asui Seinäjoella. 20 % vastanneista asui muualla Suomessa ja muutama vastaaja ulkomailla. Kuviossa 2 on esitetty vastaajien asuinalue.

Asuinalue	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	(n=438)	(n=427)	(n=865)
	%	%	%
Seinäjoki	35	35	35
Muu kunta Etelä-Pohjanmaalla	45	44	44
Muu Suomi	20	21	20
Ulkomaat	<1	<1	0

KUVIO 2. Vastaajien asuinalue.

Koulutusalojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja sukupuolen, asuinalueen ja iän suhteen (taulukko 5). Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla suurin osa vastanneista oli naisia (84 %) kun taas luonnontieteiden alalla kaikki vastaajat olivat miehiä. Myös kulttuurialan vastaajista suurin osa oli naisia (92 %), samoin matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (79 %). Luonnonvara- ja ympäristöalan vastaajista suurin osa asui muualla kuin Seinäjoella (muu EP:n kunta 47 % ja muu Suomi 40 %). Liiketalouden ja hallinnon alan vastaajista 50 % asui vuorostaan Seinäjoella. Myös luonnontieteiden alan vastaajista useimmat asuivat Seinäjoella (60 %). Kulttuurialan vastaajat olivat keskimäärin vanhempia kuin muut (keskiarvo 25,4 vuotta). Keskimäärin nuorempia vastaajat olivat luonnonvara- ja ympäristöalalla (keskiarvo 21,4 vuotta).

TAULUKKO 5. Koulutusala, sukupuoli, asuinalue ja ikä.

	Sukupuoli		Asuinalue				Ikä
	Mies	Nainen	Seinäjoki	Muu EP:n kunta	Muu Suomi	Ulkomaat	
	%	%	%	%	%	%	KA
Kulttuuriala	8	92	28	28	41	3	25,4
Liiketalouden ja hallinnon ala	30	70	50	24	24	1	22,4
Luonnontieteiden ala	100		60	20	20		22,8
Luonnonvara- ja ympäristöala	71	29	13	47	40		21,4
Matkailu-, ravits.- ja talousala	21	79	44	38	18		23,0
Sosiaali- ja terveysala	16	84	30	49	21		25,9
Tekniikan ja liikenteen ala	78	22	35	48	17		21,9
Kaikki	53	47	35	44	20	0,3	23,1
	p=0,000		p=0,000				p=0,000

2.2 Valmistuneiden sijoittuminen työelämään

Tässä osiossa tarkastellaan Koulutuskeskus Sedusta vuosina 2010–2013 valmistuneiden nuorten sijoittumista työelämään sekä muuta elämäntilannetta tutkimushetkellä marras-joulukuussa 2014.

Kuviosta 3 käy ilmi, että vuosi sitten valmistuneista 20,5 % oli töissä vakituudessa työsuhhteessa ja kolme vuotta sitten valmistuneista 38,1 %. Määräaikaisessa työsuhhteessa vuosi sitten valmistuneista oli 30 % ja kolme vuotta sitten valmistuneista 16,1 %. Yrittäjänä toimi vuosi sitten valmistuneista ainoastaan 0,9 %. Kolme vuotta sitten valmistuneista yrittäjänä toimi jo hieman enemmän, 2,2 % valmistuneista. Moni nuori oli jatkanut opiskelua valmistumisen jälkeen. Vuosi sitten valmistuneista oli kyselyn toteuttamishetkellä opiskelemissa 22,3 % ja kolme vuotta sitten valmistuneista 28,4 %. Työttömänä vuosi sitten valmistuneista oli 17,5 %, mutta kolme vuotta sitten valmistuneista jo huomattavasti vähemmän eli 9 %. Vuosi sitten valmistuneista varusmiespalveluksessa tai siviilipalveluksessa oli 5 %. Vanhempainvapaalla vuosi sitten valmistuneista oli 3,6 % ja kolme vuotta sitten valmistuneista 4,8 %. Lisäksi kolme vuotta sitten valmistuneista työpajan asiakkaana oli 0,2 % ja työvoimakoulutuksessa 0,7 %. Lisäksi joitakin vastaajia oli vastannut elämäntilanteeseen jokin muu kuin kuviossa esitetty.

Mikä on tämänhetkinen tilanteesi?	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	(n=440)	(n=454)	(n=894)
	%	%	%
Vakituinen työsuhde	20,5	38,1	29,4
Määräaikainen työsuhde	30,0	16,1	22,9
Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	0,9	2,2	1,6
Opiskelija	22,3	28,4	25,4
Työpajan asiakas	0,0	0,2	0,1
Työtön	17,5	9,0	13,2
Työvoimakoulutuksessa	0,0	0,7	0,3
Työkyyttömyyseläke	0,0	0,0	
Varusmiespalvelus/siviilipalvelus	5,0	0,0	2,5
Vanhempainvapaa	3,6	4,8	4,3
Muu	0,2	0,4	0,3

KUVIO 3. Vastaajien nykyinen elämäntilanne.

Jos lukuja verrataan Tilastokeskuksen (Suomen virallinen tilasto 2015) vuoden 2013 lukuihin, työttömänä oli vuosi ammatillisen koulutuksen jälkeen 17,4 %. Luku on samaa luokkaa Koulutuskeskus Sedun osalta, jos katsotaan vuosi sitten valmistuneita. Kolme vuotta sitten valmistuneet ovat luonnollisesti ehtineet työllistyä paremmin, joista vain 9 % on työttömänä.

Taulukossa 6 on esitetty nykyinen elämäntilanne eri koulutusaloittain. On huomattava, että osassa koulutusohjelmia on hyvin vähän vastaajia, joten varsinaista tilastollista vertailua ryhmien välillä ei voida tehdä.

Kulttuurialalta valmistuneista vakituudessa työsuhhteessa on tällä hetkellä yhteensä 27 % (10 henkilöä) ja määräaikaisessa työsuhhteessa 16 % (6 henkilöä). Opiskelua on jatkanut 38 % (14 henkilöä). Työttömänä oli kaksi henkilöä, varusmiespalvelussa yksi ja vanhempainvapaalla neljä. Liiketalouden alalta valmistuneista 31 % toimi vakituudessa työsuhhteessa ja 19 % määräaikaisessa työsuhhteessa. Opiskelua oli jatkanut 37 %. Työttömänä oli seitsemän valmistunutta ja vanhempainvapaalla kolme. Luonnontieteiden alalta valmistuneista vain yksi oli työttömänä. Kymmenen oli määräaikaisessa työsuhhteessa ja kolme vakituudessa työsuhhteessa.

Luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneista 48 % toimi vakituudessa työsuhhteessa eli eniten verrattuna muihin koulutusaloihin. Tämä tarkoittaa kymmentä opiskelijaa. Määräaikaisessa työsuhhteessa oli kaksi valmistunutta ja yrittäjänä toimi yksi. Opiskelua oli jatkanut viisi valmistunutta ja kolme oli työttömänä.

Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta valmistuneista vakituudessa työsuhhteessa toimi 15 % (kahdeksan valmistunutta) ja määräaikaisessa 28 % (15 valmistunutta). 32 % oli jatkanut opiskelua (17 valmistunutta). Työttömänä oli suhteessa aika moni (20 %, 11 valmistunutta). Vanhempainvapaalla oli kolme valmistunutta.

Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista vakituudessa työsuhhteessa oli 26 % (55 valmistunutta) ja määräaikaisessa työsuhhteessa 39 % (84 valmistunutta). Opiskelua oli jatkanut 20 % (44 valmistunutta). Yrittäjänä toimi seitsemän vastaajaa, työttömänä oli samoin seitsemän vastaajaa, vanhempainvapaalla 18 ja yksi oli ilmoittanut elämäntilanteekseen joku muu kuin annetut vaihtoehdot.

Tekniikan alalta valmistuneista suurin osa oli vakituudessa työsuhhteessa (32 %, yhteensä 154 valmistunutta). Määräaikaisessa työsuhhteessa oli 18 % (84 valmistunutta). Yrittäjänä toimi kuusi valmistunutta. Opiskelua oli jatkanut 23 % (110 valmistunutta). Työttömien osuus on suhteessa aika korkea. Jopa 87 valmistunutta oli kyselyn toteuttamishetkellä työttömänä (18 %). Työvoimakoulutuksessa tai työpajan asiakkaana oli neljä ja vanhempainvapaalla kymmenen valmistunutta. Varusmiespalvelusta suorittamassa oli 4 % (21 valmistunutta). Kaksi oli vastannut elämäntilanteekseen ”muu”.

TAULUKKO 6. Vastaajien elämäntilanne koulutusaloittain.

TÄMÄNHETKINEN TILANNE		1 v. valm.		3 v. valm.		Yhteensä	
KOULUTUSALA		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Kulttuuriala	Vakituihin työsuhde	2	10,5	8	44,4	10	27,0
	Määräaikainen työsuhde	4	21,1	2	11,1	6	16,2
	Opiskelija	11	57,9	3	16,7	14	37,8
	Työtön			2	11,1	2	5,4
	Varusmiespalvelus/ siviilipalvelus	1	5,3			1	2,7
	Vanhempainvapaa	1	5,3	3	16,7	4	10,8
	Kulttuuriala yhteensä	19	100	18	100	37	100,0
Liiketalouden ala	Vakituihin työsuhde	15	32,6	8	28,6	23	31,1
	Määräaikainen työsuhde	12	26,1	2	7,1	14	18,9
	Opiskelija	14	30,4	13	46,4	27	36,5
	Työtön	3	6,5	4	14,3	7	9,5
	Vanhempainvapaa	2	4,3	1	3,6	3	4,1
	Liiketalouden ala yhteensä	46	100	28	100	74	100,0
Luonnon- tieteiden ala	Vakituihin työsuhde			3	37,5	3	21,4
	Opiskelija	6	100,0	4	50,0	10	71,4
	Työtön			1	12,5	1	7,1
	Luonnontieteiden ala yhteensä	6	100	8	100	14	100,0
Luonnonvara- ja ympäristöala	Vakituihin työsuhde	6	46,2	4	50,0	10	47,6
	Määräaikainen työsuhde	1	7,7	1	12,5	2	9,5
	Yrittäjä/ammattinharjoittaja/ freelancer	1	7,7			1	4,8
	Opiskelija	3	23,1	2	25,0	5	23,8
	Työtön	2	15,4	1	12,5	3	14,3
	Luonnonvara- ja ympäristöala yhteensä	13	100	8	100	21	100,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Vakituihin työsuhde	2	6,9	6	24,0	8	14,8
	Määräaikainen työsuhde	7	24,1	8	32,0	15	27,8
	Opiskelija	11	37,9	6	24,0	17	31,5
	Työtön	8	27,6	3	12,0	11	20,4
	Vanhempainvapaa	1	3,4	2	8,0	3	5,6
	Ala yhteensä	29	100	25	100	54	100,0

Sosiaali- ja terveysala	Vakituinen työsuhde	13	13,1	42	35,9	55	25,5
	Määräaikainen työsuhde	59	59,6	25	21,4	84	38,9
	Yrittäjä/ammattinharjoittaja/ freelancer	3	3,0	4	3,4	7	3,2
	Opiskelija	11	11,1	33	28,2	44	20,4
	Työtön	6	6,1	1	0,9	7	3,2
	Vanhempainvapaa	7	7,1	11	9,4	18	8,3
	Muu			1	0,9	1	0,5
	Sosiaali- ja terveysala yhteensä	99	100	117	100	216	100,0
Tekniikan ala	Vakituinen työsuhde	52	22,8	102	40,8	154	32,2
	Määräaikainen työsuhde	49	21,5	35	14,0	84	17,6
	Yrittäjä/ammattinharjoittaja/ freelancer			6	2,4	6	1,3
	Opiskelija	42	18,4	68	27,2	110	23,0
	Työpajan asiakas			1	0,4	1	0,2
	Työtön	58	25,4	29	11,6	87	18,2
	Työvoimakoulutuksessa			3	1,2	3	0,6
	Varusmiespalvelus/ siviilipalvelus	21	9,2			21	4,4
	Vanhempainvapaa	5	2,2	5	2,0	10	2,1
	Muu	1	0,4	1	0,4	2	0,4
	Tekniikan ala yhteensä	228	100	250	100	478	100,0

Työllistymistä alojen välillä on vaikea vertailla erikokoisten vastaajamäärien suhteen. Eniten vastauksia on tekniikan alalta, sosiaali- ja terveysalalta sekä liiketalouden alalta. Jos näitä aloja vertaillaan keskenään, voidaan huomata, että liiketalouden alalta 50 % valmistuneista on töissä toisen palveluksessa, sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista 64 % ja tekniikan alalta 50 %. Liiketalouden ja tekniikan alalta valmistuneista suurempi osa on vakituksessa työsuhhteessa, kun taas sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista suurempi osa on määräaikaisessa työsuhhteessa, mikä on alalle tyypillistäkin. Yrittäjiä on suhteessa eniten sosiaali- ja terveysalalta valmistuneissa, vaikka yrittäjien määrä on hyvin pieni sielläkin. Tekniikan alalta valmistuneissa on suhteessa eniten työttömiä verrattuna liiketalouden alalta tai sosiaali- ja terveysalalta valmistuneisiin. Tekniikan alalla on mahdollista myös suurempi kausityöttömyys kyselyhetkellä, joka ajoittui loppuvuoteen.

Taulukossa 7 on kuvattu erot miesten ja naisten elämäntilanteiden välillä. Miesten ja naisten välillä oli tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja koko aineiston tasolla. Miehiä oli suhteessa enemmän vakituksessa työsuhhteessa (34 %) kuin naisia (25 %). Naisilla määräaikaisia työsuhhteita oli vuorostaan enemmän (29 %). Miehiä oli suhteessa enemmän työttömänä (20 %) kuin naisia (6 %). Naiset vuorostaan olivat jatkaneet opiskelua suhteessa enemmän kuin miehet. Naisista 29 % oli kyselyn toteuttamishetkellä opiskelijana ja miehistä 22 %.

TAULUKKO 7. Sukupuoli ja elämäntilanne.

Mikä on tämänhetkinen tilanteesi?	Mies (n=473)	Nainen (n=421)
	%	%
Vakituisen työsuhde	34	25
Määräaikainen työsuhde	18	29
Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	1	2
Opiskelija	22	29
Työtön/työpajan asiakas/ työvoimakoulutuksessa	20	6
Muu tilanne	5	9
p=0,000		

Jatkotarkasteluja varten tämänhetkinen elämäntilanne luokiteltiin kahteen luokkaan: työssä (kolme ensimmäistä vaihtoehtoa) ja työelämän ulkopuolella (opiskelija, työpajan asiakas, työtön, työvoimakoulutuksessa, työkyvyttömyyseläkkeellä). Tässä luokittelussa varusmiespalvelussa ja vanhempainvapaalla olevat sekä kohtaan muu kuuluvat jäävät tarkastelun ulkopuolelle ja prosenttilukujen perusarvo on koko aineistossa n=831.

Kuviossa 4 on kuvattu vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden elämäntilanne edellä kuvatun luokittelun mukaan. Vuosi sitten valmistuneista työssä oli 56 % ja työelämän ulkopuolella 44 %. Kolme vuotta sitten valmistuneista työssä oli jo 60 % ja työelämän ulkopuolella 40 %.

Tilanne tutkimushetkellä	1 v. valm. (n=401)	3 v. valm. (n=430)	Kaikki (n=831)
	%	%	%
Työssä	56	60	58
Työelämän ulkopuolella	44	40	42

KUVIO 4. Työssä olevien osuus valmistuneista.

Vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa työllistymistilanteessa. Tässä kaksiluokkaisessa jakamassa ei ollut myöskään sukupuolten välillä merkitsevää eroa. Sen sijaan koulutusalojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ero työllistymisessä: Sosiaali- ja

terveysalalla työssä oli 74 % vastaajista, luonnonvara-alalla 62 %, tekniikan alalla 55 %, liiketalouden alalla 52 %, kulttuurialalla 49 %, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla 46 % ja luonnontieteiden alalla 21 %. Vertailussa on kuitenkin muistettava huomioida pienet vastausmäärät luonnontieteiden alalta.

Yrittäjänä toimi yhteensä neljätoista vastaajaa. Neljä näistä oli valmistunut vuosi sitten ja kymmenen kolme vuotta sitten. Vuosi sitten valmistuneista kaksi vastaajaa toimi parturi-kampaajana, yksi urheiluhierojana ja yksi vastaaja metsäkonealalla. Kolme vuotta sitten valmistuneista kolme toimi parturi-kampaajana. Muiden vastaajien alat olivat autohuolto ja -fiksaus, kauneudenhoitoala, koneurakointi, maatalous ja tekniikan ala. Lisäksi yksi vastaajista toimi ompelijana ja yksi taksiryttäjänä. Vuosi sitten valmistuneissa yrittäjänä toimimisen keskiarvo kuukausina oli 17 kk ja kolme vuotta sitten valmistuneissa 24 kk.

Seuraavassa on tarkasteltu tarkemmin opiskelemissa olevien vastauksia. Yhteensä opiskelijana oli kyselyn toteuttamishetkellä 227 vastaajaa. Kuviossa 5 on esitetty opiskelijoiden koulutusaste. Suurin osa vastanneista (70 %) opiskelee ammattikorkeakoulussa. Kolme vuotta sitten valmistuneista useampi opiskelee ammattikorkeakoulussa (78 %) kuin vuosi sitten valmistuneista (59 %). Vuosi sitten valmistuneista taas useampi opiskelee toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa (32 %) verrattuna kolme vuotta sitten valmistuneisiin (16 %). Yliopistossa/tiedekorkeakoulussa opiskelee yhteensä 5 % vastanneista.

Millä koulutusasteella opiskelet?	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	(n=98)	(n=129)	(n=227)
	%	%	%
Ammattikorkeakoulu	59	78	70
Yliopisto/Tiedekorkeakoulu	4	5	5
Lukio	0	0	
Toisen asteen ammatillinen koulutus	32	16	23
Muu	5	1	3

KUVIO 5. Opiskelemissa olevien koulutusaste.

Taulukossa 8 on esitetty opiskelevien lukumäärät eri koulutusasteilla vastaajan koulutusalan mukaan. *Kulttuurialalta* seitsemän henkilöä opiskelee ammattikorkeakoulussa ja seitsemän ammatillisella toisella asteella. *Liiketalouden ja hallinnon alalta* valmistuneista suurin osa opiskelee ammattikorkeakoulussa (19 vastaajaa). Neljä opiskelee yliopistossa, kaksi ammatillisella toisella asteella ja kaksi jossakin muu-

alla kuin edellä mainituissa. Luonnontieteiden alalta valmistuneet ovat jatkaneet joko ammattikorkeakouluun (5 vastaajaa), yliopistoon (2 vastaajaa) tai ammatilliselle toiselle asteelle (kolme vastaajaa). *Luonnonvara- ja ympäristöalalta* valmistuneista opiskelua on jatkanut ammattikorkeakoulussa kolme vastaajaa, yliopistossa yksi ja ammatillisella toisella asteella yksi. *Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta* valmistuneista opiskelua on jatkanut ammattikorkeakoulussa seitsemän ja ammatillisella toisella asteella yhdeksän. Yksi on opiskelemassa yliopistossa. *Sosiaali- ja terveysalalta* valmistuneista opiskelua on selvästi jatkettu lähinnä ammattikorkeakoulussa (42 vastaajaa). Vain kaksi on jatkanut opiskelua ammatillisella toisella asteella. Ammattikorkeakouluopinnot ovat yleisimpiä myös tekniikan alalta valmistuneilla (75 vastaajaa). Heistä kuitenkin myös 28 on jatkanut opiskelua ammatillisella toisella asteella ja kolme yliopistossa. Neljä opiskelee jossain muualla kuin edellä mainituissa.

Yhteenvedona voi todeta, että liiketalouden ja hallinnon alalta, sosiaali- ja terveysalalta sekä tekniikan alalta opintoja jatketaan yleensä ammattikorkeakoulussa. Tekniikan alalta valmistuneet ovat suhteessa enemmän muita aloja jatkaneet opintoja myös ammatillisella toisella asteella. Muilla aloilla vastaajia on sen verran vähän, että vertailu on vaikeaa. Kuitenkin voidaan huomata, että matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta valmistuneista suurempi osa on jatkanut opintojaan ammatillisella toisella asteella kuin ammattikorkeakoulussa. Samoin kulttuurialalta valmistuneiden osalta opintoja on jatkettu yhtä paljon ammatillisella toisella asteella kuin ammattikorkeakoulussa.

TAULUKKO 8. Tutkimushetkellä opiskelevien lukumäärät eri koulutusasteilla vastaajan koulutusalaa mukaan.

KOULUTUSALA	OPISKELIJANA TOIMIVIEN LUKUMÄÄRÄT ERI KOULUTUSASTEILLA			
	Ammattikorkeakoulu	Yliopisto/ Tiedekorkeakoulu	Toisen asteen amatillinen koulutus	Muu
Kulttuuriala	7	0	7	0
Liiketalouden ja hallinnon ala	19	4	2	2
Luonnontieteiden ala	5	2	3	0
Luonnonvara- ja ympäristöala	3	1	1	0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	7	1	9	0
Sosiaali- ja terveysala	42	0	2	0
Tekniikan ja liikenteen ala	75	3	28	4
Yhteensä	158	11	52	6

Kuviossa 6 on lisäksi esitetty opiskelemissa olevien opiskeluala. Suurin osa vastanneista opiskelee joko tekniikan ja liikenteen alalla (yhteensä 32 %) tai sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla (yhteensä 29 %). Kolme vuotta sitten valmistuneissa sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla opiskelee suhteessa enemmän (36 %) kuin vuosi sitten valmistuneissa (18 %). Vuosi sitten valmistuneista 15 % opiskelee yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla ja kolme vuotta sitten valmistuneista 11%. Muilla aloilla opiskeli suhteessa vähemmän vastaajia (yleissivistävä koulutus alle 1 %, humanistinen ja kasvatustieteiden ala 3 %, kulttuuriala 7 %, luonnontieteiden ala alle 1 %, luonnonvara- ja ympäristöala 2 %, matkailu-, ravitsemis- ja talousala 7 % ja muu koulutus 5 %). Lisäksi 2 % ei ilmoittanut koulutusala.

Millä alalla opiskelet?	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	(n=98)	(n=129)	(n=227)
	%	%	%
Yleissivistävä koulutus	0	1	<1
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	2	3	3
Kulttuuriala	11	3	7
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	15	11	13
Luonnontieteiden ala	0	2	1
Tekniikan ja liikenteen ala	29	35	32
Luonnonvara- ja ympäristöala	3	2	2
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	18	36	29
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	8	5	7
Muu koulutus	10	2	5
Ei ilmoittanut koulutusala	3	1	2

KUVIO 6. Opiskelemissa olevien koulutusala.

Taulukossa 9 on tarkasteltu, mille aloille opiskelua on jatkettu valmistumisalan mukaan. *Kulttuurialalta* kolme on jatkanut opintoja samalla alalla ja muut ovat vaihtaneet koulutusala. Viisi on vaihtanut alaa tekniikan ja liikenteen alalle, kaksi liiketalouden alalle, kaksi matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle ja kaksi muualle. *Liiketalouden ja hallinnon alalta* valmistuneista suurin osa on jatkanut opintojaan edelleen liiketalouden ja hallinnon alalla (14 vastaajaa). Viisi on vaihtanut kulttuurialalle, kolme

humanistiselle ja kasvatusalalle ja kolme sosiaali- ja terveystalalle. Yksittäisiä vastaajia on vaihtanut tekniikan ja liikenteen alalle ja luonnonvara- ja ympäristöalalle. *Luonnontieteiden alalta* valmistuneista suurin osa on jatkanut tekniikan ja liikenteen alalle (7 vastaajaa). Kukaan ei ole jatkanut opiskelua samalla alalla. Kaksi on vaihtanut liiketalouden ja hallinnon alalle ja yksi muuhun koulutukseen. *Luonnonvara- ja ympäristöalalta* opiskelua on jatkettu luonnontieteiden alalla (2 vastaajaa) tai muualla (2 vastaajaa). *Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta* valmistuneista kolme on jatkanut opiskelua samalla alalla, kolme on vaihtanut liiketalouden ja hallinnon alalle ja kolme muualla. Neljä on vaihtanut sosiaali- ja terveystalalle. *Sosiaali- ja terveystalalta* valmistuneet eivät juuri ole vaihtaneet alaa. Lähes kaikki (41 vastaajaa) ovat jatkaneet opiskelua samalla alalla. Yksittäisiä opiskelijoita on siirtynyt liiketalouden ja hallinnon alalle, tekniikan ja liikenteen alalle ja matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle. *Tekniikan ja liikenteen alalta* valmistuneista suurin osa on myös jatkanut opiskelua samalla alalla (59 vastaajaa). 17 vastaajaa on vaihtanut sosiaali- ja terveystalalle ja yhdeksän matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle. Seitsemän vastaajaa oli siirtynyt opiskelumaan kulttuurialalle ja seitsemän liiketalouden ja hallinnon alalle. Neljä vastanneista oli jatkanut muuhun koulutukseen, kolme luonnonvara- ja ympäristöalalle, kaksi humanistiselle ja kasvatusalalle ja yksi yleissivistävään koulutukseen.

TAULUKKO 9. Tutkimushetkellä opiskelevien lukumäärät eri koulutusaloilla tutkinnon koulutusalan mukaan.

ALA JOLLA OPISKELEE	Yleissivistävä koulutus	Humanistinen ja kasvatusala	Kulttuuriala	Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	Luonnontieteiden ala	Tekniikan ja liikenteen ala	Luonnonvara- ja ympäristöala	Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Muu koulutus
Kulttuuriala	0	0	3	2	0	5	0	0	2	2
Liiketalouden ja hallinnon ala	0	3	5	14	0	1	1	3	0	0
Luonnontieteiden ala	0	0	0	2	0	7	0	0	0	1
Luonnonvara- ja ympäristöala	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	0	1	0	3	0	0	1	4	3	3
Sosiaali- ja terveysala	0	0	0	1	0	1	0	41	1	0
Tekniikan ja liikenteen ala	1	2	7	7	0	59	3	17	9	4
Yhteensä	1	6	15	29	2	73	5	65	15	12

Koulutusasteen suhteen ei mies- ja naisopiskelijoiden välillä ollut tilastollisesti merkitsevää eroa. Sen sijaan mies- ja naisopiskelijoiden suosituimmat koulutusalat olivat erilaiset: miesopiskelijoista 61 % opiskeli tekniikan alalla ja toiseksi eniten (16 %) sosiaali-, terveys ja liikunta-alalla. Naisopiskelijoista opiskeli sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla 39 %, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla 17 %, kulttuurialalla 11 % ja matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla 10 %.

Syyt opiskelemaan lähtemiseen on kuvattu kuviossa 7. Suurin osa vastanneista halusi kohottaa/syventää ammattipätevyyttä (63 %). Toiseksi tärkein syy oli halu vaihtaa alaa (19 % vuosi sitten valmistuneista ja 22 % kolme vuotta sitten valmistuneista). 12 % vastaajista syy opiskelemaan lähtemiseen oli heikko työllisyystilanne tai työttömyys. Muu kuin edellä mainittu syy oli 5 %:lla vastaajista. Nämä mainitsivat syiksi terveydelliset syyt (3 vastaajaa), halun saada monipuolisesti ammatteja ja opiskelualan kiinnostavuuden sekä uudelleen kouluttautumisen vakuutusyhtiön kouluttamana.

Koulutusaloista matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla oli keskimääräistä enemmän vastaajia, jotka halusivat vaihtaa alaa (53 % alan 17 opiskelijasta), ja luonnontieteiden alalla puolet alan opiskelijoista (10 henkilöä) mainitsi heikon työllisyystilanteen syyksi lähteä opiskelemaan. Opiskelijat, jotka olivat työskennelleet Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä, hakeutuivat opiskelemaan keskimääräistä enemmän (71 %) kohottaakseen ammattipätevyyttään, kun taas vastaajat, jotka eivät olleet alan töissä, halusivat vaihtaa alaa keskimääräistä useammin (31 %).

Miksi lähdit opiskelemaan?	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	(n=97)	(n=129)	(n=226)
	%	%	%
Halu kohottaa/syventää ammattipätevyyttä	64	62	63
Halu vaihtaa alaa	19	22	20
Heikko työllisyystilanne tai työttömyys	10	12	12
Muu	7	4	5

KUVIO 7. Opiskelemaan lähtemisen syyt.

Vastanneista suurin osa (72 %) oli ollut Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä (Kuvio 8). Vuosi sitten valmistuneista 73 % oli ollut alaa vastaavissa töissä ja kolme vuotta sitten valmistuneista 71 %.

Oletko ollut Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaasi alaa vastaavissa töissä?	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	(n=440)	(n=452)	(n=892)
	%	%	%
Kyllä	73	71	72
En	27	29	28

KUVIO 8. Opiskelualaa vastaavissa töissä olleet.

Valmistumisajankohdan suhteen ei tuloksissa ollut tilastollisesti merkitseviä eroja, mutta sukupuolen ja koulutusalan suhteen oli (Taulukko 7). Miehistä suhteessa suurempi osa oli ollut alaa vastaavissa töissä (77 %) kuin naisista (68 %). Parhaiten alaa vastaaviin töihin oli työllistytty sosiaali- ja terveysalalta (94 %) ja luonnonvara- ja ympäristöalalta (90 %). Myös matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta suurin osa oli työllistynyt alaa vastaaviin töihin (75 %). Heikoiten alaa vastaaviin töihin oli työllistytty luonnontieteiden alalta (43 %) ja kulttuurialalta (49 %).

TAULUKKO 10. Sukupuoli, koulutusala ja alaa vastaaviin töihin työllistyminen.

Oletko ollut Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaasi alaa vastaavissa töissä?	Kyllä	En	p-arvo
	%	%	
Sukupuoli			0,003
Mies	68	32	
Nainen	77	23	
Koulutusala			0,000
Kulttuuriala	49	51	
Liiketalouden ja hallinnon ala	66	34	
Luonnontieteiden ala	43	57	
Luonnonvara- ja ympäristöala	90	10	
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	75	25	
Sosiaali- ja terveysala	94	6	
Tekniikan ja liikenteen ala	64	36	

Naiset olivat olleet keskimäärin pidempään (keskiarvo 20 kk) Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä kuin miehet (keskiarvo 16 kk). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Samoin luonnollisesti työssä tällä hetkellä olevat olivat työskennelleet alaa vastaavissa töissä pidempään (keskiarvo 22 kk) kuin työelämän ulkopuolella olevat (keskiarvo 12 kk). Koulutusalojenkin välillä oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ero: sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet olivat olleet alan töissä keskimäärin kauimmin (2 vuotta).

Vastaajilta kysyttiin omaa arviota siihen, miksi vastaaja ei ole ollut opiskelemaa alaa vastaavissa töissä. Suurin osa pitää syynä alan heikkoa työllisyystilannetta (yhteensä 53 %). 15 % mainitsee syyksi sen, ettei alalla työskentely kiinnosta. 9 % on jatkanut suoraan jatko-opintoihin ja 8 % on saanut töitä eri alalta. Terveydelliset syyt mainitsee 1 % vastaajista ja 14 % jonkin muun kuin edellä mainitun syyn. Muita syitä olivat varusmiespalvelu (8 vastaajaa), äitiysloma (8 vastaajaa) ja henkilökohtaiset syyt (2 vastaajaa). Muita yksittäisiä syitä olivat mm. alan vaativuus, alan huono palkkaus, alalla vaadittava korkeampi koulutus tai pidempi työkokemus ja sukupuolisyrintä.

Lähes puolet oli työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa (48 %). Vuosi sitten valmistuneista 49 % oli työskennellyt työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen ja kolme vuotta sitten valmistuneista 47 %. Alojen välillä on tilastollisesti erittäin merkitsevä ero. Taulukossa 8 on esitetty erot alojen välillä työssäoppimispaikassa työskentelyn suhteen. Luonnontieteiden alan opiskelijoista ainoastaan 7 % oli työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa ja kulttuurialan opiskelijoista ainoastaan 19 %. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista peräti 64 % oli työskennellyt työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen. Myös luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijoista suurin osa (55 %) oli työskennellyt työssäoppimispaikassa. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoista työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen oli työskennellyt 50 % vastanneista, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista 47 % ja tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista 44 %.

TAULUKKO 11. Koulutusalat ja työskentely työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen.

Onko työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa?	Kyllä	Ei	p-arvo
	%	%	
Koulutusala			0,000
Kulttuuriala	19	81	
Liiketalouden ja hallinnon ala	47	53	
Luonnontieteiden ala	7	93	
Luonnonvara- ja ympäristöala	55	45	
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	50	50	
Sosiaali- ja terveysala	64	36	
Tekniikan ja liikenteen ala	44	56	

Opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa oli keskimäärin työskennelty yhteensä 10 kuukautta vuosi sitten valmistuneiden keskuudessa. Kolme vuotta sitten valmistuneet olivat työskennelleet työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen keskimäärin 20 kuukautta.

2.3 Tyytyväisyys koulutukseen

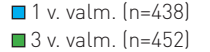
Tässä alaluvussa on käsitelty valmistuneiden nuorten tyytyväisyyttä koulutukseen ja heidän arviotaan koulutuksen vastaavuudesta työelämän tarpeisiin. Ensin esitetään kokonaistulokset ja sen jälkeen samat tulokset erikseen vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta.

Kuviossa 9 on esitetty vastausten jakautuminen tyytyväisyyden osalta. Kaikkiaan valmistuneet ovat hyvin tyytyväisiä koulutukseen. Korkeimman keskiarvon saa väittämä ”Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen” (keskiarvo 4,2). Vastanneet pitivät koulutusta myös laadukkaana (keskiarvo 4,1), kokevat saaneensa riittävästi tukea ja ohjausta (keskiarvo 4,1) ja uskovat koulutuksen parantaneen työllistymismahdollisuuksia (keskiarvo 4,0). Hieman alhaisempi keskiarvo on kohdassa ”Sain opintojeni aikana riittävästi ohjausta valmistumisen jälkeiselle ajalle” (keskiarvo 3,5).

Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön	1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
	%	%	%	%	%	
Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen	1	3	14	44	38	4,2
Saamani koulutus oli laadukasta	1	3	15	49	33	4,1
Sain opintoja suorittaessani riittävästi tukea ja ohjausta	1	4	15	42	38	4,1
Koulutus on parantanut työllistymismahdollisuuksiani	3	8	22	24	43	4,0
Sain opintojeni aikana riittävästi ohjausta valmistumisen jälkeiselle ajalle	4	11	35	32	18	3,5
n = 890						

KUVIO 9. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

Kun verrataan vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden vastauksia keskenään tyytyväisyyden suhteen, tilastollisesti merkitseviä eroja ei löydy. Kuviossa 10 on esitetty vastausten jakautuminen ja keskiarvot erikseen vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta. Muiden väittämien suhteen keskiarvot ovat täysin samat, ainoastaan kysymysten ”Koulutus on parantanut työllistymismahdollisuuksiani” ja ”Sain opintojeni aikana riittävästi ohjausta valmistumisen jälkeiselle ajalle” keskiarvot ovat hieman korkeammat vuosi sitten valmistuneiden osalta. Ero ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkitsevä.

Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön	1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
	%	%	%	%	%	
Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen		3	16	43	38	 4,2
	1	3	13	45	39	 4,2
Saamani koulutus on laadukasta	1	3	15	50	31	 4,1
		3	15	48	34	 4,1
Sain opintoja suorittaessani riittävästi tukea ja ohjausta		5	16	42	37	 4,1
	2	4	14	41	40	 4,1
Koulutus on parantanut työllistymismahdollisuuksiani	3	8	21	24	43	 4,0
	4	8	22	25	42	 3,9
Sain opintojeni aikana riittävästi ohjausta valmistumisen jälkeiselle ajalle	4	10	34	31	21	 3,6
	4	13	35	34	14	 3,4
Erot eivät ole til. merk.						

KUVIO 10. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin sai myös korkeat keskiarvot väittämien osalta (Kuvio 11). Korkein keskiarvo oli kohdassa ”Suorittamani tutkinto tunnetaan hyvin alan työnantajien keskuudessa” (keskiarvo 4,3). Väittämän osalta jopa 49 % vastanneista on antanut arvon 5 eli täysin samaa mieltä. Vastaajat myös kokevat, että opettajien osaaminen vastasi työelämän vaatimuksia (keskiarvo 4,1), opetuksessa käytetyt laitteet ja välineet vastasivat työelämän vaatimuksia (keskiarvo 4,0), työnantajat arvostavat Sedussa suoritettua tutkintoa (keskiarvo 4,0). Valmistuneet kokivat myös, että ammattitaito on valmistumisen jälkeen ollut riittävä alan työtehtäviin (keskiarvo 3,9).

Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin	1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
	%	%	%	%	%	
Opetuksessa käytetyt laitteet ja välineet vastasivat työelämän vaatimuksia	1	5	20	39	35	4,0
Opettajien osaaminen vastasi työelämän vaatimuksia	1	3	16	41	38	4,1
Valmistuttuani tunsin, että ammattitaitoni on riittävä alan työtehtäviin	1	5	23	49	22	3,9
Suorittamani tutkinto tunnetaan hyvin alan työnantajien keskuudessa	1	3	15	31	49	4,3
Työnantajat arvostavat Sedussa suoritettua tutkintoa	1	3	26	39	32	4,0
n = 890						

KUVIO 11. Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

Vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja vastauksissa. Kuviossa 12 on esitetty vastaukset ryhmien välillä erikseen. Vuosi sitten valmistuneilla on hieman korkeammat keskiarvot väittämässä ”Valmistuttuani tunsin, että ammattitaitoni on riittävä alan työtehtäviin”, ”Suorittamani tutkinto tunnetaan hyvin alan työnantajien keskuudessa” ja ”Työnantajat arvostavat Sedussa suoritettua tutkintoa”. Erot eivät ole kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä.

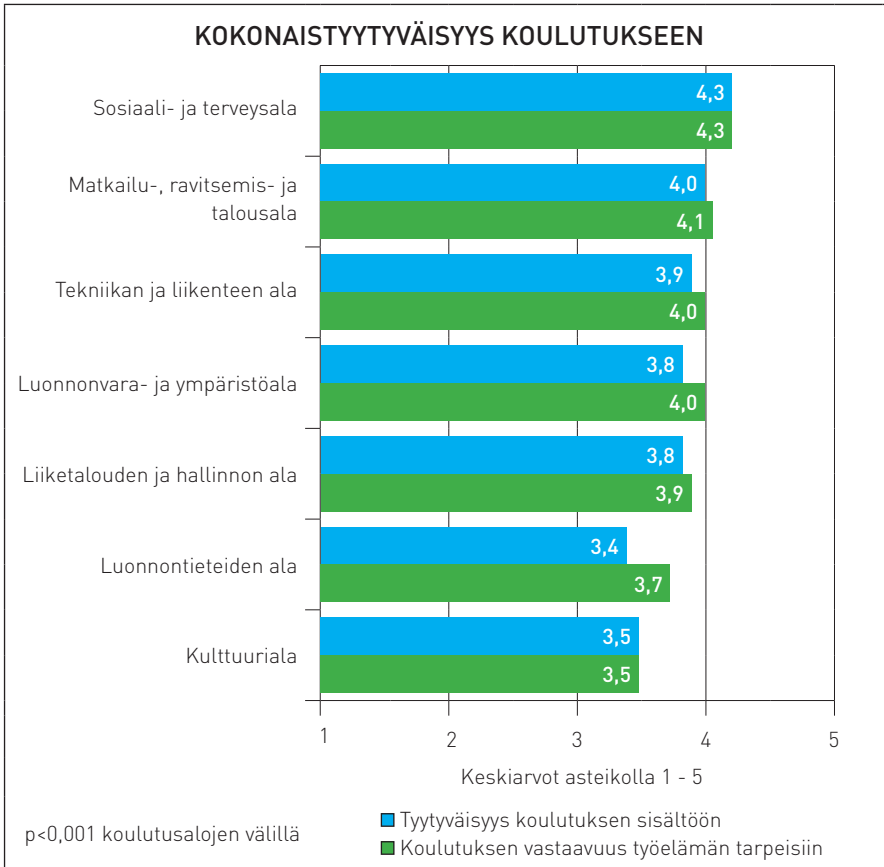
Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin	1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
	%	%	%	%	%	
Opetuksessa käytetyt laitteet ja välineet vastasivat työelämän vaatimuksia	1	5	20	40	34	4,0
	0	5	21	38	36	4,0
Opettajien osaaminen vastasi työelämän vaatimuksia	1	3	17	42	37	4,1
	1	4	16	40	39	4,1
Valmistuttuani tunsin, että ammattitaitoni on riittävä alan työtehtäviin	2	3	24	47	24	3,9
	1	6	21	51	21	3,8
Suorittamani tutkinto tunnetaan hyvin alan työnantajien keskuudessa	0	3	13	32	51	4,3
	1	3	17	31	48	4,2
Työnantajat arvostavat Sedussa suoritettua tutkintoa	1	3	24	40	32	4,0
	1	3	27	38	31	3,9
Erot eivät ole til. merk.						■ 1 v. valm. (n=438) ■ 3 v. valm. (n=452)

KUVIO 12. Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta. Keskiarvot asteikolla 1–5 (1=täysin eri mieltä, 5=täysin samaa mieltä).

Tyytyväisyyteen koulutuksen sisältöön liittyvät väittämät korreloivat positiivisesti keskenään. Jatkoanalyysia varten niistä muodostettiin yhteismuuttuja *Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön*, jonka reliabiliteetti on $\alpha=0,753$ ja keskiarvo 4,0. Muuttujan keskiahajonta on 0,7, minimi 1 ja maksimi 5. Samoin koulutuksen vastaavuuteen työelämän tarpeisiin liittyneet väittämät korreloivat positiivisesti keskenään. Niistä muodostettiin yhteismuuttuja *Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin*, jonka reliabiliteetti on $\alpha=0,714$ ja keskiarvo 4,0. Muuttujan keskiahajonta on 0,6, minimi 1,4 ja maksimi 5.

Koulutusalojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja sekä tyytyväisyydessä koulutuksen sisältöön että tyytyväisyydessä koulutuksen vastaavuuteen työelämän tarpeisiin (kuviot 12 ja 13). Kokonaistyytyväisyys on selvästi korkein sosiaali- ja terveysalalla (keskiarvot 4,3 molemmissa muuttujissa) ja seuraavaksi korkein matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (keskiarvot 4,0 ja 4,1). Heikoin kokonaistyytyväisyys koulutukseen on kulttuurialalla (keskiarvot molemmissa muuttujissa 3,5). Myös luonnontieteiden alalla kokonaistyytyväisyys koulutukseen on heikompi kuin useimmilla muilla aloilla. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön on luonnontieteiden alla kaikkein alhaisin

(keskiarvo 3,4). On kuitenkin huomattavaa, että kaikkien alojen osalta keskiarvo on yli 3, joten yhteenvetona voidaan todeta vastanneiden olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä sekä koulutuksen sisältöön että koulutuksen vastaavuuteen työelämän tarpeisiin.

KUVIO 13. Kokonaistyytyväisyys koulutukseen eri koulutusaloilla.

Myös näiden asiakokonaisuuksien keskiarvoissa oli tilastollisesti erittäin merkitsevät erot naisten ja miesten välillä. Naisten keskiarvot olivat vähän korkeammat sekä tyytyväisyydessä koulutuksen sisältöön (keskiarvo 4,1) että koulutuksen vastaavuuteen työelämän tarpeisiin (keskiarvo 4,1) kuin miesten (vastaavat keskiarvot 3,9 ja 4,0).

Valmistuneet, jotka työskentelivät Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä, antoivat molemmista asiakokonaisuuksista keskimäärin korkeammat arviot (molempien keskiarvot 4,1) kuin valmistuneet, jotka eivät työskennelleet Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä (keskiarvot 3,7 ja 3,8). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Samoin työssä olevat antoivat tilastollisesti merkitsevästi korkeammat keskimääräiset arviot molemmista (keskiarvot 4,0 ja

4,1) kuin työelämän ulkopuolella olevat (keskiarvot 3,9 ja 4,0). Tyytyväisyyteen näyttäisi siis vaikuttavan nykyinen työllisyystilanne.

2.4 Kansainvälinen opiskelijavaihto

Kansainväliseen opiskelijavaihtoon oli osallistunut kaikista vastanneista 8 % (kuvio 14). Vuosi sitten valmistuneista 9 % ja kolme vuotta sitten valmistuneista 8 % oli osallistunut vaihtoon.

Osallistuitko kansainväliseen opiskelijavaihtoon opintojesi aikana?	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	[n=433]	[n=445]	[n=878]
	%	%	%
Kyllä	9	8	8
En	91	92	92

KUVIO 14. Kansainväliseen opiskelijavaihtoon osallistuminen.

Naiset olivat osallistuneet (11 %) enemmän kansainväliseen opiskelijavaihtoon kuin miehet (6 %). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Samoin työelämän ulkopuolella olevat (12 %) ja heistä erityisesti opiskelijat (14 %), olivat osallistuneet enemmän opiskelijavaihtoon kuin tutkimushetkellä työssä olevat. Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,001$). Koulutusalojen välillä oli myös tilastollisesti merkitseviä eroja ($p=0,004$): matkailu-, ravitsemis- ja talousalan valmistuneista 24 % oli ollut kansainvälisessä opiskelijavaihdossa, kulttuurialalta 11 %, luonnonvara-alalta 10 %, luonnontieteiden alalta 8 %, tekniikan ja liikenteen alalta 8 %, liiketalouden ja hallinnon alalta 7 % ja sosiaali- ja terveysalalta 5 %.

Kuviossa 15 on esitetty vaihtoon osallistuneiden vastaajien näkemykset kansainvälisen vaihdon hyödyllisyydestä. 58 % vaihdossa olleista koki siitä olleen hyötyä työllistymisen kannalta. Kolme vuotta sitten valmistuneista hieman suurempi osa (64 %) koki vaihdon työllistymisen kannalta hyödylliseksi kuin kolme vuotta sitten valmistuneista (54 %). Jatko-opintoihin sijoittumisen kannalta 53 % vastaajista koki vaihdon hyödyllisenä. Kaikista eniten vaihdosta koettiin olevan jotakin muuta hyötyä kuin työllistyminen tai jatko-opintoihin sijoittuminen (76 % vastaajista). Vastanneet kuvasivat sanallisesti muun hyödyn olevan mm. kielitaito (19 vastaajaa), elämäkokemus (15 vastaajaa), rohkeus (5 vastaajaa), oppimiseen liittyvät asiat (5 vastaajaa) ja yleissivistävä kokemus (2 vastaajaa). Muut yksittäiset kommentit liittyivät mm. näkemyksen saamiseen, itsenäisyyden kasvamiseen ja verkostojen luomiseen.

Mikäli osallistui kansainväliseen opiskelijavaihtoon opintojen aikana...	1 v. valm.		3 v. valm.		Kaikki	
	n	%	n	%	n	%
koki siitä olleen hyötyä työllistymisen kannalta	39	54	33	64	72	58
koki siitä olleen hyötyä jatko-opintoihin sijoittumisen kannalta	38	50	20	60	58	53
koki siitä olleen muuta hyötyä	27	78	31	74	58	76

KUVIO 15. Kansainvälisen opiskelijavaihdon hyödyllisyys.

Valmistuneilta kysyttiin myös halukkuutta liittyä Koulutuskeskus Sedun alumnirekisteriin. Vastanneista 24 % ilmaisi halukkuutensa osallistua alumnirekisteriin.

3 KOULUTUSKESKUS SEDUN IMAGO

Tässä luvussa kuvataan tulokset Koulutuskeskus Sedun imagon osalta. Tulokset esitetään ensin kokonaistuloksina ja aina sen jälkeen verrataan vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden vastauksia keskenään.

3.1 Valmistuneiden mielikuva Koulutuskeskus Sedusta

Valmistuneiden mielikuva Koulutuskeskus Sedusta on positiivinen. Kuviossa 16 on kuvattu mielikuviin liittyneiden väittämien keskiarvot ja jakaumat. Suurin osa (yhteensä 83 %) on joko samaa tai täysin samaa mieltä väittämän ”Sedun oppimisympäristön on myönteinen ja kannustava” kanssa (keskiarvo 4,2). Jopa 43 % vastanneista on täysin samaa mieltä ja lisäksi 41 % samaa mieltä väittämän ”Sedu opettaa noudattamaan työelämän pelisääntöjä” kanssa (keskiarvo 4,2). Hieman matalammat keskiarvot ovat väittämässä ”Sedu kannustaa opiskelijoita kansainvälisyyteen ” (keskiarvo 3,5) ja ”Sedu kannustaa opiskelijoita yrittäjämäiseen toimintaan ” (keskiarvo 3,5), mutta näissäkin keskiarvo jää selvästi yli 3. Vastaajat myös kokevat, että Sedusta valmistunut opiskelija pystyy osaamisellaan yllättämään työnantajan positiivisesti (keskiarvo 4,0), Sedussa huomioidaan erilaiset oppijat (keskiarvo 3,8) ja että Sedussa kannustetaan uteliaisuuteen, uskallukseen ja luovuuteen (keskiarvo 3,9).

Mielikuva koulutuskeskus Sedusta	1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
	%	%	%	%	%	
Sedun oppimisympäristö on myönteinen ja kannustava	1	3	13	46	37	4,2
Sedu opettaa noudattamaan työelämän pelisääntöjä	1	3	13	41	43	4,2
Sedusta valmistunut opiskelija pystyy osaamisellaan yllättämään työnantajan positiivisesti	2	3	22	45	29	4,0
Sedu kannustaa opiskelijoita kansainvälisyyteen	4	14	32	30	20	3,5
Sedu kannustaa opiskelijoita yrittäjämäiseen toimintaan	2	13	37	33	15	3,5
Sedussa huomioidaan erilaiset oppijat	2	6	24	39	28	3,8
Sedussa kannustetaan uteliaisuuteen, uskallukseen ja luovuuteen	2	5	24	43	26	3,9
n = 885						

KUVIO 16. Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta.

Vuosi sitten valmistuneiden ja kolme vuotta sitten valmistuneiden välillä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja liittyen mielikuvaan koulutuskeskus Sedusta. Kuviossa 17 on esitetty erikseen vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden keskiarvot. Kolme vuotta sitten valmistuneilla on hieman korkeampi keskiarvo väittämän ”Sedun oppimisympäristö on myönteinen ja kannustava” ja ”Sedusta valmistunut opiskelija pystyy osaamisellaan yllättämään työnantajan positiivisesti”, mutta ero on hyvin pieni vastausten jakautumisen suhteen. Vuosi sitten valmistuneet arvioivat hieman positiivisemmin väittämän ”Sedu kannustaa opiskelijoita yrittäjämäiseen toimintaan” kuin kolme vuotta sitten valmistuneet. Vuosi sitten valmistuneista suurin osa on antanut tähän arvon 4 (33 %) ja kolme vuotta sitten valmistuneista arvon 3 (42 %). Ero ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevää.

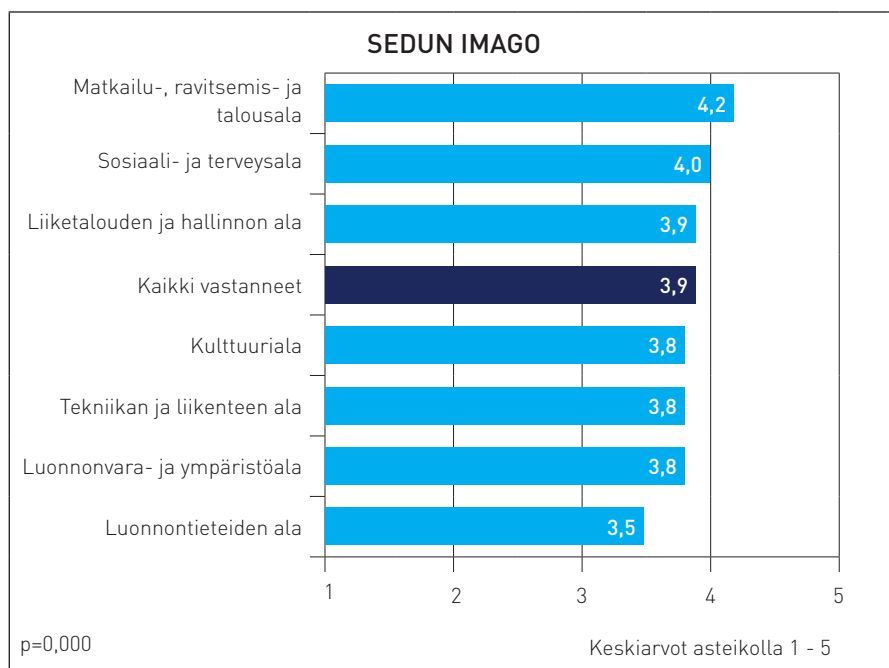
Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta	1	2	3	4	5	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=täysin eri mieltä 5=täysin samaa mieltä
	%	%	%	%	%	
Sedun oppimisympäristö on myönteinen ja kannustava	1	3	13	46	37	 4,1
	1	2	14	46	37	 4,2
Sedu opettaa noudattamaan työelämän pelisääntöjä	1	3	12	41	43	 4,2
	0	3	13	40	43	 4,2
Sedusta valmistunut opiskelija pystyy osaamisellaan yllättämään työnantajan positiivisesti	2	3	25	41	29	 3,9
	1	4	18	48	29	 4,0
Sedu kannustaa opiskelijoita kansainvälisyyteen	3	16	32	29	20	 3,5
	4	13	33	31	19	 3,5
Sedu kannustaa opiskelijoita yrittäjämäiseen toimintaan	3	14	32	33	18	 3,5
	1	11	42	33	12	 3,4
Sedussa huomioidaan erilaiset oppijat	3	7	23	38	29	 3,8
	2	6	26	40	27	 3,8
Sedussa kannustetaan uteliaisuuteen, uskallukseen ja luovuuteen	2	5	25	42	27	 3,9
	2	5	24	44	25	 3,9
Erot eivät ole tilastollisesti merkitseviä.						 1 v. valm. (n=438) 3 v. valm. (n=449)

KUVIO 17. Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta vuosi sitten valmistuneilla ja kolme vuotta sitten valmistuneilla.

3.2 Koulutuskeskus Sedun kokonaisimago

Mielikuviin liittyvistä väittämistä muodostettiin yhteismuuttuja *Sedun imago*. Väittämät korreloivat positiivisesti keskenään ja yhteismuuttujan reliabiliteetti oli hyvä ($\alpha=0,828$). Muuttujan keskiarvo on 3,9, keskihajonta 0,6, minimi 1,1 ja maksimi 5,0.

Naiset arvioivat Sedun imagon paremmaksi (keskiarvo 4,0) kuin miehet (keskiarvo 3,8). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,000$). Myös koulutusalojen välillä oli tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja (kuvio 18). Korkein keskiarvo Sedun imagosta oli matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta valmistuneilla opiskelijoilla. Kaikkien vastanneiden keskiarvoa korkeampi keskiarvo oli myös sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla (keskiarvo 4,0). Liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoilla Sedun imagon keskiarvo oli täysin sama kuin kaikkien vastanneiden keskiarvo (3,9). Alhaisin keskiarvo Sedun imagosta oli luonnontieteiden alalta valmistuneilla (keskiarvo 3,5). Kulttuurialalta, tekniikan ja liikenteen alalta sekä luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneiden keskiarvo Sedun imagon suhteen oli kaikilla sama (keskiarvo 3,8). Huomionarvoista on, että valmistuneet, jotka olivat osallistuneet opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin (ks. luku 4.2), pitivät Sedun imagoa parempana (keskiarvo 4,0) kuin vastaajat, jotka eivät olleet osallistuneet tämäntyypisiin opintoihin (keskiarvo 3,8). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä ($p=0,001$).

KUVIO 18. Koulutuskeskus Sedun imago eri koulutusaloilla.

4 YRITTÄJYYSAIKOMUKSET JA NIIDEN MUUTOS SEKÄ YRITTÄJYYPEDAGOGIIKKA

Tässä luvussa kuvataan opiskelijoiden valmistumisen jälkeiset yrittäjyysaikomukset, niihin vaikuttavat tekijät sekä kokemus opiskeluaikaisen yrittäjyyspedagogiikan hyödyllisyydestä.

Yrittäjyysaikomusten mittaus perustuu Entre Intentio -hankkeessa kehitettyyn mittariin. Mittaria on testattu 12 suomalaisen ammattikorkeakoulun ja 6 ulkomaisen yliopiston lisäksi Etelä-Pohjanmaan kaikissa kolmessa toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa. Esimerkiksi syksyllä 2012 Koulutuskeskus Sedusta oli 2 027 vastaajaa, Järviseedun ammatti-instituutista 196 vastaajaa ja Suupohjan ammatti-instituutista 170 vastaajaa. Sedu ja Jami osallistuivat neljä kertaa ja SAI kolme kertaa kyselyyn. Opiskelijat vastasivat kyselyyn vuosittain opintojen alusta aina valmistumiseen saakka. Tällä hetkellä työelämässä on kaksi ryhmää, jotka ovat opintojensa aikana osallistuneet vuosittain (yhteensä kolme kertaa) yrittäjyysaikomuksia koskevaan kyselyyn.

Entre Intentio -mittariston viitekehys perustuu pitkälti Ajzenin (1991) Theory of Planned Behavior (TPB, suunnitellun käyttäytymisen teoria) -malliin. Tämän teorian mukaan aiكومukset (intentiot) selittävät keskeisesti yksilön myöhempää käyttäytymistä, sillä halu toteuttaa tietynlaista käyttäytymistä on todettu parhaaksi yksittäiseksi yksilön käyttäytymistä ennustavaksi tekijäksi (Fishbein & Ajzen 1975; Bagozzi, Baumgartner & Yi 1989; Krueger & Carsrud 1993). Ajzenin mallissa aiكومuksia selittävät kolme käsitteellisesti itsenäistä muuttujaa: asenteet käyttäytymistä kohtaan, lähiympäristön tuki sekä pystyvyysuskomus. Vuosi sitten valmistuneiden osalta mitattiin aiكومusten lisäksi myös näitä kolmea muuttujaa, jotta aiكومusten muutosta voidaan tarkastella viitekehysten mukaisesti. Asenne selittää toiminnan haluttavuutta. Lähiympäristön tuki viittaa yksilölle tärkeiden ihmisten mielipiteeseen käyttäytymistä kohtaan (Ajzen 1991, 195). Lähiympäristön positiiviset yrittäjyysasenteet lisäävät siis uskomuksen mukaan yksilön yrittäjyysintentiota. Pystyvyysuskomus viittaa toiminnan koettuun helppouteen tai vaikeuteen tarkoittaen sitä, millä tasolla yksilö kokee pystyvänsä suoriutumaan toiminnasta.

4.1 Yrittäjyysaikomukset ja niihin vaikuttavat tekijät valmistumisen jälkeen

Yrittäjyysaiكومuksia mitattiin kolmella väittämällä. Kuviossa 19 on esitetty vastausten jakaumat ja keskiarvot. Yrittäjyysaiكومuksiin liittyvistä väittämistä korkeimman keskiarvon saa arvio todennäköisyydestä lähteä yrittäjäksi sen jälkeen, kun valmistunut on hankkinut sopivan määrän työkokemusta (keskiarvo 3,4 sekä vuosi sitten ja kolme

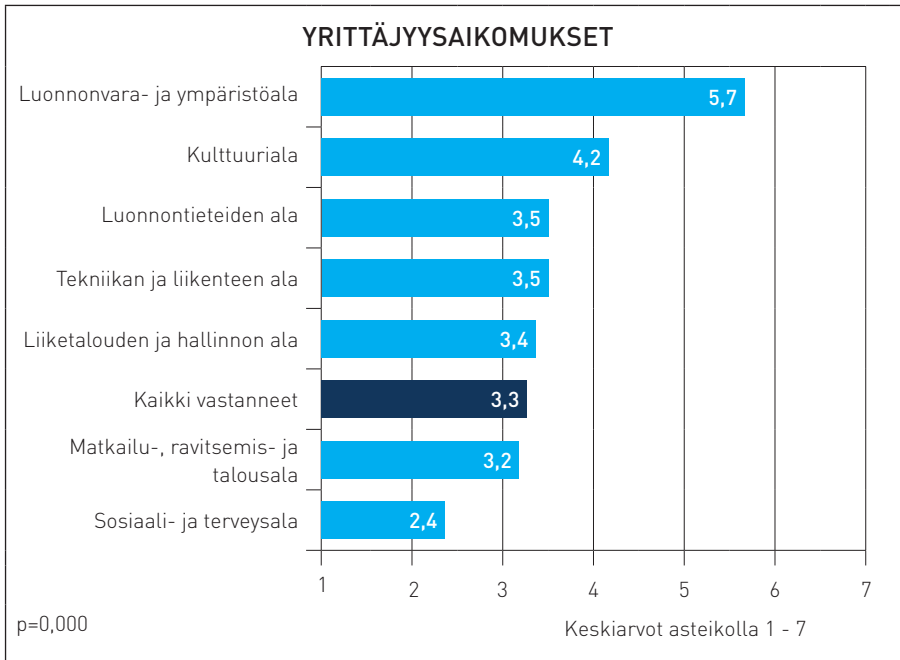
vuotta sitten valmistuneilla). Kaiken kaikkiaan aikomusten keskiarvo eri väittämässä ei ole kovin korkea (asteikko 1–7). On kuitenkin huomattava, että vastaajista löytyy myös niitä, jotka ovat antaneet arvon 6 tai 7. Ensimmäiseen väittämään kolme vuotta sitten valmistuneista näitä on 17 % ja vuosi sitten valmistuneista 14 %. Toisen väittämän kohdalla vastaavat luvut ovat 19 % ja 15 % ja kolmannen väittämän osalta 18 % ja 15 %. Tyypillisin vastaus kysymyksiin on kuitenkin arvo 1. Vastaajat siis jakautuvat hyvin erilaisiin ryhmiin aikomusten osalta. Noin neljänneksellä vastaajista ei ole minkäänlaista aikomusta ja noin 15–20 %:lla on vahva aikomus ryhtyä yrittäjäksi.

Yrittäjyysaikomukset	1	2	3	4	5	6	7	Keskiarvot asteikolla 1 - 7 1=ei minkäänlaista aikomusta 7=erittäin vahva aikomus
	%	%	%	%	%	%	%	
Kuinka todennäköistä on, että tulet perustamaan oman yrityksen jossain vaiheessa elämääsi?	27	21	15	12	13	4	10	 3,1 1 v. valm.
	27	16	17	12	12	9	8	 3,2 3 v. valm.
	27	18	16	12	12	6	9	 3,2 Kaikki
Kuinka todennäköistä on, että lähdet yrittäjäksi sen jälkeen, kun olet hankkinut sopivan määrän työkokemusta?	23	15	17	15	17	6	8	 3,4 1 v. valm.
	23	16	17	11	15	9	10	 3,4 3 v. valm.
	23	15	17	13	16	8	9	 3,4 Kaikki
Kuinka vakaa aikomus sinulla on tulla yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraasi?	25	20	13	17	11	7	8	 3,2 1 v. valm.
	28	14	16	14	9	8	10	 3,3 3 v. valm.
	26	17	15	15	10	7	9	 3,2 Kaikki

KUVIO 19. Yrittäjyysaikomuksiin liittyneiden kysymysten keskiarvot ja jakaumat.

Yrittäjyysaikomuksia mittaavat kysymykset korreloivat erittäin voimakkaasti keskenään. Näistä muodostettiin yhteismuuttuja *Yrittäjyysaikomukset*, jonka reliabiliteetti on erittäin hyvä ($\alpha=0,961$). Yrittäjyysaikomusten kokonaiskeskiarvo on 3,3, keskihajonta 1,9, minimi 1 ja maksimi 7.

Kuviossa 20 on kuvattu yrittäjyysaikomusten keskiarvo eri aloilla. Korkeimmat yrittäjyysaikomukset ovat luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijoilla (keskiarvo 5,7) ja matalimmat sosiaali- ja terveysalalla (keskiarvo 2,4). Myös kulttuurialalla on verrattain korkea keskiarvo yrittäjyysaikomusten suhteen (4,2). Kaikkien vastanneiden keskiarvoa korkeammat yrittäjyysaikomukset ovat myös luonnontieteiden alalla (keskiarvo 3,5), tekniikan ja liikenteen alalla (keskiarvo 3,5) ja liiketalouden ja hallinnon alalla (keskiarvo 3,4). Keskiarvoa matalampi aikomus on sosiaali- ja terveysalan lisäksi matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (keskiarvo 3,2).

KUVIO 20. Yrittäjyysaikomukset eri koulutusaloilla.

Lähiympäristön tukea mitattiin kahden väittämän avulla: arviolla tärkeimpien ihmisten mielipiteestä, jos vastaaja ryhtyisi yrittäjäksi ja arviota siitä, mitä merkitystä tällä mielipiteellä on vastaajalle. Kuviossa 21 on esitetty jakaumat näihin kysymyksiin. Suurin osa vastanneista uskoo (47 %), että lähiympäristö ei pitäisi vastaajan yrittäjyysuraa tavoiteltavana vaihtoehtona (ovat antaneet arvo 1 tai 2). Vain 11 % on antanut arvon 6 tai 7. Lähiympäristön tuella näyttäisi olevan toisille enemmän merkitystä kuin toisille vastaajille. 39 % vastaajista välittää keskimääräistä enemmän lähipiirin mielipiteestä (on antanut arvon 5–7) ja 44 % taas ei välitä siitä niin paljon (on antanut arvon 1–3).

Uskon, että minulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, että minun pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen?									
n = 437	1	2	3	4	5	6	7	Keskiarvo asteikolla 1 - 7	
	%	%	%	%	%	%	%		
ei pitäisi	29	18	15	14	14	6	5	pitäisi	3,0

Kuinka paljon välität siitä, mitä sinulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, jos tavoittelet oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista?									
n = 436	1	2	3	4	5	6	7	Keskiarvo asteikolla 1 - 7	
	%	%	%	%	%	%	%		
en lainkaan	16	10	18	18	22	11	6	todella paljon	3,8

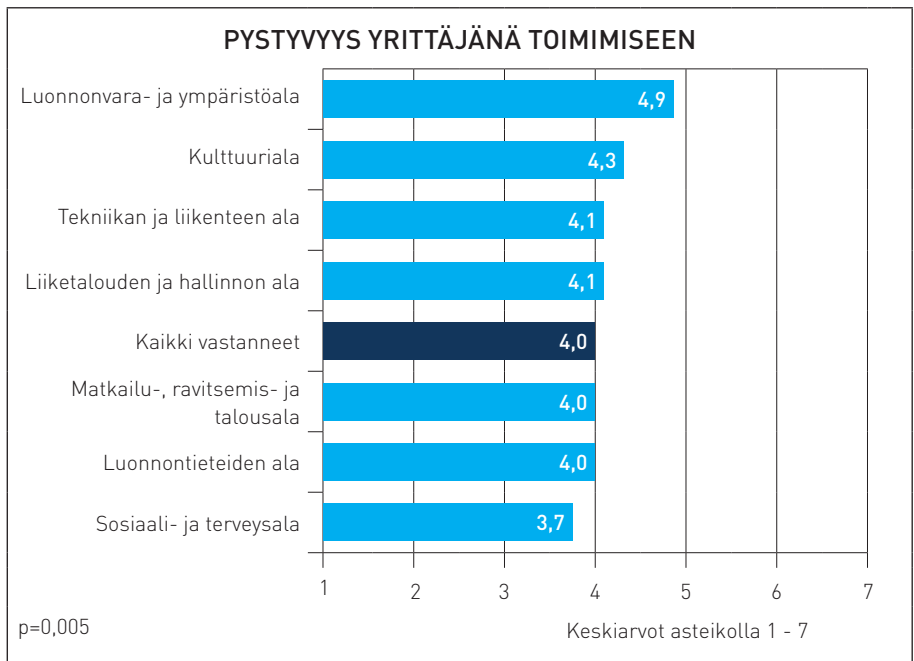
KUVIO 21. Lähiympäristön tukeen liittyneet väittämät ja niiden jakaumat.

Pystyvyyttä yrittäjänä toimimiseen mitattiin kolmen väittämän avulla (Taulukko 12). Näistä väittämistä muodostettiin yhteismuuttuja *Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen*, jonka reliabiliteetti oli hyvä ($\alpha=0,726$). Yhteismuuttujan keskiarvo on 4,0, keskihajonta 1,2, minimi 1 ja maksimi 7.

TAULUKKO 12. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen yhteismuuttujan väittämät.

PYSTYVYYS YRITTÄJÄNÄ TOIMIMISEEN ($\alpha = 0,726$)
Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä, onnistumisen mahdollisuus olisi erittäin pieni/erittäin suuri
Minulle yrityksen perustaminen ja yrittäjänä toimiminen olisi erittäin vaikeaa/erittäin helppoa
Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä, epäonnistumisen mahdollisuus olisi erittäin pieni/erittäin suuri (asteikko käännetty)

Koulutusalojen välillä on tilastollisesti merkitsevä ero. Kuviossa 22 on esitetty koulutusalojen keskiarvot pystyvyydestä toimia yrittäjänä. Luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneilla on korkein arvio omasta pystyvyydestään toimia yrittäjänä (keskiarvo 4,9) ja matalin se on sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla (keskiarvo 3,7). Kaikkien vastanneiden keskiarvoa korkeampi arvio pystyvyydestä toimia yrittäjänä on kulttuurialalla (keskiarvo 4,3), tekniikan ja liikenteen alalla (keskiarvo 4,1) ja liiketalouden ja hallinnon alalla (keskiarvo 4,1).

KUVIO 22. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen eri koulutusaloilla.

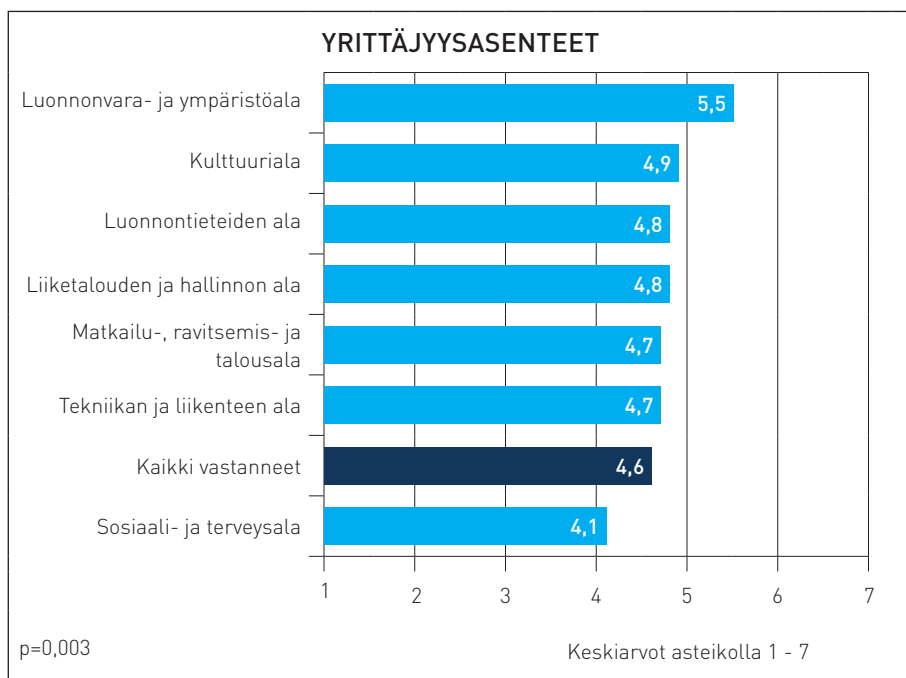
Yrittäjyysasenteita mitattiin mielikuvaväittämän avulla (kuvio 23). Yrittäjyys nähdään arvostettuna (keskiarvo 5,2) ja verrattain mielenkiintoisena (keskiarvo 4,6). Mielikuva yrittäjyydestä on pääsääntöisesti positiivinen. Väittämä ”tylsä” oli käänteinen ja sen keskiarvo on 2,7.

Mielikuvat yrittäjyydestä	1	2	3	4	5	6	7	Keskiarvot asteikolla 1 - 7 1=ei lainkaan 7=täysin
	%	%	%	%	%	%	%	
Arvostettua	1	3	9	11	30	25	21	5,2
Mielenkiintoista	8	5	12	16	26	17	15	4,6
Tavoiteltavaa	8	9	14	21	20	17	10	4,3
Kiehtovaa	9	7	16	21	21	14	11	4,3
Tylsää	27	28	19	12	7	3	3	2,7
n = 438								

KUVIO 23. Mielikuvat yrittäjyydestä.

Jos tylsän asteikko käännetään, saa mielikuvista yrittäjyysasenteita mittaavan yhteismuuttujan, jonka reliabiliteetti $\alpha=0,813$. Tylsä ei kuitenkaan käännettynäkään korreloi kovin hyvin muiden mielikuvien kanssa (korrelaatiokertoimet $\approx 0,3$), joten se jätettiin pois yhteismuuttujaa muodostettaessa. Neljästä mielikuvasta muodostettiin yhteismuuttuja *Yrittäjyysasenteet* ($\alpha=0,843$). Yrittäjyysasenteiden keskiarvo on 4,6, keskihajonta 1,4, minimi 1 ja maksimi 7.

Koulutusalojen välillä on tilastollisesti merkitsevä ero yrittäjyysasenteissa. Kuviossa 24 on esitetty yrittäjyysasenteiden keskiarvot eri koulutusaloilla. Positiivisimmat asenteet ovat luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneilla opiskelijoilla (keskiarvo 5,5). Myös kulttuurialalla (keskiarvo 4,9), luonnontieteiden alalla (keskiarvo 4,8) ja liiketalouden ja hallinnon alalla (keskiarvo 4,8) on verrattain positiiviset asenteet yrittäjyyttä kohtaan. Muita aloja matalampi keskiarvo yrittäjyysasenteiden osalta on sosiaali- ja terveysalalla (keskiarvo 4,1), mutta sekin on lähellä neutraalia kun asteikko on 1–7.

KUVIO 24. Yrittäjyysasenteiden keskiarvot eri koulutusaloilla.

Eri taustamuuttujilla on vaikutusta yrittäjyysaikomuksiin, pystyvyysuskomukseen sekä asenteisiin. Taulukossa 13 on kuvattu tilastollisesti merkitsevät erot muuttujien keskiarvoissa eri taustamuuttujien suhteen.

Sukupuoli, koulutusala, työllistymistilanne ja opiskeluaikainen yrittäjyyspedagogiikka vaikuttavat yrittäjyysaikomuksiin tilastollisesti erittäin merkitsevästi ($p=0,000$). Alojen väliset erot on kuvattu jo aiemmin raportissa. Miehillä on vahvempi aikomus ryhtyä yrittäjäksi (keskiarvo 3,6 asteikolla 1–7) kuin naisilla (keskiarvo 2,9), mutta miestenkin keskimääräinen aikomus jää alle asteikon puolivälin (keskiarvo 4). Yrittäjänä jo toimivilla (keskiarvo 6,2) ja opiskelijoilla (keskiarvo 3,7) oli selvästi korkeammat aikomukset kuin työttömänä (keskiarvo 2,9) tai määräaikaaisessa työsuhteessa olevilla (keskiarvo 2,7). Yrittäjyysaikomuksiin vaikuttaa myös se, onko opiskelija osallistunut opiskelun aikana omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin. Keskiarvojen ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Niillä, jotka ovat osallistuneet omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, yrittäjyysaikomusten keskiarvo on 3,8 ja niillä, jotka eivät ole, keskiarvo on 3,1. Myös ikä vaikuttaa tilastollisesti melkein merkitsevästi. Nuoremmilla vastaajilla aikomusten keskiarvo oli korkeampi kuin vanhemmilla (3,8 vs. 3,1).

Työllistymistilanne vaikuttaa tilastollisesti erittäin merkitsevästi pystyvyteen toimia yrittäjänä. Luonnollisesti yrittäjänä jo toimivilla on pystyvyysuskomus korkeampi kuin muilla (keskiarvo 4,7). Myös vakituksessa työsuhteessa olevilla on muita korkeampi

keskiarvo (4,3). Matalimmat pystyvyysuskomukset ovat määräaikaissa työsuhteessa olevilla (keskiarvo 2,7) ja työttömillä (keskiarvo 2,9). Koulutusala vaikuttaa tilastollisesti merkitsevästi. Tilastollisesti melkein merkitsevät erot ovat sukupuolten välillä ja erilaiseen yrittäjyyspedagogiikkaan osallistuneiden välillä. Miehillä on korkeampi pystyvyysuskomus kuin naisilla (miesten keskiarvo 4,2 ja naisten 3,9). Opiskeluaikana omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin osallistuneilla on myös korkeampi keskiarvo (4,3) kuin niillä, jotka eivät ole tällaisiin opintoihin osallistuneet (keskiarvo 4,0).

Yrittäjyysasenteisiin vaikuttaa tilastollisesti merkitsevästi koulutusala, työllistymistilanne ja yrittäjyyspedagogiikka. Työllistymistilanteen osalta yrittäjänä toimivilla on luonnollisesti positiivisemmat asenteet yrittäjyyttä kohtaan kuin muilla (keskiarvo 5,9). Myös vakituisessa työsuhteessa olevilla ja opiskelijoilla on verrattain positiivisemmat asenteet kuin muilla (molempien keskiarvo 4,8). Matalin keskiarvo yrittäjyysasenteiden osalta on määräaikaissa työsuhteessa olevilla (keskiarvo 4,3). Ne vastaajat, jotka opiskeluaikana osallistuivat omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, suhtautuvat positiivisemmin yrittäjyyteen (keskiarvo 4,9) verrattuna niihin, jotka eivät osallistuneet (keskiarvo 4,5). Myös sukupuolten välillä on tilastollisesti melkein merkitsevä ero. Miesten asenteet ovat hieman positiivisemmat kuin naisten (miesten keskiarvo 4,7 ja naisten 4,5).

TAULUKKO 13. Taustamuuttujien vaikutus yrittäjyysaikomuksiin, pystyvyyteen ja asenteisiin.

Yrittäjyysosion yhteismuuttujien keskiarvot asteikolla 1 - 7	Yrittäjyysaikomukset	Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen	Yrittäjyysasenteet p-arvo
Sukupuoli			
mies	3,6	4,2	4,7
nainen	2,9	3,9	4,5
Koulutusala			
Kulttuuriala	4,2	4,3	4,9
Liiketalouden ja hallinnon ala	3,4	4,1	4,8
Luonnontieteiden ala	3,5	4,0	4,8
Luonnonvara- ja ympäristöala	5,7	4,9	5,5
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	3,2	4,0	4,7
Sosiaali- ja terveysala	2,4	3,7	4,1
Tekniikan ja liikenteen ala	3,5	4,1	4,7
Tutkimushetken tilanne			
Vakituisen työsuhde	3,4	4,3	4,8
Määräaikainen työsuhde	2,7	3,7	4,3
Yrittäjä/ammattinharjoittaja/ freelancer	6,2	4,7	5,9
Opiskelija	3,7	4,2	4,8
Työtön/Työpajan asiakas/ Työvoimakoulutuksessa	2,9	3,9	4,5
Ikä			
alle 25 v	3,3		
25 vuotta tai yli	2,9		
Onko osallistunut opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin			
Kyllä	3,8	4,3	4,9
Ei	3,1	4,0	4,5
*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05			

Lähiympäristön tuen osalta koulutusosalalla on tilastollisesti erittäin merkitsevä vaikutus (taulukko 14). Luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneet arvioivat lähiympäristönsä tuen positiivisemmaksi (keskiarvo 4,9) kuin muilta aloilta valmistuneet. He myös välittävät muita enemmän läheistensä mielipiteestä (keskiarvo 4,8). Heikoimmaksi lähiympäristön tuen kokevat sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet (keskiarvo 2,3).

Luonnontieteiden alan opiskelijat vuorostaan välittävät vähemmän kuin muut lähiympäristönsä tuesta liittyen yrittäjyysuraan (keskiarvo 2,2). Arvioon lähiympäristön tuesta vaikuttaa tilastollisesti merkitsevästi sukupuoli, työllistymistilanne ja yrittäjyyspedagogiikka. Miehet kokevat lähiympäristön tuen hieman positiivisempänä kuin naiset (miesten keskiarvo 3,3 ja naisten 2,8). Yrittäjänä toimivat arvioivat lähiympäristön tuen positiivisemmaksi (keskiarvo 5,8) kuin muut. Heikoimmaksi tuen arvioivat määräaikaisessa työsuhhteessa olevat (keskiarvo 2,5). Positiivisemmaksi tuen arvioivat myös ne, jotka ovat osallistuneet opiskeluaikana omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin (keskiarvo 3,5 vs. 2,9).

TAULUKKO 14. Taustamuuttujien vaikutus lähiympäristön tukeen.

Yrittäjyysosion kahden väittämän keskiarvot asteikolla 1 - 7	Uskon, että minulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, että minun pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen?		Kuinka paljon välität siitä, mitä sinulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, jos tavoittelet oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista?	
Sukupuoli				
Mies	3,3	**	3,6	*
Nainen	2,8		4,0	
Koulutusala				
Kulttuuriala	3,9	***	3,9	*
Liiketalouden ja hallinnon ala	2,9		4,2	
Luonnontieteiden ala	3,5		2,2	
Luonnonvara- ja ympäristöala	4,9		4,8	
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	2,9		3,7	
Sosiaali- ja terveysala	2,3		3,6	
Tekniikan ja liikenteen ala	3,2		3,8	
Tutkimushetken tilanne				
Vakituisen työsuhde	3,1	**		
Määräaikainen työsuhde	2,5			
Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer	5,8			
Opiskelija	3,4			
Työtön/Työpajan asiakas/Työvoimakoulutuksessa	3,0			
Onko osallistunut opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin				
Kyllä	3,5	**		
Ei	2,9			
*** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05				

4.2 Yrittäjyyspedagogiikka

Vastaajilta kysyttiin, minkä tyyppisille yrittäjyysopinnoille he olivat osallistuneet opiskelunsa aikana. Taulukossa 15 on esitetty vastausten jakautuminen. Vuosi sitten valmistuneista 64 % oli osallistunut perinteisenä opetuksena (luennot, tehtävät, tentit) toteutettuihin yrittäjyysopintoihin ja kolme sitten valmistuneista 45 %. Suurin osa vastanneista (74 %) on osallistunut opiskelunsa aikana tutustumiskäynneille yrityksiin tai yrittäjä on vierailut koulussa. Noin puolet vastanneista (48 % vuosi sitten valmistuneista ja 51 % kolme vuotta sitten valmistuneista) on osallistunut projektityyppiseen opetukseen, jossa on ollut yhteistyötä oikean asiakkaan tai yrittäjän kanssa. 26 % kaikista vastanneista on laatinut opiskeluaikanaan liiketoimintasuunnitelman ja 22 % osallistunut harjoitusyritystoimintaan (vuosi sitten valmistuneista suurempi osa, 28 %). 17 % vuosi sitten valmistuneista on osallistunut NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelmaan ja 8 % kolme vuotta sitten valmistuneista. Osuuskuntatoimintaan on osallistunut 11 % kaikista vastanneista. Vuosi sitten valmistuneista 12 % on osallistunut yrittäjyyden omapolku -opintoihin.

TAULUKKO 15. Erityyppisiin yrittäjyysopintoihin osallistuminen.

Eri tyyppisiin yrittäjyysopintoihin opintojen aikana osallistuneiden prosenttiosuudet	1 v. valm. (n=439)	3 v. valm. (n=449)	Kaikki (n=888)
	%	%	%
Perinteinen opetus (luennot, tehtävät, tentit)	64	45	54
Tutustumiskäynnit yrityksiin tai yrittäjän vierailut koulussa	75	72	74
Projektityyppinen opetus (tapahtuman järjestäminen, asiakastyöt), joissa yhteistyötä oikean asiakkaan tai yrittäjän kanssa	48	51	49
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	28	23	26
Harjoitusyritystoiminta tai muu virtuaaliyritystoiminta	28	16	22
NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelma	17	8	13
Osuuskunnan tai muun yrityksen kautta opintojen suorittaminen	11	10	11
Yrittäjyyden omapolku -opintoihin osallistuminen	12		

Koulutusalojen välillä on tilastollisesti merkitseviä eroja yrittäjyyspedagogiikan suhteen. 85 % luonnontieteiden alalta valmistuneista on osallistunut projektityyppiseen opetukseen kun vastaava luku on 35 % matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla. Myös kulttuurialalta valmistuista moni (72 %) on osallistunut projektityyppisiin yrittäjyysopintoihin. Liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneista jopa 74 % on osallistunut harjoitusyritystoimintaan kun esim. sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista siihen on osallistunut vain 10 %. Liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneista 89 % on laatinut

liiketoimintasuunnitelman. Luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneista jopa 90 % on osallistunut perinteiseen opetukseen. Taulukossa 16 on esitetty yrittäjyysopintoihin osallistuminen eri koulutusaloilla.

TAULUKKO 16. Erityyppisiin yrittäjyysopintoihin osallistuminen eri koulutusaloilla.

Eri tyyppisiin yrittäjyysopintoihin opintojen aikana osallistuneiden prosenttiosuudet koulutusaloittain	Kulttuuriala	Liiketalouden ja hallinnon ala	Luonnontiet. ala	Luonnonvara- ja ympäristöala	Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	Sosiaali- ja terveysala	Tekniikan ja liikenteen ala
	%	%	%	%	%	%	%
Perinteinen opetus (luennot, tehtävät, tentit)	64	84	85	90	50	63	43
Projektityyppinen opetus (tapahtuman järjestäminen, asiakastyöt), joissa yhteistyötä oikean asiakkaan tai yrittäjän kanssa	72	57	85	48	35	44	50
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	28	89	77	67	31	14	17
Harjoitusyritystoiminta tai muu virtuaaliyritystoiminta	33	74	54	57	27	10	16
NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelma	26	41	54	19	15	5	9
Osuuskunnan tai muun yrityksen kautta opintojen suorittaminen	18	7	33	10	21	5	12
p < 0,001 koulutusalojen välillä							

Taulukossa 17 on tietyntyyppisen opetusmenetelmän opetukseen vastanneiden arviot menetelmien hyödyllisyydestä. Kolme vuotta sitten valmistuneiden keskiarvo oli kaikkien menetelmien hyödyllisyydessä korkeampi kuin vuosi sitten valmistuneilla. Toisin sanoen kolme vuotta sitten valmistuneet arvioivat yrittäjyysopinnot ylipäänsä hyödyllisemmiksi kuin vuosi sitten valmistuneet riippumatta toteutustavasta. Tilastollisesti merkitseviä olivat erot perinteisen opetuksen ja tutustumiskäyntien keskiarvoissa, melkein merkitseviä projektityyppisessä opetuksessa ja harjoitusyritystoiminnassa.

TAULUKKO 17. Vastaajien arvio erityyppisten yrittäjyysopintojen hyödyllisyydestä.

Jos osallistui tietyn menetelmän tyyppiseen opetukseen, kuinka hyödyllisenä sitä piti (asteikolla 1 - 7)	1 v. valm.	3 v. valm.	Kaikki
	KA	KA	KA
Perinteinen opetus (luennot, tehtävät, tentit) **	4,5	4,9	4,7
Tutustumiskäynnit yrityksiin tai yrittäjän vierailut koulussa **	5,1	5,4	5,2
Projektityyppinen opetus (tapahtuman järjestäminen, asiakastyöt), joissa yhteistyötä oikean asiakkaan tai yrittäjän kanssa *	5,3	5,7	5,5
Liiketoimintasuunnitelman laatiminen	5,0	5,1	5,0
Harjoitusyritystoiminta tai muu virtuaaliyritystoiminta *	4,9	5,5	5,1
NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelma	5,4	5,9	5,5
Osuuskunnan tai muun yrityksen kautta opintojen suorittaminen	5,4	6,0	5,7
Yrittäjyyden omapolku -opintoihin osallistuminen	4,7		
** p < 0,01, * p < 0,05 valmistusvuosien välillä			

NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelman ja/tai osuuskunnan tai muun yrityksen kautta opintoja suorittaneet tarkasteltiin erikseen. Näitä opintoja nimitetään opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviksi yrittäjyysopinnoiksi. Näihin osallistuminen on esitetty taulukossa 18 koulutusaloittain. Koulutusalojen välillä oli tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,006$).

Eniten omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin ovat osallistuneet luonnontieteiden alalta valmistuneet vastaajat (69 %) ja toiseksi eniten liiketalouden ja hallinnon alalta valmistuneet (45 %). Vähiten omaa aktiivisuutta edellyttäviin opintoihin ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet vastaajat (8 %). Myös tekniikan ja liikenteen alalta valmistuneilla oli suhteellisen vähän kokemusta omaa aktiivisuutta edellyttävistä yrittäjyysopinnoista (19 %).

TAULUKKO 18. Omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin osallistuminen eri koulutusaloilla.

KOULUTUSALA	Onko osallistunut opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin	
	Kyllä	Ei
	%	%
Kulttuuriala	36	64
Liiketalouden ja hallinnon ala	45	55
Luonnontieteiden ala	69	31
Luonnonvara- ja ympäristöala	24	76
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	27	73
Sosiaali- ja terveysala	8	92
Tekniikan ja liikenteen ala	19	81
YHTEENSÄ	20	80
p=0,006 koulutusalojen välillä		

Yksi mielenkiintoinen huomio on, että valmistuneet, jotka eivät olleet Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä, olivat osallistuneet prosentuaalisesti enemmän (26 %) opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin kuin opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä olleet (18 %). Ero on tilastollisesti erittäin merkitsevä (p=0,000).

4.3 Regressioanalyysi yrittäjyysaikomuksiin vaikuttavista tekijöistä

Regressioanalyysin avulla pyrittiin selittämään yrittäjyysaikomusten vaihtelua. Analyysiin otettiin mukaan ainoastaan vuosi sitten valmistuneet, koska vain heille esitettiin pystyvyyssuskomus- ja yrittäjyysasennekysymykset. Testausvaiheessa kokeiltiin malliin useita eri selittäviä muuttujia, mutta lopullinen malli muodostettiin parhaimman selitysasteen perusteella. Regressioanalyysi on esitetty taulukossa 19.

TAULUKKO 19. Lineaarinen regressioanalyysi yrittäjyysaikomuksista.

LINEAARINEN REGRESSIO Selitettävänä muuttujana YRITTÄJYYSAIKOMUKSET		
Sedusta valmistuneet	1 v. valm. (n=435) a	1 v. valm. (n=435) b
Kontrollimuuttujat		
Ikä	-0,08	-0,06*
Sukupuoli (Mies)	0,15**	0,03
Koulutusala (Luonnonvara-ala)	0,18***	0,05
Opiskelijana	0,13**	0,05
Osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin	0,19***	0,07*
Jatkuvat selittävät muuttujat		
Läheisten mielipiteet		0,45***
PYSTYVYYS YRITTÄJÄNÄ TOIMIMISEEN		0,23***
YRITTÄJYYSASENTEET		0,30***
Model fit statistics		
Adjusted R2	0,113	0,700
F-statistics	12,0***	127,3***
F change		280,3***
* p<0,05 ** p<0,01 ***p<0,001 Käytetty standardoituja kertoimia		

Mallissa a on mukana vain taustamuuttujat. Näistä aikomusten vaihtelua selittävät tilastollisesti erittäin merkittävästi koulutusala eli luonnonvara-ala (0,18***) ja osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin (0,19***). Tutkimushetken tilanne (onko opiskelija vai ei), ja sukupuoli (mies) ovat tilastollisesti merkitseviä selittäjiä mallissa, mutta tämän mallin selitysaste on alhainen (11 %). Ikä ei selitä tilastollisesti merkittävästi aikomuksia mallissa a.

Malliin b selitysaste on erittäin hyvä (70 %) eli mallin b avulla voidaan selittää 70 % yrittäjyysaikomusten vaihteluista. Paras selittäjä on läheisten mielipiteet (Uskon, että minulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, että minun pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen), jonka kerroin on tilastollisesti erittäin merkittävä 0,45***. Hyviä selittäjiä ja tilastollisesti erittäin merkitseviä ovat myös yrittäjyysasenteet (kerroin 0,30***) ja pystyvyys yrittäjänä toimimiseen (0,23***). Tilastollisesti melkein merkitsevä selittäjä on myös osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, jonka kerroin tosin on melko pieni 0,07*,

samoin tilastollisesti melkein merkitsevä on ikä (-0,06*), jonka negatiivinen kerroin osoittaa, että nuoremmilla on korkeammat yrittäjyysaikomukset. Sen sijaan sukupuolen, koulutusalan ja tutkimushetken tilanteen (onko opiskelija vai ei) kertoimet eivät ole tilastollisesti merkitseviä selittäjiä mallissa b.

Yhteenvetona voi todeta, että yrittäjyysaikomuksiin vaikuttavat eniten läheisten mielipiteet siitä, olisiko yrittäjyysura heidän mielestään hyvä vaihtoehto vastaajalle. Toisaalta myös omat asenteet yrittäjyysuraa kohtaan sekä käsitys siitä, kuinka hyvin onnistuisi yrittäjänä, vaikuttavat aikomuksiin. Positiivista on se, että myös yrittäjyysopinnoilla näyttäisi olevan vaikutusta. Yrittäjyysopinnot, jotka edellyttävät opiskelijan omaa aktiivisuutta (NY-vuosi yrittäjänä tai osuuskuntatoiminta), vaikuttavat positiivisesti yrittäjyysaikomuksiin.

Malli kokeiltiin ajaa erikseen myös sukupuolen mukaan. Kun mallia testataan miesten osalta, tärkein selittävä tekijä on läheisten mielipiteet, mutta yrittäjyysasenteet ovat lähes yhtä tärkeitä. Myös pystyvyysuskomus selittää merkitsevästi aikomuksia. Miehillä osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin ei kuitenkaan vaikuta yrittäjyysaikomuksiin. Naisilla taas kaikista tärkein selittävä tekijä ja huomattavasti muita suuremmassa roolissa on läheisten mielipide. Myös asenteilla ja pystyvyysuskomuksella on tilastollista merkitsevyyttä. Mielenkiintoista on, että naisilla osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin vaikuttaa aikomuksiin toisin kuin miehillä.

4.4 Yrittäjyysaikomusten muutos ja siihen vaikuttavat tekijät

Tässä luvussa kuvataan miten yrittäjyysaikomukset ovat muuttuneet samoilla vastaajilla opiskeluaikaisesta mittauksesta valmistumisen jälkeiseen mittaukseen. Tuloksissa on myös erikseen tarkasteltu niitä, joilla on ollut opiskeluaikana korkeat yrittäjyysaikomukset. Korkeiksi yrittäjyysaikomuksiksi katsottiin vastaajat, joilla yrittäjyysaikomuksen keskiarvo oli yli 4,0 (asteikko 1–7).

Tarkastelussa ovat mukana sellaiset vastaajat, jotka vastasivat seurantaan vuosi valmistumisen jälkeen ja joilta löytyi jokin opiskeluaikainen yrittäjyysaikomusten mittaus. Tällaisia vastaajia oli yhteensä 336. Taulukossa 20 on esitetty miltä vuodelta opiskeluaikainen yrittäjyysaikomuksen mittaus oli peräisin näillä vastaajilla. 18 %:lla mittaus oli peräisin ensimmäiseltä opiskeluvuodelta, 38 %:lla toiselta vuosikurssilta ja 44 %:lla kolmannelta vuosikurssilta.

TAULUKKO 20. Opiskeluaikaisten mittausten jakautuminen eri vuosille.

Vastaus opiskeluaikana	Vastaajien lkm	%
1. vk	59	18
2. vk	128	38
3. vk	149	44
Yhteensä	336	100

Vastaajien koulutusala vaihteli. Aineistossa on eniten vastaajia tekniikan ja liikenteen alalta (179) ja sosiaali- ja terveystieteiden alalta (62). Vähiten vastaajia on luonnontieteiden alalta (vain 6 vastaajaa) ja luonnonvara- ja ympäristöalalta (9 vastaajaa). Taulukossa 21 on esitetty vastaajien jakautuminen eri koulutusaloille.

TAULUKKO 21. Vastaajien koulutusala.

Sedu pitkittäisseuranta Koulutusala	Lukumäärä
Kulttuuriala	15
Liiketalouden ja hallinnon ala	41
Luonnontieteiden ala	6
Luonnonvara- ja ympäristöala	9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	24
Sosiaali- ja terveystieteiden ala	62
Tekniikan ja liikenteen ala	179
Kaikki	336

Aineistossa on miehiä 53 % ja naisia 47 %. Vastanneista 37 %:lla ainakin toinen vanhemmista oli yrittäjä.

4.4.1 Yrittäjyysaikomusten ja aikomuksiin vaikuttavien tekijöiden kehittyminen

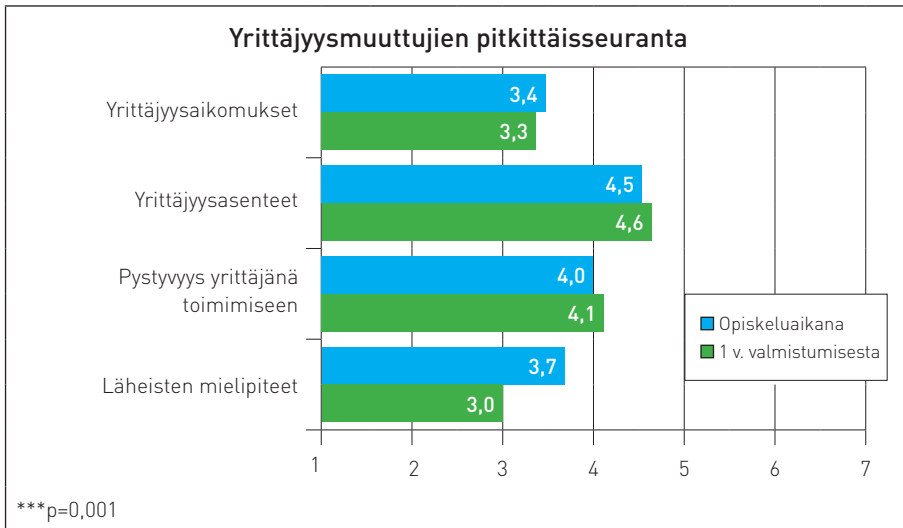
Taulukossa 22 on esitetty kokonaistulokset yrittäjyysaikomuksista, yrittäjyysasenteista, pystyvyydestä yrittäjänä toimimiseen ja läheisten mielipiteistä. Aikomukset, asenteet ja pystyvyyssuosittelu eivät ole tilastollisesti merkitsevästi muuttuneet opiskeluaikaisesta mittauksesta. Arvio lähiympäristön tuesta on kuitenkin heikentynyt tilastollisesti erittäin merkitsevästi vuosi valmistumisen jälkeen (opiskeluaikana 3,7, valmistumisen jälkeen 3,0).

TAULUKKO 22. Aikomusten, asenteiden, pystyvyyden ja lähiympäristön tuen kehittyminen.

Sedu pitkittäisseuranta	Opiskeluaikana			1. valmistumisesta		
	KA	N	SD	KA	N	SD
Yrittäjyysaikomukset	3,4	336	1,461	3,3	336	1,807
Yrittäjyysasenteet	4,5	336	1,246	4,6	336	1,382
Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen	4,0	336	0,639	4,1	336	1,174
Läheisten mielipiteet ***	3,7	334	1,274	3,0	334	1,763

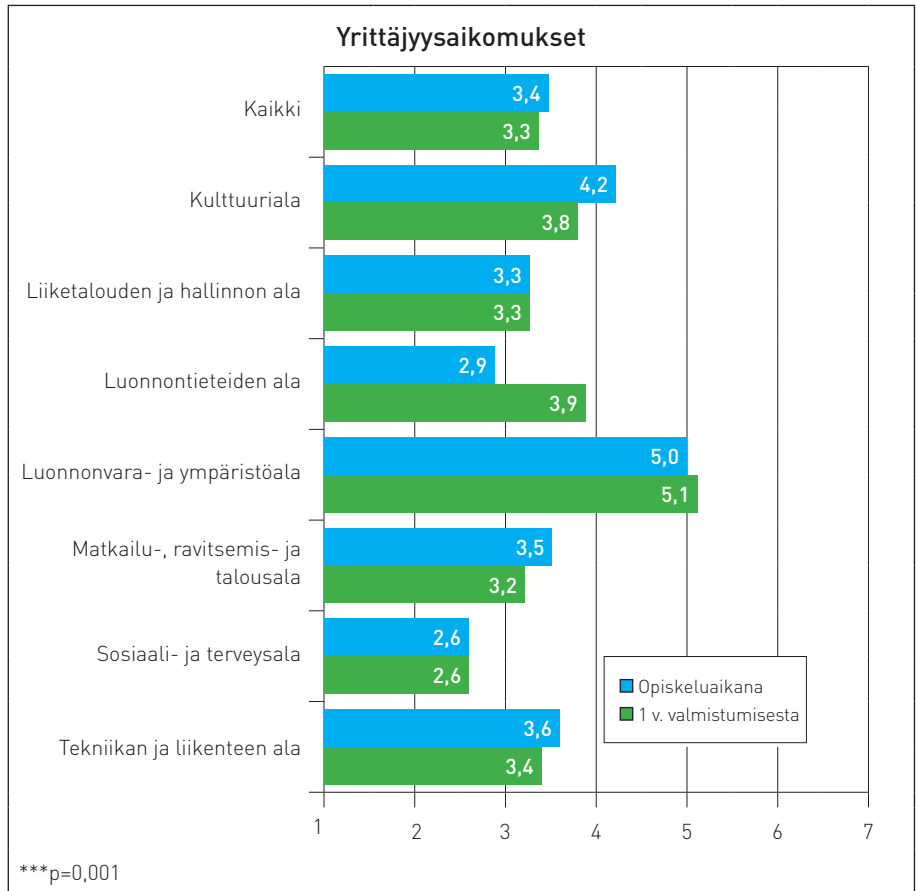
*** p < 0,001 opiskeluaikaisen mittauksen ja 1 v. valmistumisesta välillä

Kuviossa 25 on esitetty yrittäjyysmuuttujien pitkittäisseuranta. Yrittäjyysaikomukset ovat hieman laskeneet opiskeluaikaisesta (3,3→3,4). Yrittäjyyteen liittyvät asenteet ja pystyvyys yrittäjänä toimimiseen ovat vuorostaan hieman nousseet (asenteet 4,5→4,6; pystyvyysuskomus 4,0→4,1). Erot eivät ole kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä.

KUVIO 25. Yrittäjyysmuuttujien pitkittäisseuranta.

Yrittäjyysaikomusten muutosten kehittymistä verrattiin eri koulutusaloilla. On huomattava, että vastaajia on hyvin eri määrät eri koulutusaloilla. Luonnontieteiden alalta vastaajia on ainoastaan kuusi. Kuviossa 26 on esitetty yrittäjyysaikomusten kehittyminen eri aloilta valmistuneiden vastaajien osalta. Yrittäjyysaikomukset ovat joko laskeneet tai pysyneet samassa kaikilla muilla aloilla paitsi luonnontieteiden alalla ja luonnonvara- ja ympäristöalalla, jossa ne ovat nousseet. Tuloksia tulkittaessa on kuitenkin muistettava luonnontieteiden alan pieni vastaajamäärä. Muutokset eivät ole tilastollisesti merkitseviä millään alalla.

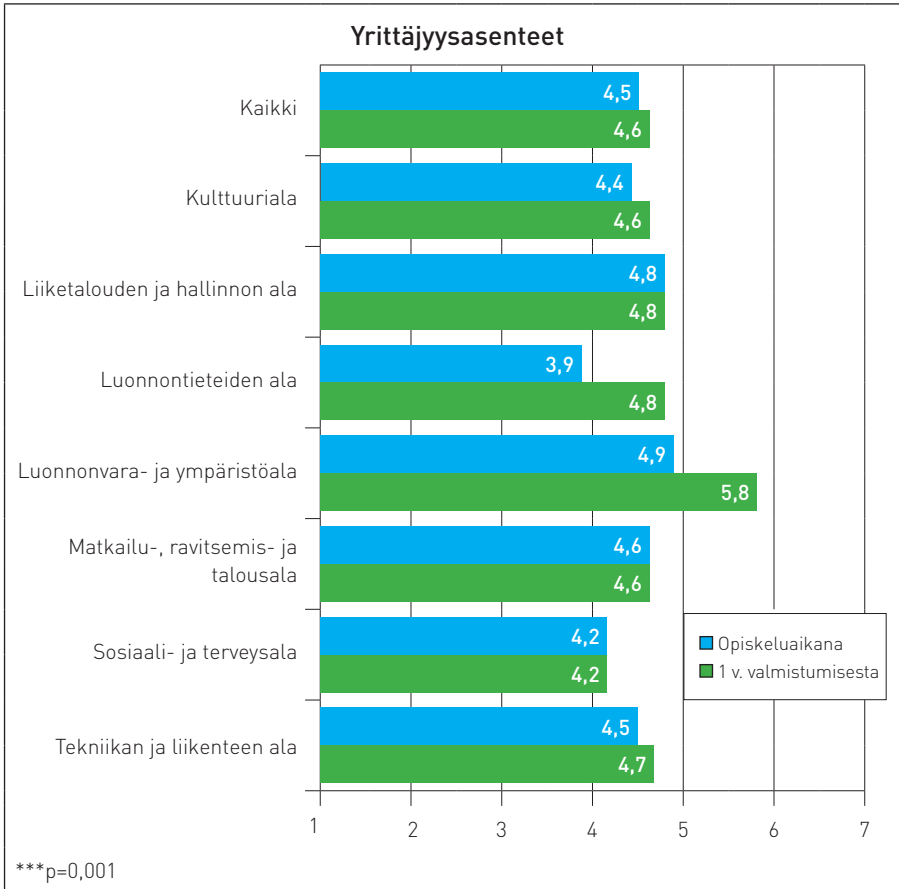

KUVIO 26. Yrittäjyysaikomusten kehittyminen eri aloilla.

Miesten (n=178) ja naisten (n=158) välillä on pientä eroa aikomusten kehittämisessä. Naisilla aikomukset ovat laskeneet opiskeluaikaisesta (3,3→3,1) ja miehillä ne ovat pysyneet samalla tasolla (3,5). Miehillä on siis korkeammat yrittäjyysaikomukset sekä opiskeluaikana että valmistumisen jälkeen ja ne eivät laske toisin kuin naisilla. Naisten lasku ei sinänsä ole tilastollisesti merkitsevä.

Sellaisilla vastaajilla, joilla ainakin toinen vanhemmista on yrittäjä, yrittäjyysaikomukset ovat hieman nousseet (3,8→3,9). Nousu ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevä. Näillä vastaajilla on kuitenkin selvästi korkeammat aikomukset verrattuna niihin vastaajiin, joilla kumpikaan vanhemmista ei toimi yrittäjänä. Näillä vastaajilla opiskeluaikaisen aikomuksen keskiarvo on vain 3,2 ja vuosi valmistumisen jälkeen 3,0. Aikomukset ovat siis laskeneet toisin kuin niillä, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä. Lasku on myös tilastollisesti melkein merkitsevä.

Asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat joko nousseet tai pysyneet samalla tasolla kaikilla koulutusaloilla. Kuviossa 27 on esitetty yrittäjyysasenteiden kehittyminen. Eniten asenteet ovat nousseet luonnonvara- ja ympäristöalalla (4,9→5,8) sekä luonnontieteiden alalla (3,9→4,8). Vastaajamäärä on kuitenkin niin pieni, että kyse ei ole tilastollisesti merkitsevästä erosta.

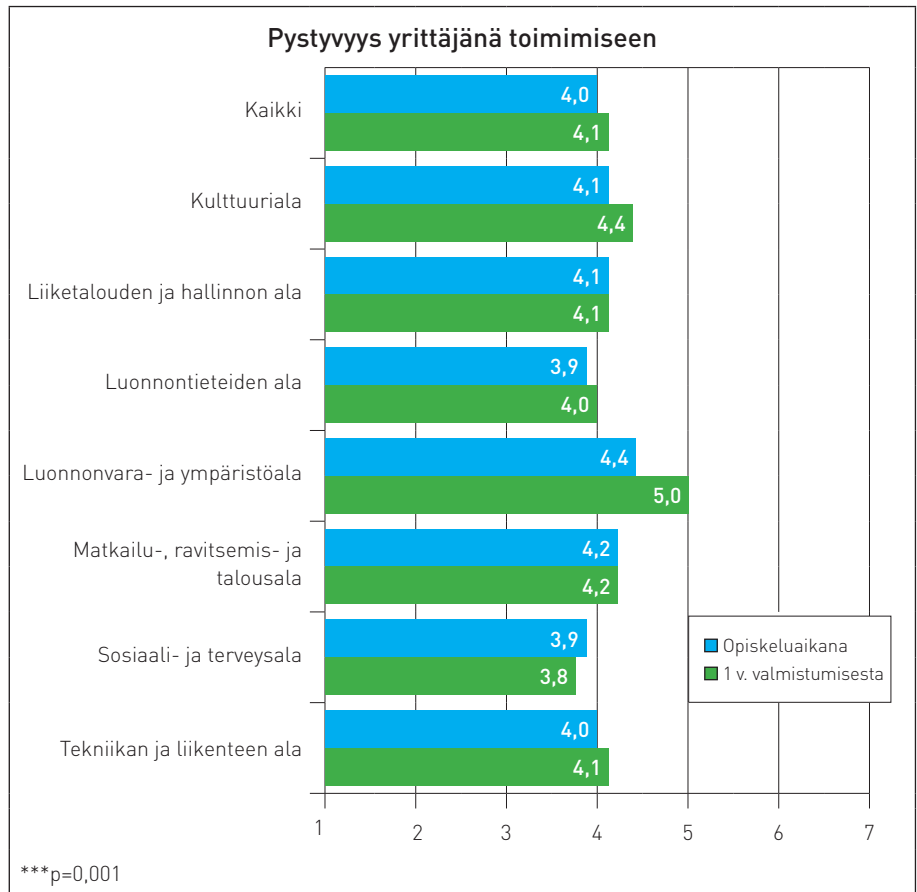

KUVIO 27. Yrittäjyysasenteiden kehittyminen eri aloilla.

Miehillä ja naisilla asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat olleet opiskeluaikana samalla tasolla (keskiarvo 4,5). Vuosi valmistumisen jälkeen miesten asenteet ovat kehittyneet tilastollisesti melkein merkitsevästi positiiviseen suuntaan (4,5→4,8) ja naisten vuorostaan pysyneet samalla tasolla.

Niillä vastaajilla, joilla ainakin toinen vanhemmista toimii yrittäjänä, asenteet ovat kehittyneet tilastollisesti melkein merkitsevästi positiivisempaan suuntaan (4,7→5,0). Heillä myös lähtötilanne on ollut korkeampi kuin niillä vastaajilla, joilla kumpikaan vanhemmista ei toimi yrittäjänä. Näillä lähtötilanteen keskiarvo on ollut 4,4 ja asenteet ovat pysyneet täysin samalla tasolla vuosi valmistumisen jälkeen.

Pystyvyys toimia yrittäjänä on joko noussut tai pysynyt opiskeluaikaisella tasolla lukuun ottamatta sosiaali- ja terveysalaa, jossa pystyvyys on hieman laskenut. Pystyvyys toimia yrittäjänä on ollut sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla matalin sekä opiskeluaikana että vuosi valmistumisen jälkeen. Erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä. Pystyvyys toimia yrittäjänä on edelleen korkein luonnonvara- ja ympäristöalalla (keskiarvo 5,0 vuosi valmistumisen jälkeen). Kuviossa 28 on esitetty pystyvyyden kehittyminen eri aloilla.

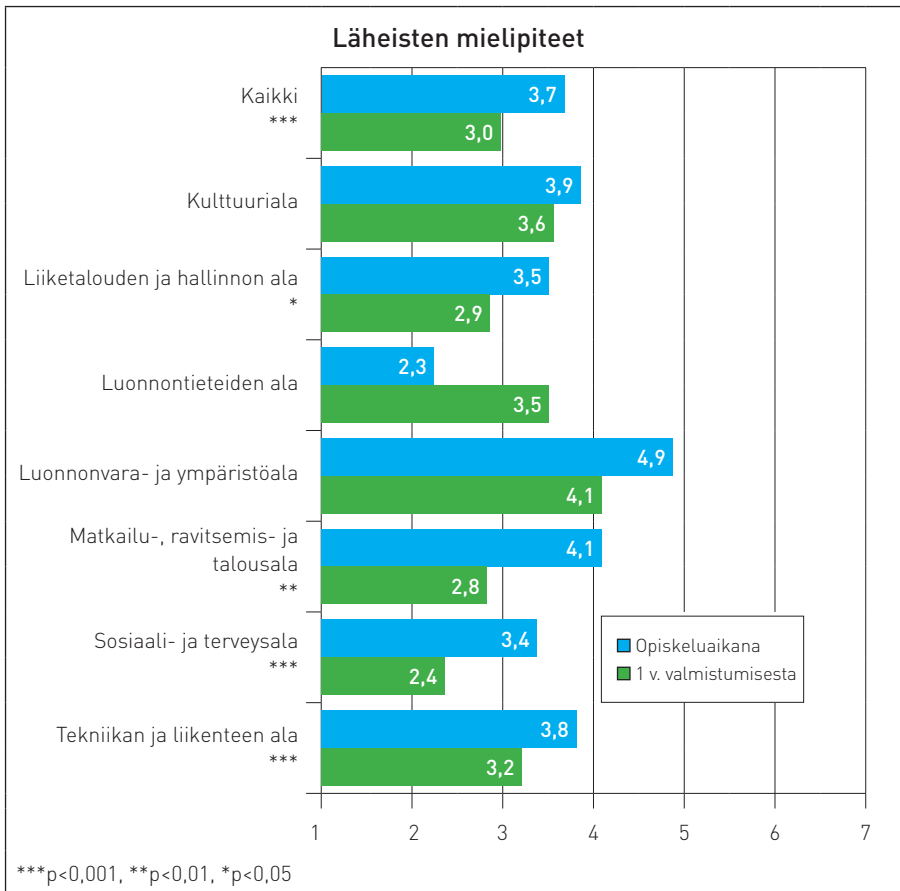
KUVIO 28. Pystyvyys toimia yrittäjänä kehittyminen eri aloilla.

Miesten ja naisten välillä ei ole eroa pystyvyyden kehittämisessä. Molemmilla pystyvyys yrittäjänä toimimiseen on säilynyt täysin samalla tasolla vuosi valmistumisen jälkeen kuin se oli opiskeluaikana. Miesten keskiarvo on hieman korkeampi (keskiarvo 4,1) kuin naisten (keskiarvo 4,0).

Sitä vastoin eroa löytyy niiden vastaajien välillä, joilla vähintään toinen vanhemmista on yrittäjä verrattuna niihin, joilla kumpikaan vanhemmista ei toimi yrittäjänä. Niillä, joilla ainakin toinen vanhemmista toimii yrittäjänä, pystyvyys yrittäjänä toimimiseen on

noussut opiskeluaikaisesta vuosi valmistumisen jälkeen (4,1→4,4). Nousu on tilastollisesti merkitsevä. Vastavuoroisesti niillä vastaajilla, joilla kumpikaan vanhemmista ei toimi yrittäjänä, pystyvyys yrittäjänä toimimiseen on laskenut hieman (4,0→3,9). Lasku ei ole kuitenkaan tilastollisesti merkitsevä.

Arvio läheisten mielipiteistä ja tuesta vastaajan yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut tilastollisesti erittäin merkitsevästi negatiiviseen suuntaan kaikkien vastanneiden osalta (3,7→3,0). Kuviossa 29 on esitetty keskiarvojen muutos eri koulutusaloilla. Tilastollisesti erittäin merkitsevä muutos on tekniikan ja liikenteen alalla (3,8→3,2) ja sosiaali- ja terveysalalla (3,4→2,4). Tilastollisesti merkitsevä muutos on matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla (4,1→2,8) ja tilastollisesti melkein merkitsevä liiketalouden ja hallinnon alalla (3,5→2,9).

KUVIO 29. Arvio läheisten mielipiteestä ja sen kehittyminen eri aloilla.

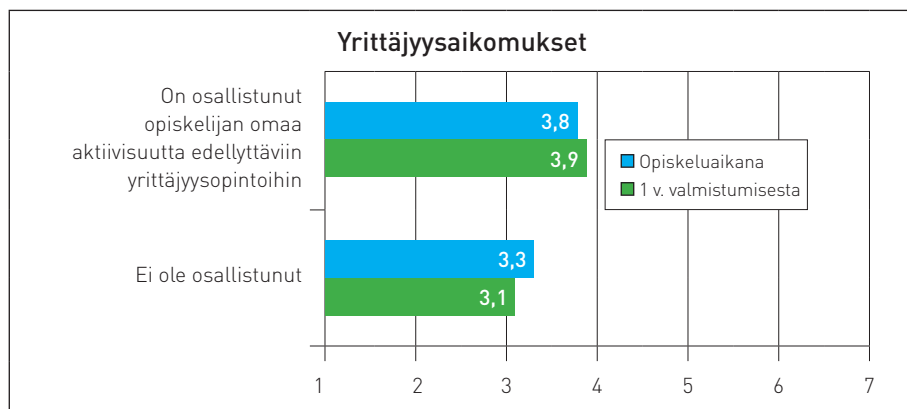
Arvio läheisten mielipiteestä vastaajan mahdollista yrittäjyyssuraa kohtaan on kehittynyt negatiiviseen suuntaan sekä miehillä että naisilla. Molemmilla opiskeluaikainen

keskiarvo on ollut 3,7. Naisilla lasku on suurempi (3,7→2,8) kuin miehillä (3,7→3,3). Molempien lasku on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

Arvio läheisten mielipiteestä vastaajan mahdollista yrittäjyysuraa kohtaan on kehittynyt negatiiviseen suuntaan sekä niillä, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä, että niillä, joilla kumpikaan vanhemmista ei toimi yrittäjänä. Arvio läheisten mielipiteestä on kuitenkin positiivisempi kautta linjan niillä, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä. Heillä keskiarvo opiskeluaikana on ollut 4,0 ja vuosi valmistumisen jälkeen 3,5 (lasku tilastollisesti merkitsevä). Niillä, joilla kumpikaan vanhemmista ei toimi yrittäjänä vastaavat keskiarvot ovat 3,5 ja 2,7. Lasku on tilastollisesti erittäin merkitsevä.

4.4.2 Yrittäjyyspedagogiikka ja yrittäjyysaikomusten kehittyminen

Osallistumista omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin tarkasteltiin erikseen. Vastaajia, jotka olivat opintojensa aikana osallistuneet joko NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelmaan tai suorittaneet opintoja osuuskunnan kautta, verrattiin muihin vastaajiin aikomusten kehittymisen osalta. Nämä vastaajat luokiteltiin osallistuneiksi omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin. Kaikista 336:sta vastaajasta 86 eli 26 % oli osallistunut tällaisiin opintoihin. Kuviossa 30 on esitetty aikomusten kehittyminen erikseen näiden vastaajien osalta verrattuna muihin.

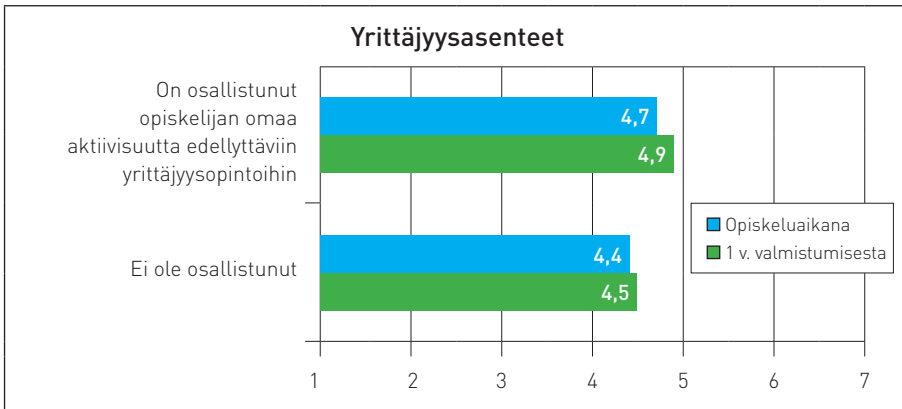

KUVIO 30. Yrittäjyysaikomusten kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka

Niillä valmistuneilla, jotka olivat osallistuneet opintojensa aikana omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, aikomukset ovat korkeammat sekä opiskeluaikana (3,8 vs. 3,3) että vuosi valmistumisen jälkeen (3,9 vs. 3,1) verrattuna muihin valmistuneisiin. Näillä vastanneilla aikomukset ovat myös lievästi nousseet (3,8→3,9) kun

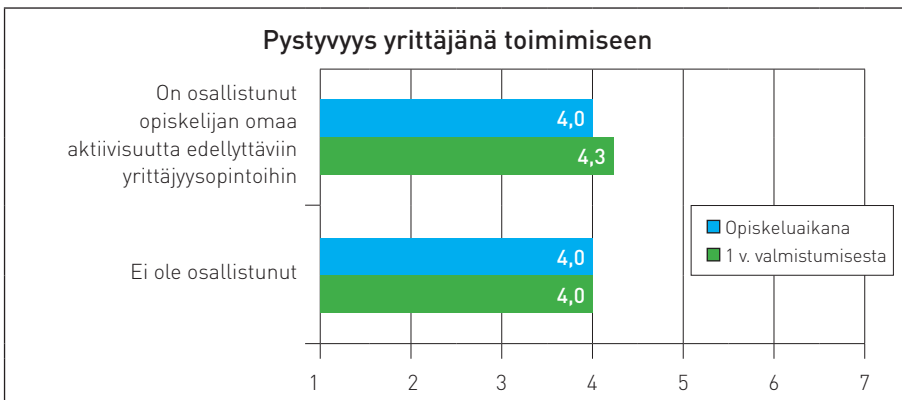
muilla ne ovat vuorostaan laskeneet (3,3→3,1). Aikomusten muutokset eivät ole kuitenkaan tilastollisesti merkitseviä kummallakaan ryhmällä, mutta niiden välillä voidaan nähdä selvä ero.

Kuviossa 31 on esitetty samalla tavalla yrittäjyysasenteiden kehittyminen. Molemmilla ryhmillä yrittäjyysasenteet ovat kehittyneet vuosi valmistumisen jälkeen positiivisempaan suuntaan kuin opiskeluaikana, mutta niillä opiskelijoilla, jotka ovat osallistuneet omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, muutos on suurempi (4,7→4,9) ja asenteet ovat positiivisempia sekä opiskeluaikana (4,7 vs. 4,4) että valmistumisen jälkeen (4,9 vs. 4,5). Muutokset eivät sinällään ole tilastollisesti merkitseviä, vaikka ryhmien välillä on selvä ero.

KUVIO 31. Yrittäjyysasenteiden kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka.

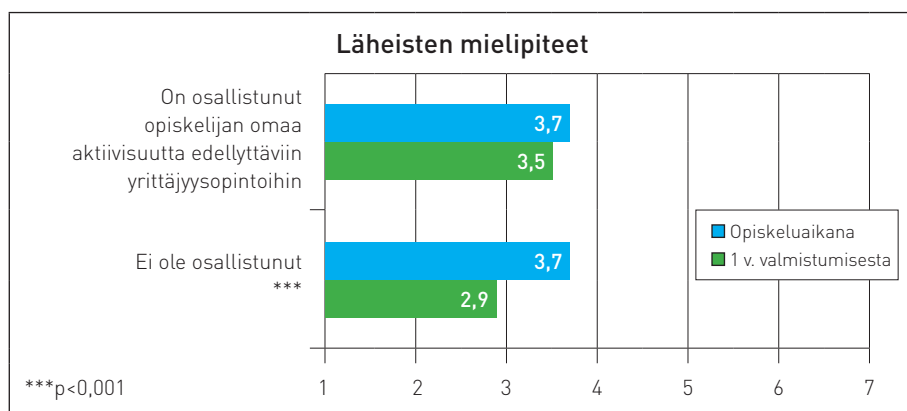
Myös pystyvyyden osalta kehittämisessä on selvä ero niiden välillä, jotka ovat osallistuneet opiskeluaikana omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin verrattuna niihin, jotka eivät ole. Kuviossa 32 on esitetty pystyvyys yrittäjänä toimimiseen -keskiarvomuuttujan kehittyminen.

KUVIO 32. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen -muuttujan kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka.

Niillä vastanneilla, jotka ovat osallistuneet omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, pystyvyys on edelleen kehittynyt valmistumisen jälkeen (4,0 → 4,3). Muilla vastanneilla pystyvyys on säilynyt samalla tasolla kuin opiskeluaikana (keskiarvo 4,0). Muutos ei ole tilastollisesti merkitsevä, mutta ryhmien välillä on selvä ero.

Arvio läheisten mielipiteistä vastaajan yrittäjyyden tukemisessa on kehittynyt eri tavalla näillä ryhmillä. Läheisten mielipiteen osalta niillä, jotka eivät ole osallistuneet omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, kehitys on ollut tilastollisesti erittäin merkitsevä negatiiviseen suuntaan (3,7 → 2,9). Vaikka niilläkin opiskelijoilla, jotka ovat näihin opintoihin osallistuneet, kehitys on ollut negatiivinen, se ei kuitenkaan ole ollut tilastollisesti merkitsevä ja muutos on paljon pienempi (3,7 → 3,5). Kuviossa 33 on esitetty keskiarvomuuтокset läheisten mielipiteiden osalta.

KUVIO 33. Arvio läheisten mielipiteestä kehittyminen ja yrittäjyyspedagogiikka.

4.4.3 Korkeat ja matalat yrittäjyysaikomukset

Vastaajat jaettiin kahteen ryhmään sen mukaan, millaiset yrittäjyysaikomukset ovat olleet opintojen aikana. Korkeiksi yrittäjyysaikomuksiksi katsottiin yli neljän menevät keskiarvot ja mataliksi neljä tai alle menevät keskiarvot (asteikko 1–7).

Yhteensä 239 opiskelijalla (71 %) on opiskeluaikana olleet matalat aikomukset ja 97 opiskelijalla (29 %) korkeat aikomukset. Taulukossa 23 on esitetty opiskeluaikaisten yrittäjyysaikomusten kehittyminen vuosi valmistumisen jälkeen. Opiskeluaikaiset matalat yrittäjyysaikomukset ovat säilyneet 82 %:lla myös valmistumisen jälkeen. 18 %:lla matalat aikomukset ovat muuttuneet korkeiksi vuosi valmistumisen jälkeen. Vastaavasti 68 %:lla korkeat yrittäjyysaikomukset ovat säilyneet korkeina vuosi valmistumisen jälkeen. 32 %:lla opiskeluaikaiset korkeat yrittäjyysaikomukset ovat vaihtuneet mataliksi vuosi valmistumisen jälkeen.

TAULUKKO 23. Korkeiden ja matalien opiskeluaikaisten yrittäjyysaikomusten kehittyminen vuosi valmistumisen jälkeen.

Yrittäjyysaikomukset			1 v. valmistumisesta		Yhteensä
			matalat aikomukset	korkeat aikomukset	
Opiskeluaikana	matalat aikomukset	lkm	195	44	239
		%	82%	18%	100%
	korkeat aikomukset	lkm	31	66	97
		%	32%	68%	100%
Kaikki		lkm	226	110	336
		%	67%	33%	100%

Niillä vastaajilla, joilla oli korkeat aikomukset opiskeluaikana, 55 % oli opiskellut tekniikan ja liikenteen alalla ja 14 % liiketalouden ja hallinnon alalla. Muilta aloilta vastaajia oli vain yksittäisiä (kulttuuriala yhdeksän vastaajaa, luonnontieteiden ala kaksi vastaajaa, luonnonvara- ja ympäristöala seitsemän vastaajaa, matkailu- ravitsemis- ja talousala viisi vastaajaa ja sosiaali- ja terveysala seitsemän vastaajaa). Suhteessa kuitenkin luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneissa on eniten (78 %) korkeat aikomukset omaavia vastaajia, mutta vastaajia on kokonaisuudessaan alalta ainoastaan yhdeksän. Samoin kulttuurialalla on suhteessa enemmän korkeat yrittäjyysaikomukset omaavia vastaajia (60 %), mutta heitäkin on kokonaisuudessaan vain 15 vastaajaa.

Jos katsotaan yleensä yrittäjyysaikomusten kehittymistä opiskeluaikaisesta vuosi valmistumisen jälkeiseen aikaan, negatiivinen muutos aikomuksissa on tapahtunut 61 %:lla vastaajista. Positiivisesti yrittäjyysaikomukset ovat taas kehittyneet 39 %:lla vastaajista. Jos tarkastellaan erikseen niitä vastaajia, joilla on ollut korkeat yrittäjyysaikomukset opiskeluaikana, heistä 35 %:lla (eli 34 vastaajaa) yrittäjyysaikomukset ovat edelleen nousseet vuosi valmistumisen jälkeen ja vuorostaan 65 %:lla (63 vastaajaa) laskeneet.

Ainoastaan kolme opiskelijaa oli ryhtynyt yrittäjäksi vuosi valmistumisen jälkeen. Näistä kahdella oli opiskeluaikana korkeat aikomukset ja yhdellä matalat. Koska yrittäjäksi ryhtyneitä on niin vähän, tuloksista ei voi päätellä korkeiden aikomusten johtavat suoraan yrittäjäksi ryhtymiseen heti valmistumisen jälkeen.

Taulukossa 24 on esitetty vastaajien työelämään sijoittuminen luokiteltuna suurempiin luokkiin. Tilastollisia eroja ryhmien välillä ei ole, joten korkeat tai matalat opiskeluaikaiset yrittäjyysaikomukset eivät näytä vaikuttavan työelämään sijoittumiseen vuosi valmistumisen jälkeen.

TAULUKKO 24. Opiskeluaikaiset yrittäjyysaikomukset ja tämän hetkinen elämäntilanne.

Sedu pitkittäisseuranta Tämän hetkinen tilanne	Opiskeluaikana			
	Matalat yrittäjyysaikomukset		Korkeat yrittäjyysaikomukset	
	lkm	%	lkm	%
Työelämässä	125	52	47	48
Opiskelija	53	22	29	30
Työelämän ulkopuolella	61	26	21	22
Yhteensä	239	100	97	100

Toisaalta eroa näyttäisi olevan sillä, onko vastaajalla tällä hetkellä vuosi valmistumisen jälkeen korkeat vai matalat yrittäjyysaikomukset. Taulukossa 25 on esitetty sijoittuminen työelämään erikseen niiden osalta, keillä on vastaushetkellä olleet korkeat yrittäjyysaikomukset verrattuna niihin vastaajiin, joilla on ollut matalat yrittäjyysaikomukset. Ryhmien välillä on tilastollisesti merkitsevä ero ($p=0,010$). Niillä, joilla on vuosi valmistumisen jälkeen korkeat yrittäjyysaikomukset, suhteessa suurempi osa on tällä hetkellä opiskelijana (35 %) kuin niistä, joilla on matalat yrittäjyysaikomukset (19 %). Matalat yrittäjyysaikomukset omaavat vastaajat ovat taas suhteessa enemmän työelämässä (55 %) kuin korkeat aikomukset omaavat vastaajat (44 %).

TAULUKKO 25. Nykyiset yrittäjyysaikomukset ja tämän hetkinen elämäntilanne.

Sedu pitkittäisseuranta Tämän hetkinen tilanne	1 v. valmistumisesta			
	Matalat yrittäjyysaikomukset		Korkeat yrittäjyysaikomukset	
	lkm	%	lkm	%
Työelämässä	124	55	48	44
Opiskelija	44	19	38	35
Työelämän ulkopuolella	58	26	24	22
Yhteensä	226	100	110	100
p=0,010				

4.4.4 Regressioanalyysi yrittäjyysaikomusten muutoksesta

Regressioanalyysin avulla pyrittiin selittämään yrittäjyysaikomusten muutosta. Taulukossa 26 on analysoitu lineaarisen regressioanalyysin avulla, mitkä riippumattomat muuttujat selittävät eniten yrittäjyysaikomuksissa tapahtuneita muutok-

sia. Muutokset laskettiin vähentämällä valmistumisen jälkeisen aikomusmuuttujan arvosta opiskeluaikaisen aikomusmuuttujan arvo. Tällaisen erotusarvon (difference score) käytön on todettu soveltuvan muutoksen tutkimiseen yksilöiden kohdalla (Clarke 2004). Riippumattomat muuttujat ovat muutos yrittäjyysasenteissa, muutos läheisten mielipiteissä sekä muutos pystyvyysuskomuksessa. Malliin a otettiin mukaan pelkääntään taustamuuttujat. Nämä olivat sukupuoli, jommankumman vanhemman yrittäjyys-tausta ja osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin. Ikääkin kokeiltiin malliin, mutta sillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää vaikutusta.

TAULUKKO 26. Lineaarinen regressioanalyysi yrittäjyysaikomusten muutoksesta.

LINEAARINEN REGRESSIO		
Selitettävänä muuttujana YRITTÄJYYSAIKOMUSTEN MUUTOS		
Sedusta valmistuneet (n=336)	Malli a	Malli b
Kontrollimuuttujat		
Sukupuoli (Mies)	0,08	-0,01
Vanhemmista vähintään toinen yrittäjä	0,13*	0,03
Osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin	0,07	0,01
Jatkuvat selittävät muuttujat		
Muutos läheisten mielipiteessä		0,29***
Muutos pystyvyydessä toimi yrittäjänä		0,15**
Muutos yrittäjyysasenteissa		0,38***
Model fit statistics		
Adjusted R2	0,018	0,385
F-statistics	2,910*	34,235***
F change		63,825
* p<0,05 ** p<0,01 ***p<0,001		
Käytetty standardoituja kertoimia		

Mallissa a on mukana vain taustamuuttujat. Näistä aikomusten vaihtelua selittää tilastollisesti melkein merkitsevästi se, jos vastaajan vanhemmista vähintään toinen toimii yrittäjänä. Näillä vastaajilla muutos on positiivisempi kuin muilla. Sukupuoli tai osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin eivät selitä yrittäjyysaikomusten muutosta. Mallin selitysaste jää erittäin pieneksi (0,02) eli malli selittää ainoastaan 2 % yrittäjyysaikomusten muutoksen vaihtelusta.

Malliin b selitysaste on parempi (0,39) eli mallin b avulla voidaan selittää 39 % yrittäjyysaikomusten muutoksen vaihteluista. Paras selittäjä ja tilastollisesti erittäin mer-

kitsevä on muutos yrittäjyysasenteissa (0,38***) ja toiseksi paras ja myös tilastollisesti erittäin merkitsevä muutos läheisten mielipiteessä (0,29***). Muutos pystyvyydessä toimia yrittäjänä selittää aikomusten muutoksen vaihtelua tilastollisesti erittäin merkitsevästi (0,15***). Mallissa b taustamuuttujat eivät selitä aikomusten muutosta.

Yhteenvetona voi todeta, että yrittäjyysaikomusten muutokseen vaikuttavat ainoastaan muutokset asenteissa yrittäjyysuraa kohtaan, muutokset arviosta läheisten mielipiteestä ja muutos omassa käsityksessä siitä, kuinka hyvin onnistuisi yrittäjänä. Taustatekijöillä on vain vähän vaikutusta. Yrittäjävanhemmat näyttäisivät vaikuttavan vähän aikomusten muutokseen, vaikkakin sen selitysarvo poistuu mallissa b.

4.4.5 Analyysi koko aikasarjasta

Aineistosta löytyi 60 vastaajaa, jolta oli mittaustulos koko tutkimusajalta eli jokaiselta kolmelta opiskeluvuodelta sekä vuosi valmistumisen jälkeen. Eniten vastaajia oli tekniikan ja liikenteen alalta (24) ja toiseksi eniten liiketalouden ja hallinnon alalta (19). Muilta aloilta vastaajia oli vain muutamia. Taulukossa 27 on esitetty vastaajien koulutusala.

TAULUKKO 27. Koko aikasarjan vastaajien koulutusala.

Sedu koko aikasarja Koulutusala	Lukumäärä
Kulttuuriala	5
Liiketalouden ja hallinnon ala	19
Luonnontieteiden ala	2
Luonnonvara- ja ympäristöala	1
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	4
Sosiaali- ja terveysala	5
Tekniikan ja liikenteen ala	24
Kaikki	60

Koulutuslavertailuissa esitetään vastaajamääristä johtuen erikseen vain liiketalouden ja hallinnon ala sekä tekniikan ja liikenteen alan vertailut. Muut koulutusalat ovat mukana kokonaistuloksessa.

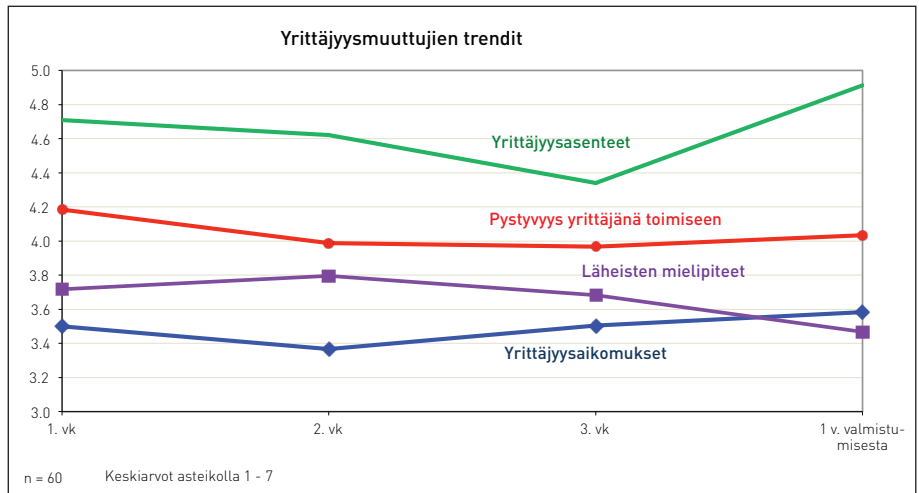
Miehiä vastaajista oli 48 % ja naisia 52 %. Vastaajista 41 %:lla vähintään toinen vanhemmista toimi yrittäjänä.

Taulukossa 28 on esitetty keskiarvot ja keskihajonnat aikasarjana yrittäjyysaikomuksista, yrittäjyysasenteista, pystyvyytenä toimia yrittäjänä ja läheisten mielipiteistä. Yrittäjyysasenteiden keskiarvoissa on tilastollisesti merkitsevä ero kolmannen vuosikurssin aikaisen mittauksen (keskiarvo 4,3) ja vuosi valmistumisen jälkeen tehdyn mittauksen (keskiarvo 4,9) välillä.

TAULUKKO 28. Yrittäjyysmuuttujien keskiarvot aikasarjana.

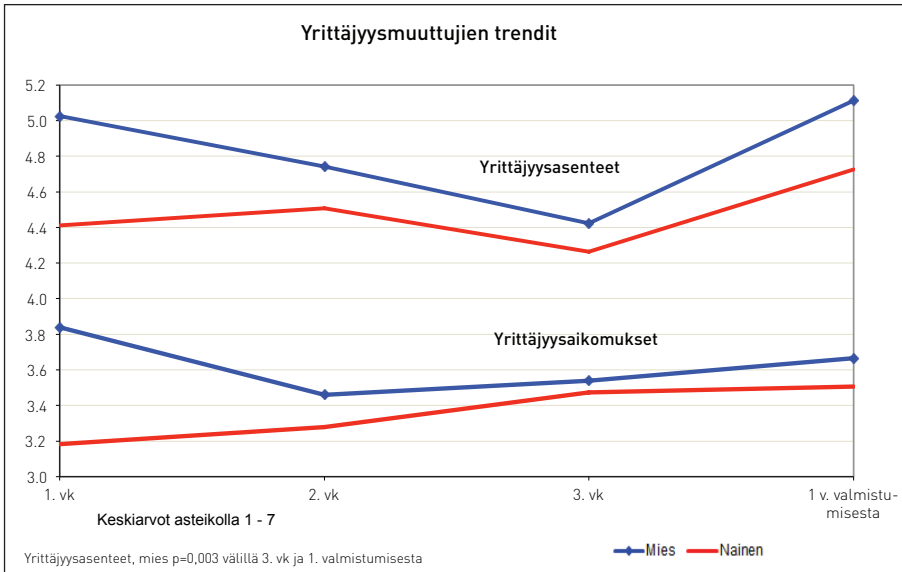
Sedu koko aikasarja	N	1. vk		Til. merk.	2. vk		3. vk		Til. merk.	1 v. valmistumisesta	
		KA	Keskihajonta		KA	Keskihajonta	KA	Keskihajonta		KA	Keskihajonta
Yrittäjyysaikomukset	60	3,5	1,66		3,4	1,68	3,5	1,54		3,6	2,03
Yrittäjyysasenteet	60	4,7	1,27		4,6	1,16	4,3	1,25	**	4,9	1,35
Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen	60	4,2	0,63		4,0	0,54	4,0	0,57		4,0	0,98
Läheisten mielipiteet	59	3,7	1,37		3,8	1,26	3,7	1,11		3,5	1,79

Kuviossa 34 on esitetty yrittäjyysmuuttujien trendit. Kuviosta näkee, että yrittäjyysasenteet ovat selvästi korkeammat läpi koko mittausjakson verrattuna muihin yrittäjyysmuuttujiin. Asenteet yrittäjyyttä kohtaan laskevat ensin kolmannelle vuosikurssille, mutta valmistumisen jälkeen ne nousevat korkeammalle kuin opiskelun alussa. Pystyvyys toimia yrittäjänä säilyy hyvin samalla tasolla sekä opiskeluajan että valmistumisen jälkeen. Arvio läheisten mielipiteestä vastaajan yrittäjyysuraa kohtaan on opiskeluaikana myönteisempi kuin valmistumisen jälkeen. Yrittäjyysaikomukset taas ensin laskevat toiselle vuosikurssille, palautuvat ensimmäisen vuoden tasolle kolmantena opiskeluvuotena ja nousevat siitä vielä hieman valmistumisen jälkeen.

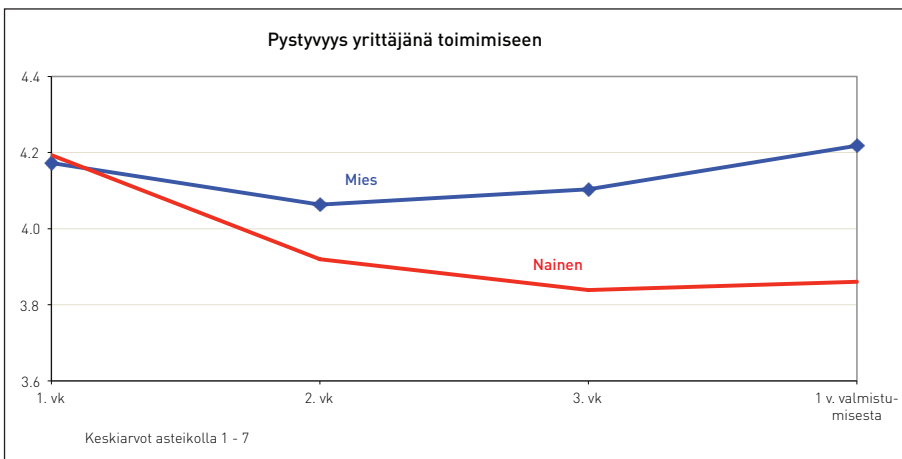
KUVIO 34. Yrittäjyysmuuttujien trendit koko aikajaksolla.

Miesten ja naisten välillä on eroja yrittäjyysmuuttujien kehittämisessä. Kuviossa 35 on esitetty ensin yrittäjyysasenteiden ja yrittäjyysaikomusten kehittyminen erikseen miesten ja naisten osalta. Miehillä asenteet yrittäjyyttä kohtaan ja yrittäjyysaikomukset ovat koko aikasarjan korkeammalla tasolla kuin naisten. Miehillä asenteet kehittyvät tilastollisesti merkitsevästi kolmannelta vuosikurssilta valmistumisen jälkeiseen mittaukseen (4,4 vs. 5,1, $p=0,003$). Myös naisilla asenteet nousevat, mutta eivät niin jyrkästi kuin miehillä. Yrittäjyysaikomukset nousevat naisilla tasaisesti kolmannelle vuosikurssille asti, jonka jälkeen ne pysyvät samalla tasolla. Miehillä taas aikomukset ensin laskevat ensimmäiseltä vuosikurssilta toiselle vuosikurssille, mutta nousevat sen jälkeen maltillisesti. Aikomusten taso jää miehillä kuitenkin alhaisemmaksi vuosi valmistumisen jälkeen kuin ne olivat ensimmäisen vuosikurssin aikana. Naisilla aikomukset vuorostaan ovat valmistumisen jälkeen korkeammat kuin ensimmäisellä vuosikurssilla.

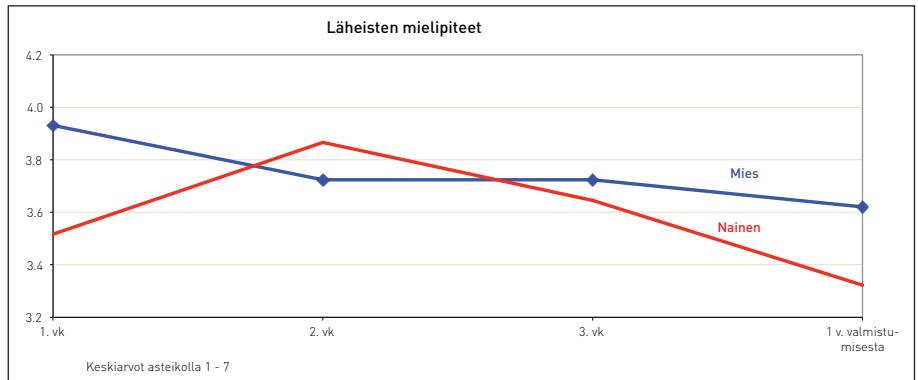
KUVIO 35. Miesten ja naisten yrittäjyysasenteiden ja yrittäjyysaikomusten kehittyminen aikasarjana.

Myös pystyvyys yrittäjänä toimimiseen muuttujan kehittyminen vaihtelee miesten ja naisten välillä (kuvio 36). Lähtötilanne miehillä ja naisilla on lähes sama, mutta naisilla pystyvyys laskee opintojen aikana aina kolmannelle opintovuodelle saakka. Vuosi valmistumisen jälkeen pystyvyys on samalla tasolla kuin kolmannelle opintovuodella. Miesten osalta pystyvyys toimia yrittäjänä ensin laskee hieman, mutta nousee sen jälkeen tasaisesti. Lopulta pystyvyys toimia yrittäjänä on vuosi valmistumisen jälkeen hieman korkeampi kuin lähtötilanteessa.

KUVIO 36. Miesten ja naisten pystyvyysuskomuksen kehittyminen aikasarjana.

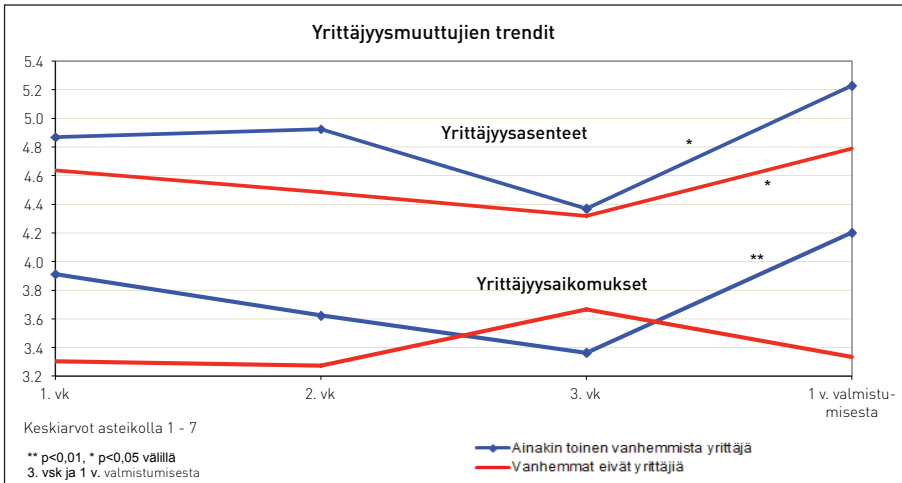
Naisten arvio läheisten tuesta yrittäjyyttä kohtaan on alussa negatiivisempi kuin miehillä, mutta nousee toiselle vuosikurssille (kuvio 37). Sen jälkeen arvio läheisten mielipiteestä laskee tasaisesti ja päättyy vuosi valmistumisen jälkeen matalammalle tasolle kuin lähtötilanteessa. Miesten osalta lähtötaso on korkeampi, mutta laskee toiselle vuosikurssille tullessa. Sen jälkeen arvio läheisten mielipiteestä pysyy lähes samalla tasolla, laskien hieman vuosi valmistumisen jälkeen.

KUVIO 37. Miesten ja naisten arvio läheisten mielipiteestä ja sen kehittyminen aikasarjana.

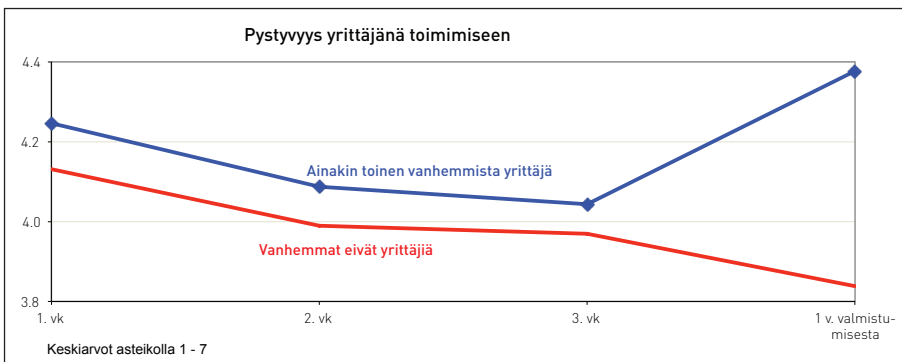
Myös se, onko vähintään toinen vanhemmista yrittäjä, näyttäisi vaikuttavan yrittäjyysmuuttujien kehittymiseen (kuvio 38). Yrittäjyysasenteet ovat positiivisemmat kautta linjan niillä vastaajilla, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä. Asenteet laskevat kolmannelle vuosikurssille, mutta nousevat sitten tilastollisesti melkein merkitsevästi vuosi valmistumisen jälkeen. Asenteet ovat valmistumisen jälkeen positiivisemmat kuin opiskelun alkuvaiheessa. Samankaltainen kehitys on havaittavissa myös muilla vastaajilla, mutta aikomukset eivät nouse niin paljon korkeammiksi vuosi valmistumisen jälkeen.

Yrittäjyysaikomusten kehittyminen eroaa myös näiden vastaajien kesken. Niillä, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä, aikomukset kyllä laskevat kolmannelle vuosikurssille, mutta nousevat huomattavasti ja tilastollisesti merkitsevästi vuosi valmistumisen jälkeen. Toisella ryhmällä aikomukset ensin nousevat kolmannelle vuosikurssille, mutta laskevat sitten vuosi valmistumisen jälkeen samalle tasolle kuin ne olivat opintojen alkuvaiheessa.

KUVIO 38. Vanhempien yrittäjyys ja yrittäjyysasenteiden sekä yrittäjyysaikomusten kehittyminen aikasarjana.

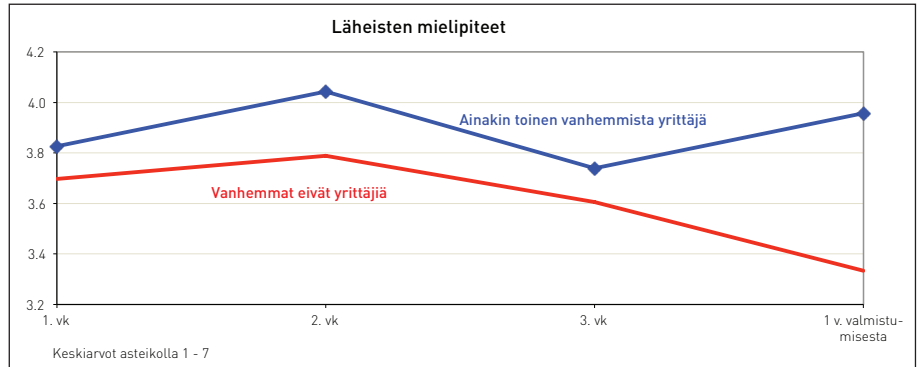
Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen kehittyi hyvin eri tavalla valmistumisen jälkeen niillä, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä (kuvio 39). Heillä pystyvyys ensin laskee kolmannelle vuosikurssille aivan samoin kuin verrokkiryhmällä, mutta nousee vuosi valmistumisen jälkeen korkeammalle kuin se oli opintojen alussa. Toisella ryhmällä pystyvyys yrittäjänä toimimiseen taas laskee edelleen vuosi valmistumisen jälkeen.

KUVIO 39. Vanhempien yrittäjyys ja pystyvyys yrittäjänä toimimiseen -muuttujan kehittyminen aikasarjana.

Arvio läheisten mielipiteistä noudattaa samankaltaista kehityslinjaa kuin pystyvyys yrittäjänä toimimiseen (kuvio 40). Niillä, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrittäjänä, arvio läheisten tuesta vastaajan yrittäjyyttä kohtaan on valmistumisen jälkeen positiivisempi kuin verrokkiryhmällä. Verrokkiryhmällä arvio läheisten mieli-

teistä yrittäjyyden tukemisessa on vuosi valmistumisen jälkeen negatiivisempi kuin opin-
tojen alkuvaiheessa. Niillä taas, joilla vähintään toinen vanhemmista toimii yrit-
täjänä, arvio läheisten tuesta on positiivisempi vuosi valmistumisen jälkeen kuin opin-
tojen alussa.

KUVIO 40. Vanhempien yrittäjyys ja läheisten mielipiteet -muuttujan kehittyminen aikasarjana.

5 YHTEENVETO JA POHDINTA

5.1 Työllistyminen valmistumisen jälkeen

Seurantatutkimuksen päätavoitteena oli selvittää, miten Koulutuskeskus Sedun opiskelijat ovat työllistyneet valmistumisensa jälkeen. Vuosi tai kolme vuotta sitten valmistuneista yhteensä 54 % toimi joko määräaikaisessa tai vakituisessa työsuhteessa tai yrittäjänä. Opiskelua oli jatkanut 25 % vastanneista. 13 % oli kyselyn hetkellä työttömänä. Opiskelua jatkaneista suurin osa mainitsi syyksi halun syventää omaa ammatitaito- ja osaamista eli huono työllisyystilanne ei ollut suurin motivaatiotekijä. Jos lukuja verrataan Tilastokeskuksen (Suomen virallinen tilasto 2015) vuoden 2013 lukuihin, ammatillisen koulutuksen jälkeen työttömänä on ollut Etelä-Pohjanmaalla 14,1 % ja koko maassa 17,4 %. Luvut koskevat vuosi sitten valmistuneita. Jos lukuja verrataan vuosi sitten Koulutuskeskus Sedusta valmistuneisiin, työttömyys on samalla tasolla kuin koko maassa. Kolme vuotta sitten valmistuneet ovat työllistyneet vuorostaan hyvin (työttömänä vain 9 %). Työllisyys on heikentynyt vuoden 2013 luvuista vuosi sitten valmistuneilla, mikä todennäköisesti johtuu huonosta taloussuhdanteesta.

Vertailtaessa työllistymistä koulutusaloittain suhteellisesti eniten vakituisia työsuhteita oli luonnonvara- ja ympäristöalalla, kun taas määräaikaisten työsuhteiden osuus oli suurinta sosiaali- ja terveysalalla. Toisaalla työttömiä oli vähiten sosiaali- ja terveysalalla (vain 3,2 % valmistuneista). Luonnontieteiden alalta suurin osa oli jatkanut opintojaan valmistumisen jälkeen, mutta vastaajien määrä oli kokonaisuutena piehenkö. Työttömien osuus oli suurin tekniikan alalla. Voi olla, että tekniikan alalla on ollut suurempi kausityöttömyys kyselyhetkellä, joka ajoittui loppuvuoteen.

Suurin osa valmistuneista on jäänyt asumaan joko Seinäjoelle (35 %) tai muualle Etelä-Pohjanmaalle (44 %) eli yhteensä lähes 80 % on jäänyt asumaan Etelä-Pohjanmaalle. Koulutuskeskus Sedun koulutus hyödyttää tällä tavoin tarkoituksensa mukaisesti omaa maakuntaa: suurin osa vastaajista on työllistynyt Etelä-Pohjanmaan alueelle tai jatkanut opiskelua samalla seudulla. Miehet ovat työllistyneet hieman naisia paremmin vakituisiin työsuhteisiin eli vastaavasti naisilla on enemmän määräaikaisia työsuhteita. Naiset vuorostaan ovat jatkaneet suhteessa useammin opiskelua valmistumisensa jälkeen. Ne valmistuneet (25 %), jotka olivat jatkaneet opiskelua, olivat useimmiten jatkaneet ammattikorkeakouluun (70 %) tai olivat tekemässä toista toisen asteen ammatillista tutkintoa (23 %). Eniten opiskelua on jatkettu luonnontieteiden alalta (71 %), mutta vastaajia aineistossa on ainoastaan 14. Kulttuurialalta valmistuneissa oli suhteessa toiseksi eniten opiskelijoita (38 %). Taloussuhdanne saattaa vaikuttaa; opiskelemaan lähdetään useammin silloin, kun työllisyystilanne alalla on huono.

Koulutusalojen välillä on eroja työllistymisessä. Parhaiten ovat työllistyneet sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet (74 % valmistuneista) ja toiseksi parhaiten luonnonvara-

alalta valmistuneet (62 % valmistuneista). Heikoiten ovat työllistyneet luonnontieteiden alalta valmistuneet (21 % valmistuneista). Tämä on ymmärrettävää, koska sosiaali- ja terveysalalla on pulaa työntekijöistä ja toisaalta luonnonvara-alalta valmistuneilla osalla on valmiiksi perheyritys (maatila), johon he työllistyvät.

Suurin osa oli myös työllistynyt opiskeluaalaansa vastaaviin töihin. Vastanneista 72 % oli ollut Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaansa alaa vastaavissa töissä. Parhaiten alaa vastaaviin töihin oli työllistytty sosiaali- ja terveysalalta (94 %) ja luonnonvara- ja ympäristöalalta (90 %). Heikoiten alaa vastaaviin töihin oli työllistytty luonnontieteiden alalta (43 %) ja kulttuurialalta (49 %). Tämä on ymmärrettävää, koska sekä sosiaali- ja terveysalan ja luonnonvara- ja ympäristöalan koulutus tähtää vielä selkeämpiin ammatteihin verrattuna esimerkiksi kulttuurialaan, jossa työllistyminen on paljon monimuotoisempaa.

Lähes puolet oli työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa (48 %). Luonnontieteiden alan opiskelijoista ainoastaan 7 % oli työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa (huom. vastaajamäärä ainoastaan 14) ja kulttuurialan opiskelijoista ainoastaan 19 %. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista peräti 64 % oli työskennellyt työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen. Myös luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelijoista suurin osa (55 %) oli työskennellyt työssäoppimispaikassa. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoista työssäoppimispaikassa valmistumisen jälkeen oli työskennellyt 50 % vastanneista, liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista 47 % ja tekniikan ja liikenteen alan opiskelijoista 44 %. Useimmilla aloilla oli siis suhteellisen paljon työskennelty valmistumisen jälkeen työssäoppimispaikassa.

5.2 Tyytyväisyys koulutukseen ja kehittämiskohteet

Tämän tutkimuksen toisena tavoitteena oli selvittää, miten koulutus on vastannut työelämän vaatimuksia vastaajien näkökulmasta. Pääsääntöisesti sekä vuosi sitten että kolme vuotta sitten valmistuneet olivat hyvin tyytyväisiä saamaansa koulutukseen ja kokivat sen vastaavan työelämän tarpeita. Työelämässä tällä hetkellä olevat ja toisaalta myös ne vastaajat, jotka olivat työllistyneet opiskelemaansa alaa vastaaviin töihin, olivat muita tyytyväisempiä sekä saamaansa koulutukseen että sen vastaavuuteen työelämän tarpeisiin. Työelämän ulkopuolella olevat olivat luonnollisesti tyytymättömämpiä samoin kuin ne, jotka eivät olleet työllistyneet opiskelemaansa alaa vastaaviin töihin. Myös koulutusalojen välillä oli eroja tyytyväisyydessä. Kaikista tyytyväisimpiä olivat sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet; myös matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta valmistuneilla oli korkeat arviot tyytyväisyydestä koulutukseen ja sen vastaavuudesta työelämän tarpeisiin. Heikoin kokonaistyytyväisyys koulutukseen on kulttuurialalta ja luonnontieteiden alalta valmistuneilla. Näiltä aloilta on myös hei-

koiten työllistytty, mikä selittää tyytyväisyyttä. Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta vastanneiden olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä sekä koulutuksen sisältöön että koulutuksen vastaavuuteen työelämän tarpeisiin, koska kaikilla aloilla keskiarvot jäivät yli kolmen asteikolla 1–5.

Tuloksiin voidaan olla Koulutuskeskus Sedussa hyvin tyytyväisiä. Vastaajat kokevat koulutuksensa laadukkaaksi ja kokevat sen vastaavan työelämän tarpeita. Näin on sekä vuosi sitten valmistuneilla että kolme vuotta sitten valmistuneilla. Toisin sanoen jo työelämässä pidempään olleilla tyytyväisyys on yhtä korkea kuin vähemmän aikaa työelämässä olleilla.

Myös valmistuneiden mielikuva Koulutuskeskus Sedusta on hyvin positiivinen. Sedun oppimisympäristöä pidetään myönteisenä ja kannustava, Sedun koetaan opettavan työelämän pelisääntöjä ja valmistuneet kokevat pystyvänsä osaamisellaan yllättämään työantajan positiivisesti. Samoin valmistuneet kokevat, että Sedussa huomioidaan erilaiset oppijat sekä kannustetaan uteliaisuuteen, uskallukseen ja luovuuteen. Hieman matalammaksi jäivät arviot kansainvälisyyteen kannustamisesta sekä yrittäjämäiseen toimintaa kannustamisesta. Vuosi sitten ja kolme vuotta sitten valmistuneiden välillä ei ollut eroja mielikuvien suhteen. On kuitenkin huomattava, että mielikuvat vaihtelivat eri koulutusalojen välillä. Positiivisin mielikuva oli matkailu-, ravitsemis- ja talousalalta valmistuneilla. Yli kaikkien alojen keskiarvon sijoittuivat myös sosiaali- ja terveysala sekä liiketalouden ja hallinnon ala. Heikoin mielikuva oli luonnontieteiden alalta valmistuneilla. Vastaukset heijastavat kokonaistyytyväisyyttä koulutukseen. Ne vastanneet, jotka ovat tyytyväisiä saamaansa koulutukseen, arvioivat mielikuvat Koulutuskeskus Sedusta myös positiivisemmiksi. Korrelaatio näiden välillä on kohtalaisen voimakas.

Kolmantena tavoitteena oli selvittää, mitä kehittämiskohteita valmistuneet näkevät koulutuksensa suhteen. Arviot olivat hyvät kaikkien väittämien kohdalla, joten suuria kehityskohteita vastanneet eivät tunnistanee. Alhaisin arvio liittyi ohjauksen riittävään saamiseen opintojen aikana valmistumisen jälkeiselle ajalle. Tämä kuitenkin antaa osviittaa siihen, että työelämään valmistamiseen voisi vielä nykyistäkin enemmän kiinnittää opinto-ohjauksessa huomiota.

5.3 Yrittäjyysaikomukset, niiden kehittyminen ja aikomuksiin vaikuttavat tekijät

Seurantatutkimuksen alatavoitteina oli selvittää, miten opiskelijoiden yrittäjyysaikomukset muuttuvat työelämään siirryttäessä, johtavatko korkeat yrittäjyysaikomukset yrityksen perustamiseen heti pian valmistumisen jälkeen ja mitkä tekijät vaikutta-

vat valmistuneiden opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksiin ja yrittäjäksi ryhtymiseen. Valmistuneiden yrittäjyysaikomukset ovat korkeimmat luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneilla ja matalimmat sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla. Kulttuurialalta valmistuneilla yrittäjyysaikomukset ovat myös suhteellisen korkeat. Valmistuneet eivät koe läheisten tukea omaa yrittäjyyttä kohtaan kovinkaan korkeaksi, toisin sanoen suurin osa kokee, etteivät läheisimmät ihmiset pidä yrittäjyyttä vastaajalle kovin hyvänä vaihtoehtona. Tässä on kuitenkin alakohtaisia eroja; luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneet kokevat tuen positiivisempänä kuin muilta aloilta valmistuneet.

Luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneet kokevat myös pystyvänsä onnistumaan yrittäjänä enemmän kuin muilta aloilta valmistuneet. Kulttuurialalla luottamus omaan pystyvyyteen on myös kohtalaisen korkea. Heikoin luottamus omaan onnistumiseensa yrittäjänä on sosiaali- ja terveysalalta valmistuneilla. Tulos on hyvin samankaltainen kuin yrittäjyysaikomusten suhteen; ne, keillä on korkeammat yrittäjyysaikomukset, uskovat myös omiin kykyihinsä onnistua yrittäjänä. Asenteet yrittäjyyttä kohtaan ovat positiiviset lähes kaikilla aloilla. Sosiaali- ja terveysalalla asenteet ovat pikemminkin neutraalit ja muilla aloilla enemmän positiiviset. Kaikista positiivisimmat asenteet ovat luonnonvara- ja ympäristöalalta valmistuneilla ja sen jälkeen kulttuurialalta valmistuneilla.

Yrittäjyysaikomuksiin valmistumisen jälkeen vaikuttavat sukupuoli, koulutusala, elämäntilanne ja se, millaiseen yrittäjyysopetukseen on opiskelunsa aikana osallistunut. Miehillä on vahvempi aikomus ryhtyä yrittäjäksi kuin naisilla. Tämä tulos on yhteneväinen aiempien tutkimusten kanssa sekä Suomessa että kansainvälisesti (Joensuu, Varamäki, Viljamaa, Heikkilä, & Katajavirta 2014; Wang & Wong 2004; Zhao, Seibert & Hills 2005; Sequeira, Mueller & Mcgee 2007; Linan & Chen 2009; Lee, Wong, Foo & Leung 2011). Koulutusala vaikuttaa myös yrittäjyysaikomuksiin (luonnonvara- ja ympäristöalalla korkeammat aikomukset). Tulos on yhteneväinen ammattikorkeakoulusta saatujen tulosten kanssa (Joensuu ym. 2014). Luonnonvara- ja ympäristöalalla on vahva perinne yrittäjäksi ryhtymisessä, mikä näkyy tuloksissa. Yrittäjyysaikomuksiin vaikuttaa myös tämän hetkinen elämäntilanne; valmistumisensa jälkeen opiskelua jatkaneilla on vahvemmat aikomukset ryhtyä yrittäjäksi kuin muilla. Tämä saattaa liittyä siihen, että opiskeluaikana yrittäjäksi ryhtyminen on vielä ajatuksellisesti kauempana tulevaisuudessa. On todettu, että ihmisillä on taipumus painottaa positiivisia asioita arvioidessaan ajallisesti kaukana olevia tapahtumia ja taas negatiivisia asioita arvioidessaan ajallisesti lähellä olevia tapahtumia (Eyal ym. 2004). Kun ajatus yrittäjyydestä on vielä kaukana, yrittäjyyden positiiviset puolet saattavat korostua. Kun yrittäjyys uravaihtoehtona on ajallisesti lähempänä, negatiiviset puolet yrittäjyydessä korostuvat.

Erytisen positiivista on se, että yrittäjyyspedagogiikalla on vaikutusta valmistumisen jälkeisiin yrittäjyysaikomuksiin. Niillä valmistuneilla, jotka olivat opiskeluaikana osallistuneet joko NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelmaan tai osuuskuntatoimintaan, oli kor-

keammat yrittäjyysaikomukset valmistumisen jälkeen. Nämä yrittäjyysopinnot voidaan katsoa olevan ns. opiskelijan omaa aktiivisuutta edellyttäviä yrittäjyysopintoja verrattuna passiivisempaan opetustapaan kuten luentoihin. Ammattikorkeakouluja koskevassa laajassa seurantatutkimuksessa myös todettiin pedagogiikalla olevan vaikutusta erityisesti pystyvyysuskomuksen ja sitä kautta yrittäjyysaikomusten kehittymiseen (Joensuu ym. 2014). Tämä kannustaa edelleen kehittämään ja vahvistamaan sellaisia yrittäjyysopetuksen menetelmiä, jossa opiskelija itse on aktiivinen yrittäjyyteen liittyvissä opinnoissa ja joissa on mukana konkreettista toimintaa yrittäjyyteen liittyen. Yksi tärkeä seikka kuitenkin on, että sukupuolten välillä on eroja yrittäjyyspedagogiikan vaikutuksessa. Miehillä osallistuminen omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin ei vaikuttanut, mutta naisilla vaikutti. Tulos on yhteneväinen ammattikorkeakouluja koskevan tutkimuksen kanssa (Joensuu ym. 2014).

Jos katsotaan sitä, miten yrittäjyysaikomukset ovat kehittyneet opiskeluaikaisesta valmistumisen jälkeiseen aikaan, merkittävää kehitystä ei ole tapahtunut. Tämä havainto koskee suurempaa aineistoa, jossa on vain kaksi mittausta (yksi opiskeluajalta, yksi valmistumisen jälkeen). Tässä aineistossa yrittäjyysaikomukset, yrittäjyysasenteet ja pystyvyys yrittäjänä toimimiseen ovat säilyneet aika samalla tasolla kuin opiskeluaikana. Arvio läheisten mielipiteestä vastaajan yrittäjyysuraa kohtaan on toisaalta kehittynyt voimakkaasti negatiiviseen suuntaan. Tarkempi analyysi koko aikasarjasta (kolme mittausta opiskelun aikana ja neljäs valmistumisen jälkeen, pienempi aineisto) osoittaa, että yrittäjyysaikomukset ensin laskevat opiskelun aikana, mutta nousevat toisen opiskeluvuoden jälkeen tasaisesti taas samalle tasolle kuin ne olivat opiskelun alussa. Asenteet yrittäjyyttä kohtaan kehittyvät voimakkaasti positiiviseen suuntaan valmistumisen jälkeen. Ensin asenteet laskevat kolmannelle vuosikurssille asti, jonka jälkeen ne nousevat voimakkaasti ja tilastollisesti merkitsevästi. Ehkä työelämään siirtyminen muuttaa asenteita yrittäjyyttä kohtaan positiivisemmiksi. Pystyvyys yrittäjänä toimimiseen ei vuorostaan kovinkaan paljon muutu koko aikasarjaa katsottaessa. Pystyvyys laskee opiskelun alkaessa toiselle vuosikurssille siirryttäessä, jonka jälkeen säilyy samalla tasolla. Arvio läheisten mielipiteestä vastaajan yrittäjyysuraa kohtaan kehittyi negatiivisemmaksi valmistumisen jälkeen. Laskusuunta alkaa jo toiselta vuosikurssilta. Herää kysymys, että mistä tämä johtuu? Ovatko tähän vaikuttaneet koko ajan heikentyneet taloussuhdanteet vai mahdollisesti se seikka, että lähipiiri on osin muuttunut opintojen alusta (lähipiirinä painottuu ehkä omat vanhemmat) valmistumisen jälkeiseen aikaan (lähipiirinä painottuu enemmän kaverit ja tyttö/poikaystävät).

Miesten ja naisten välillä on selkeitä eroja yrittäjyysmuuttujien kehitymisessä. Miehillä yrittäjyysasenteet kehittyvät vielä jyrkemmin positiiviseen suuntaan valmistumisen jälkeen kuin naisilla, joilla heilläkin on kuitenkin havaittavissa sama trendi. Yrittäjyysaikomukset ovat miehillä myös valmistumisen jälkeen korkeammat kuin naisilla. Usko omaan pystyvyyteen toimia yrittäjänä on miehillä selvästi korkeampi valmistumisen jälkeen kuin naisilla. Miehillä pystyvyys nousee tasaisesti toiselta vuo-

sikurssilta lähtien kun taas naisilla pystyvyysuskomus laskee kolmannelle vuosikurs-sille asti, jonka jälkeen pysyy samalla tasolla. On huomattavaa, että pystyvyysuskomus on opintojen alkaessa miehillä ja naisilla samalla tasolla. Olisi tärkeää pohtia, millä menetelmillä voitaisiin tukea erityisesti naisten pystyvyysuskomuksen kehittymistä. Yrittäjyyspedagogiikka vaikutti erityisesti naisiin, toisin sanoen ne naiset, jotka opiskeluaikana olivat osallistuneet joko NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelmaan tai osuus-kuntatoimintaan, olivat todennäköisemmin ryhtymässä yrittäjäksi kuin muut naiset. Koulutuksessa pitäisikin ottaa huomioon sukupuolierot ja kannustaa naisia entistä enemmän osallistumaan omaa aktiivisuutta edellyttäviin yrittäjyysopintoihin, koska he hyötyvät niistä vielä enemmän kuin miehet.

Jos tarkastellaan erikseen opiskeluaikaisia korkeita yrittäjyysaikomuksia, 35 %:lla ne ovat edelleen nousseet valmistumisen jälkeen ja vuorostaan 65 %:lla laskeneet. Korkeat yrittäjyysaikomukset siis näyttävät laskevan valmistumisen jälkeen, mikä saattaa johtua samasta ilmiöstä kuin aiemmin pohdittiin elämäntilanteen vaikutukseen liittyen. Kun opiskeluaikana yrittäjyysura on vielä kauempana todellisuudessa, arvio omista aikomuksista on helpommin korkea kuin sitten valmistumisen jälkeen, jolloin realiteetit tulevat todellisiksi. Ainoastaan kolme opiskelijaa oli ryhtynyt yrittäjäksi vuosi valmistumisen jälkeen. Näistä kahdella oli korkeat aikomukset jo opiskeluaikana ja yhdellä matalat. Näin pienestä määrästä ei voi mitään päätellä. Todettakoon kuitenkin, että korkeat aikomukset saattavat johtaa yrityksen perustamiseen opintojen jälkeen, mutta niin saattavat matalatkin. Tämä kertoo siitä, että usein yrityksen perustaminen liittyy vahvasti myös toimintaympäristöstä nouseviin mahdollisuuksiin eikä pelkästään omiin aikomuksiin.

5.4 Yrittäjyyspedagogiikka ja valmistuneiden palaute

Alatavoitteena oli myös selvittää, mitä palautetta opiskelijat antavat työelämästä käsin yrittäjyysopetukseen ja erilaisiin pedagogisiin menetelmiin yrittäjyysopetuksessa. Eniten vastaajat olivat opiskeluaikanaan osallistuneet tutustumiskäynteihin yrityksissä ja yrittäjiä oli vierailut koulussa (74 %). Myös perinteistä opetusta yrittäjyyteen liittyen (luennot, tehtävät, tentti) järjestetään edelleen paljon. Tällaiseen opetukseen oli osallistunut 54 % vastanneista. Toisaalta myös projektityyppinen toiminta yrittäjyyden opetuksessa on yleistä. Tällä tarkoitetaan toimintaa, johon liittyy yhteistyötä oikean asiakkaan tai yrittäjän kanssa. Noin puolet vastanneista (49 %) oli osallistunut tällaiseen toimintaan. Pienemmässä roolissa olivat liiketoimintasuunnitelman laatiminen, harjoitusyritystoiminta, NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelma, osuus-kuntatoiminta ja Yrittäjyyden omapolku -opintoihin osallistuminen. Koulutusalojen välillä oli tässä kuitenkin suuria eroja. Harjoitusyritystoimintaan oli osallistunut 74 % liiketalouden ja hallinnon alan opiskelijoista, kun muilla aloilla se oli paljon vähäisempää.

Projektityyppistä opetusta oli taas eniten kulttuurialalla. Liiketalouden ja hallinnon alalla sekä luonnontieteiden alalla oli muita enemmän osallistuttu NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelmaan. Luonnontieteiden alalla osuuskuntatoimintaa oli myös suhteessa enemmän, tosin vastaajamäärä luonnontieteiden alalla oli hyvin vähäinen, joten tulokset eivät ole kaikilta osin vertailukelpoisia.

NY-vuosi yrittäjänä opinto-ohjelmaa sekä osuuskuntatoimintaa voisi tuoda vielä enemmän kaikkien alojen opetukseen mukaan ja erityisesti lisätä sitä matkailu- ravitsemis- ja talousalalla, sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla, missä siihen oli osallistuttu vain vähän. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että tällaisella yrittäjyyspedagogiikalla on merkitystä erityisesti naisten yrittäjyysaikomuksiin vaikuttamisessa.

Valmistuneet arvioivat työelämästä käsin erityyppisen yrittäjyysopetuksen hyödyllisyyttä. NY-vuosi yrittäjän opinto-ohjelma sekä osuuskuntatoiminta koettiin kaikista hyödyllisimpänä myös vastaajien omasta näkökulmasta. Näin oli sekä vuosi sitten että kolme vuotta sitten valmistuneiden osalta. Myös projektityyppinen opetus koettiin hyödylliseksi, samoin tutustumiskäynnit yrityksiin ja yrittäjien vierailut kouluissa. Kolme vuotta sitten valmistuneet arvioivat harjoitusyritystoiminnan hyödyllisyyttä selvästi positiivisemmin kuin vuosi sitten valmistuneet. Yleensäkin kolme vuotta sitten valmistuneiden arviot kaikista yrittäjyysopetuksen menetelmistä ovat positiivisemmat kuin vuosi sitten valmistuneet. Voi olla, että kun työelämässä on oltu pidempi aika, yrittäjyysopetuksen menetelmät osoittautuvat vielä hyödyllisemmäksi kuin heti valmistumisen jälkeen. Työelämässä jo pidempään olleet osaavat myös arvioida hyödyllisyyttä paremmin kuin vastavalmistuneet.

Loppuyhteenvetona voi sanoa, että kaiken kaikkiaan Koulutuskeskus Sedusta valmistuneet ovat työllistyneet kohtuullisen hyvin, ovat hyvin tyytyväisiä koulutukseensa ja kokevat opintojen aikaisesta yrittäjyyskoulutuksesta olleen hyötyä valmistumisen jälkeen.

LÄHTEET

- Ajzen, I. 1991. The theory of planned behaviour. *Organizational behavior and human decision processes* 50 (2), 179–211.
- Bagozzi, R., Baumgartner, H. & Yi, Y. 1989. An investigation into the role of intentions as mediators of the attitude-behavior relationship. *Journal of economic psychology* 10, 35–62.
- Eyal, T., Liberman, N., Walther, E. & Trope, Y. 2004. The pros and cons of temporally near and distant action. *Journal of personality and social psychology* 86 (6), 781–795.
- Fishbein, M. & Ajzen, I. 1975. *Belief, attitude, intention and behavior: an introduction to theory and research*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Joensuu, S., Varamäki, E., Viljamaa, A., Heikkilä, T. & Katajavirta, M. 2014. Yrittäjyysaikomukset, yrittäjyysaikomusten muutos ja näihin vaikuttavat tekijät koulutuksen aikana. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 16. [Viitattu 11.6.2015]. Saatavana: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/74669/A16.pdf?sequence=1>
- Krueger, N. & Carsrud, A. 1993. Entrepreneurial intentions: applying the theory of planned behavior. *Journal of enterprising culture* 12 (1), 55–78.
- Lee, L., Wong, P., Foo, M. & Leung, A. 2011. Entrepreneurial intentions: the influence of organizational and individual factors. *Journal of business venturing* 6 (1), 124–136.
- Linan, F. & Chen, Y-W. 2009. Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions. *Entrepreneurship theory and practice* 33 (3), 593–617.
- Sequeira, J., Mueller, S. & Mcgee, J. 2007. The influence of social ties and self-efficacy in forming entrepreneurial intentions and motivating nascent behavior. *Journal of developmental entrepreneurship* 12 (3), 275–293.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Sijoittuminen koulutuksen jälkeen. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Tilastokeskus. [Viitattu: 10.4.2015]. Saatavana: <http://www.stat.fi/til/sijk/>
-

Wang, C. & Wong, P. 2004. Entrepreneurial interest of university students in Singapore. *Technovation* 24 (2), 161–172.

Zhao, H., Seibert, S. & Hills, G. 2005. The mediating role of self-efficacy in the development of entrepreneurial intentions. *Journal of applied psychology* 90 (6), 1265–1272.

LIITTEET

LIITE 1. Kyselylomake vuosi sitten valmistuneille

Perustiedot

1. Nimi

Haastattelija täyttää ennen kyselyn aloittamista kohdat 1-3.

2. Valmistumisvuosi

3. Sukupuoli

Mies Nainen

4. Ikä

5. Asuinpaikka

6. Suoritettu tutkinto

- Artesaani (tekstiili ja vaatetus)
 - Artesaani (ympäristön suunnittelu ja rakentaminen)
 - Artesaani (esinesuunnittelu ja valmistus)
 - Kuva-artesaani
 - Merkonomi (asiakaspalvelu ja myynti)
 - Merkonomi (taloushallinto)
 - Merkonomi (informaatio- ja kirjastopalvelut)
 - Merkonomi (toimistopalvelu- ja tietohallinto)
 - Datanomi
 - Maaseutuyrittäjä (maalousteknologia)
 - Maaseutuyrittäjä (maatilatalous)
 - Metsäkoneenkuljettaja
 - Kotitalousyrittäjä
 - Ravintolakokki
 - Suurtaloukokki
 - Palveluvastaava (matkailu, ravintola, talous)
 - Lähihoitaja (asiakaspalvelu ja tietohallinta)
 - Lähihoitaja (ensihoito)
-

- Lähihoitaja (kuntoutus)
- Lähihoitaja (lasten ja nuorten hoito ja kasvatus)
- Lähihoitaja (mielenterveys- ja päihdetyö)
- Lähihoitaja (sairaanhoito ja huolenpito)
- Lähihoitaja (vammainen)
- Lähihoitaja (vanhustyö)
- Parturi-kampaaja
- Autokorinkorjaaja
- Autonkuljettaja
- Elintarvikkeiden valmistaja
- Leipuri-kondiittori
- Lihatuotteiden valmistaja
- Laborantti
- Maalari
- Levyseppähitsaaja
- Koneistaja
- Puuseppä
- Talonrakentaja
- Sähköasentaja
- Automaatioasentaja
- LVI-asentaja
- Elektroniikka-asentaja
- Pukuompelija
- Metsäluonnonhoitaja
- Ajoneuvoasentaja, henkilöautot
- Ajoneuvoasentaja, hyötyajoneuvot
- Automyyjä
- Varaosamyyjä
- Turvallisuusvalvoja

7. Missä opetuspisteessä tutkinto on suoritettu?

- Sedu Ilmajoki, Ilmajoentie
 - Sedu Ilmajoki, Pappilantie
 - Sedu Jurva
 - Sedu Kauhajoki
 - Sedu Kurikka
 - Sedu Lappajärvi
 - Sedu Lapua
 - Sedu Seinäjoki, Kirkkokatu
 - Sedu Seinäjoki, Törnäväntie
 - Sedu Seinäjoki, Koskenalantie
 - Sedu Seinäjoki, Koulukatu
-

-
- Sedu Seinäjoki, Upankatu
 - Sedu Ähtäri, Koulutie
 - Sedu Ähtäri, Tuomarniementie

8. Mikä on tämänhetkinen tilanteesi?

- Vakituinen työsuhde
- Määräaikainen työsuhde
- Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- Opiskelija
- Työpajan asiakas
- Työtön
- Työvoimakoulutuksessa
- Työkyvyttömyyseläke
- Varusmiespalvelus/siviilipalvelus
- Vanhempainvapaa
- Muu, mikä _____

Vastaaja toimii tällä hetkellä yrittäjänä

9. Millä alalla työskentelet yrittäjänä?

10. Miten pitkään olet työskennellyt yrittäjänä? (Vastaus kuukausina)

Vastaaja on tällä hetkellä opiskelija

11. Millä koulutusasteella opiskelet

- Ammattikorkeakoulu
 - Yliopisto / Tiedekorkeakoulu
 - Lukio
 - Toisen asteen ammatillinen koulutus
 - Muu, mikä _____
-

12. Millä alalla opiskelet?

- Yleissivistävä koulutus
- Humanistinen- ja kasvatustieteiden ala
- Kulttuuriala
- Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- Luonnontieteiden ala
- Tekniikan ja liikenteen ala
- Luonnonvara- ja ympäristöala
- Sosiaali, terveys- ja liikunta-ala
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- Muu koulutus

13. Mikäli olet tällä hetkellä opiskelijana, miksi lähdit opiskelemaan?

- Heikko työllisyystilanne tai työttömyys
- Halu kohottaa/syventää ammattipätevyyttä
- Halu vaihtaa alaa
- Muu, mikä _____

14. Oletko ollut Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaasi alaa vastaavissa töissä?

- Kyllä, miten pitkään (vastaus kuukausina) _____
- En

15. Mikäli et ole ollut opiskelemaasi alaa vastaavissa töissä, minkä arvoisit olevan siihen syynä? (Valitse vain tärkein syy)

- Alan heikko työllisyystilanne
- Alalla työskentely ei kiinnosta
- Jatko-opintoihin suoraan jatko-opintoihin
- Terveydelliset syyt
- Muu syy, mikä _____

16. Oletko työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimispaikassa?

- Kyllä, miten pitkään (vastaus kuukausina) _____
 - En
-

Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön ja koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin

17. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön

Arvioidaan asteikolla: täysin eri mieltä 1 - täysin samaa mieltä 5

	1	2	3	4	5
Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Saamani koulutus oli laadukasta	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutus on parantanut työllistymismahdollisuuksiani	☐	☐	☐	☐	☐
Sain opintoja suorittaessani riittävästi tukea ja ohjausta	☐	☐	☐	☐	☐
Sain opintojeni aikana riittävästi ohjausta valmistumisen jälkeiselle ajalle	☐	☐	☐	☐	☐

18. Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin

Arvioidaan asteikolla: täysin eri mieltä 1 - täysin samaa mieltä 5

	1	2	3	4	5
Opetuksessa käytetyt laitteet ja välineet vastasivat työelämän vaatimuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajien osaaminen vastasi työelämän vaatimuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Valmistuttuani tunsin, että ammattitaitoni on riittävä alan työtehtäviin	☐	☐	☐	☐	☐
Suorittamani tutkinto tunnetaan hyvin alan työnantajien keskuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Työnantajat arvostavat Sedussa suoritettua tutkintoa	☐	☐	☐	☐	☐

Yrittäjyysosio

19. Kuinka todennäköistä on, että tulet perustamaan oman yrityksen jossain vaiheessa elämääsi?

erittäin epätodennäköistä 1 - erittäin todennäköistä 7

1 2 3 4 5 6 7

20. Uskon, että minulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, että minun pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista valmistumiseni jälkeen

ei pitäisi 1 - pitäisi 7

1 2 3 4 5 6 7

21. Kuinka paljon välität siitä, mitä sinulle erittäin tärkeät ihmiset ajattelevat, jos tavoittelet oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista

en lainkaan 1 - todella paljon 7

1 2 3 4 5 6 7

22. Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä, onnistumisen mahdollisuus olisi

erittäin pieni 1 - erittäin suuri 7

1 2 3 4 5 6 7

23. Kuinka todennäköistä on, että lähdet yrittäjäksi sen jälkeen, kun olet hankkinut sopivan määrän työkokemusta?

erittäin epätodennäköistä 1 - erittäin todennäköistä 7

1 2 3 4 5 6 7

24. Minulle yrityksen perustaminen ja yrittäjänä toimiminen olisi

erittäin vaikeaa 1 - erittäin helppoa 7

1 2 3 4 5 6 7

25. Kuinka vakaa aikomus sinulla on tulla yrittäjäksi jossain vaiheessa työuraasi?

ei minkäänlaista aikomusta 1 - erittäin vahva aikomus 7

1 2 3 4 5 6 7

26. Jos perustaisin yrityksen ja alkaisin toimia yrittäjänä, epäonnistumisen mahdollisuus olisi

erittäin pieni 1 - erittäin suuri 7

1 2 3 4 5 6 7

Tutustumiskäynnit

yrityksiin ja yrittäjän

vierailut koulussa

Osuuskunnan tai muun

yrityksen kautta opintojen

suorittaminen

Yrittäjyyden omapolku

-opintoihin osallistuminen

30. Osallistuitko kansainväliseen opiskelijavaihtoon opintojesi aikana?

Opiskelijavaihto voi olla esim. työssäoppimisjakso ulkomailla, opiskelijaryhmän yhteinen matka tai yksin vieraassa maassa suoritettu opintojakso.

 Kyllä Ei

31. Mikäli osallistuit, koetko siitä olleen hyötyä

	kyllä	ei
Työllistymisen kannalta	☐	☐
jatko-opintoihin sijoittumisen kannalta	☐	☐
Muuta hyötyä, mitä _____	☐	☐

32. Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta.

Arvioidaan asteikolla täysin eri mieltä 1 - täysin samaa mieltä 5

	1	2	3	4	5
Sedun oppimisympäristö on myönteinen ja kannustava	☐	☐	☐	☐	☐
Sedu opettaa noudattamaan työelämän pelisääntöjä	☐	☐	☐	☐	☐
Sedusta valmistunut opiskelija pystyy osaamisellaan yllättämään työnantajan positiivisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Sedu kannustaa opiskelijoita kansainvälisyyteen	☐	☐	☐	☐	☐
Sedu kannustaa opiskelijoita yrittäjämäiseen toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Sedussa huomioidaan erilaiset oppijat	☐	☐	☐	☐	☐
Sedussa kannustetaan uteliaisuuteen, uskallukseen ja luovuuteen	☐	☐	☐	☐	☐

Alumni-rekisteri

33. Oletko kiinnostunut liittymään Koulutuskeskus Sedun alumni-rekisteriin?

Alumni-rekisteriin liittyminen on täysin vapaaehtoista. Alumni-rekisterin tarkoituksena on säilyttää yhteys valmistuneen opiskelijan ja oppilaitoksen välillä. Rekisteriin kuuluva valmistunut opiskelija voi esim. saada tietoa oman alansa koulutuksessa tapahtuvista muutoksista tai häntä saatetaan kutsua osallistumaan erilaisiin oppilaitoksen järjestämiin tapahtumiin.

Nimi _____

Suoritettu tutkinto _____

Sähköposti _____

Osoite _____

Puhelin _____

LIITE 2. Kyselylomake kolme vuotta sitten valmistuneille

Perustiedot

1. Nimi

Haastattelija täyttää ennen kyselyn aloittamista kohdat 1-3.

2. Valmistumisvuosi

3. Sukupuoli

Mies Nainen

4. Ikä

5. Asuinpaikka

6. Suoritettu tutkinto

- Artesaani (tekstiili ja vaatetus)
 - Artesaani (ympäristön suunnittelu ja rakentaminen)
 - Artesaani (esinesuunnittelu ja valmistus)
 - Kuva-artsaani
 - Merkonomi (asiakaspalvelu ja myynti)
 - Merkonomi (taloushallinto)
 - Merkonomi (informaatio- ja kirjastopalvelut)
 - Merkonomi (toimistopalvelu- ja tietohallinto)
 - Datanomi
 - Maaseutuyrittäjä (maatalousteknologia)
 - Maaseutuyrittäjä (maatilatalous)
 - Metsäkoneenkuljettaja
 - Kotitalousyrittäjä
 - Ravintolakokki
 - Suurtalouskokki
 - Palveluvastaava (matkailu, ravintola, talous)
 - Lähihoitaja (asiakaspalvelu ja tietohallinta)
 - Lähihoitaja (ensihoito)
 - Lähihoitaja (kuntoutus)
 - Lähihoitaja (lasten ja nuorten hoito ja kasvatust)
 - Lähihoitaja (mielenterveys- ja päihdetyö)
-

-
- Lähihoitaja (sairaanhoito ja huolenpito)
 - Lähihoitaja (vammainen)
 - Lähihoitaja (vanhustyö)
 - Parturi-kampaaja
 - Autokorinkorjaaja
 - Autonkuljettaja
 - Elintarvikkeiden valmistaja
 - Leipuri-kondiittori
 - Lihatuotteiden valmistaja
 - Laborantti
 - Maalari
 - Levyseppähitsaaja
 - Koneistaja
 - Puuseppä
 - Talonrakentaja
 - Sähköasentaja
 - Automaatioasentaja
 - LVI-asentaja
 - Elektroniikka-asentaja
 - Pukuompelija
 - Metsäluonnonhoitaja
 - Ajoneuvoasentaja, henkilöautot
 - Ajoneuvoasentaja, hyötyajoneuvot
 - Automyyjä
 - Varaosamyyjä
 - Turvallisuusvalvoja

7. Missä opetuspaikassa tutkinto on suoritettu?

- Sedu Ilmajoki, Ilmajoentie
 - Sedu Ilmajoki, Pappilantie
 - Sedu Jurva
 - Sedu Kauhajoki
 - Sedu Kurikka
 - Sedu Lappajärvi
 - Sedu Lapua
 - Sedu Seinäjoki, Kirkkokatu
 - Sedu Seinäjoki, Törnäväntie
 - Sedu Seinäjoki, Koskenalantie
 - Sedu Seinäjoki, Koulukatu
 - Sedu Seinäjoki, Upankatu
 - Sedu Ähtäri, Koulutie
-

Sedu Ähtäri, Tuomarniementie

8. Mikä on tämänhetkinen tilanteesi?

- Vakituinen työsuhde
- Määräaikainen työsuhde
- Yrittäjä/ammattinharjoittaja/freelancer
- Opiskelija
- Työpajan asiakas
- Työtön
- Työvoimakoulutuksessa
- Työkyvyttömyyseläke
- Varusmiespalvelus/siviilipalvelus
- Vanhempainvapaa
- Muu, mikä _____

Vastaaja toimii tällä hetkellä yrittäjänä

9. Millä alalla työskentelet yrittäjänä?

10. Miten pitkään olet työskennellyt yrittäjänä? (Vastaus kuukausina)

Vastaaja on tällä hetkellä opiskelija

11. Millä koulutusasteella opiskelet

- Ammattikorkeakoulu
 - Yliopisto / Tiedekorkeakoulu
 - Lukio
 - Toisen asteen ammatillinen koulutus
 - Muu, mikä _____
-

12. Millä alalla opiskelet?

- Yleissivistävä koulutus
- Humanistinen- ja kasvatustieteiden ala
- Kulttuuriala
- Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
- Luonnontieteiden ala
- Tekniikan ja liikenteen ala
- Luonnonvara- ja ympäristöala
- Sosiaali, terveys- ja liikunta-ala
- Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
- Muu koulutus

13. Mikäli olet tällä hetkellä opiskelijana, miksi lähdit opiskelemaan?

- Heikko työllisyystilanne tai työttömyys
- Halu kohottaa/syventää ammattipätevyyttä
- Halu vaihtaa alaa
- Muu, mikä _____

14. Oletko ollut Koulutuskeskus Sedussa opiskelemaasi alaa vastaavissa töissä?

- Kyllä, miten pitkään (vastaus kuukausina) _____
- En

15. Mikäli et ole ollut opiskelemaasi alaa vastaavissa töissä, mikä arvoisit olevan siihen syynä? (Valitse vain tärkein syy)

- Alan heikko työllisyystilanne
- Alalla työskentely ei kiinnosta
- Jatko-opintoihin
- Terveydelliset syyt
- Muu syy, mikä _____

16. Oletko työskennellyt valmistumisen jälkeen opiskeluaikaisessa työssäoppimiskassa?

- Kyllä, miten pitkään (vastaus kuukausina) _____
- En

Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön ja koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin

17. Tyytyväisyys koulutuksen sisältöön

Arvioidaan asteikolla: täysin eri mieltä 1 - täysin samaa mieltä 5

	1	2	3	4	5
Olen tyytyväinen saamaani koulutukseen	☐	☐	☐	☐	☐
Saamani koulutus oli laadukasta	☐	☐	☐	☐	☐
Koulutus on parantanut työllistymismahdollisuuksiani	☐	☐	☐	☐	☐
Sain opintoja suorittaessani riittävästi tukea ja ohjausta	☐	☐	☐	☐	☐
Sain opintojeni aikana riittävästi ohjausta valmistumisen jälkeiselle ajalle	☐	☐	☐	☐	☐

18. Koulutuksen vastaavuus työelämän tarpeisiin

Arvioidaan asteikolla: täysin eri mieltä 1 - täysin samaa mieltä 5

	1	2	3	4	5
Opetuksessa käytetyt laitteet ja välineet vastasivat työelämän vaatimuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Opettajien osaaminen vastasi työelämän vaatimuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Valmistuttuani tunsin, että ammattitaitoni on riittävä alan työtehtäviin	☐	☐	☐	☐	☐
Suorittamani tutkinto tunnetaan hyvin alan työnantajien keskuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Työnantajat arvostavat Sedussa suoritettua tutkintoa	☐	☐	☐	☐	☐

Yrittäjyysosio

19. Kuinka todennäköistä on, että tulet perustamaan oman yrityksen jossain vaiheessa elämääsi?

erittäin epätodennäköistä 1 - erittäin todennäköistä 7

1 2 3 4 5 6 7

20. Kuinka todennäköistä on, että lähdet yrittäjäksi sen jälkeen, kun olet hankkinut sopivan määrän työkokemusta?

erittäin epätodennäköistä 1 - erittäin todennäköistä 7

1 2 3 4 5 6 7

24. Osallistuitko kansainväliseen opiskelijavaihtoon opintojesi aikana?

Opiskelijavaihto voi olla esim. työssäoppimisjakso ulkomailla, opiskelijaryhmän yhteinen matka tai yksin vieraassa maassa suoritettu opintojakso.

Kyllä

Ei

25. Mikäli osallistuit, koetko siitä olleen hyötyä

	kyllä	ei
Työllistymisen kannalta	☐	☐
jatko-opintoihin sijoittumisen kannalta	☐	☐
Muuta hyötyä, mitä _____	☐	☐

26. Mielikuva Koulutuskeskus Sedusta.

Arvioidaan asteikolla täysin eri mieltä 1 - täysin samaa mieltä 5

	1	2	3	4	5
Sedun oppimisympäristö on myönteinen ja kannustava	☐	☐	☐	☐	☐
Sedu opettaa noudattamaan työelämän pelisääntöjä	☐	☐	☐	☐	☐
Sedusta valmistunut opiskelija pystyy osaamisellaan yllättämään työnantajan positiivisesti	☐	☐	☐	☐	☐
Sedu kannustaa opiskelijoita kansainvälisyyteen	☐	☐	☐	☐	☐
Sedu kannustaa opiskelijoita yrittäjämäiseen toimintaan	☐	☐	☐	☐	☐
Sedussa huomioidaan erilaiset oppijat	☐	☐	☐	☐	☐
Sedussa kannustetaan uteliaisuuteen, uskallukseen ja luovuuteen	☐	☐	☐	☐	☐

Alumni-rekisteri

27. Oletko kiinnostunut liittymään Koulutuskeskus Sedun alumni-rekisteriin?

Alumni-rekisteriin liittyminen on täysin vapaaehtoista. Alumni-rekisterin tarkoituksena on säilyttää yhteys valmistuneen opiskelijan ja oppilaitoksen välillä. Rekisteriin kuuluva valmistunut opiskelija voi esim. saada tietoa oman alansa koulutuksessa tapahtuvista muutoksista tai häntä saatetaan kutsua osallistumaan erilaisiin oppilaitoksen järjestämiin tapahtumiin.

Nimi _____

Suoritettu tutkinto _____

Sähköposti _____

Osoite _____

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA - PUBLICATIONS OF SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

A. TUTKIMUKSIA - RESEARCH REPORTS

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi. Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
 2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
 3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teoriat ja menetelmät. 2006.
 4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006.
 5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvuyrittäjyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
 6. Kari Jokiranta. Konkretisoituva uhka. Ilkka-lehden huumekirjoitukset vuosina 1970–2002. 2008.
 7. Kaija Loppela. ”Ryhmässä oppiminen - tehokastaja hauskaa”: Arviointitutkimus PBL-pedagogiikan käyttönotosta fysioterapeuttikoulutuksessa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuosina 2005-2008. 2009.
 8. Matti Ryhänen & Kimmo Nissinen (toim.). Kilpailukykyä maidontuotantoon: toimintaympäristön tarkastelu ja ennakointi. 2011.
 9. Elina Varamäki, Juha Tall, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Marko Järvenpää & Erkki Petäjä. Liiketoiminnan kehittyminen omistajanvaihdoksen jälkeen – Casetutkimus omistajanvaihdoksen muutos-tekijöistä. 2012.
 10. Merja Finne, Kaija Nissinen, Sirpa Nygård, Anu Hopia, Hanna-Leena Hietaranta-Luoma, Harri Luomala, Hannu Karhu & Annu Peltoniemi.
-

Eteläpohjalaisten elintavat ja terveyskäyttäytyminen : TERVAS – terveelliset valinnat ja räätälöidyt syömisen ja liikkumisen mallit 2009 – 2011. 2012.

11. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Kari Salo. Eteläpohjalaisten sivutoimiyrittäjien kasvutavoitteet sekä kasvun mahdollisuudet. 2012.
 12. Janne Jokelainen. Hirsiseinän tilkemateriaalien ominaisuudet. 2012.
 13. Elina Varamäki & Seliina Päällysaho (toim.) Tapio Varmola – suomalaisen ammattikorkeakoulun rakentaja ja kehittäjä. 2013.
 14. Tuomas Hakonen. Bioenergiaterminaalin hankintaketjujen kanttavuus eri kuljetusetäisyyksillä ja -volyymeilla. 2013.
 15. Minna Zechner (toim.). Hyvinvointitieto: kokemuksellista, hallinnollista ja päätöksentekoa tukevaa? 2014.
 16. Sanna Joensuu, Elina Varamäki, Anmari Viljamaa, Tarja Heikkilä & Marja Katajavirta. Yrittäjyysaikomukset, yrittäjyysaikomusten muutos ja näihin vaikuttavat tekijät koulutuksen aikana. 2014.
 17. Anmari Viljamaa, Seliina Päällysaho & Risto Lauhanen (toim.). Opetuksen ja tutkimuksen näkökulmia: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2014.
 18. Janne Jokelainen. Vanhan puuikkunan energiakunnostus. 2014.
 19. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö- ja verkostosuhteet: Strateginen tarkastelu maidontuotantoon sovellettuna. 2014.
 20. Kirsti Sorama, Elina Varamäki, Sanna Joensuu, Anmari Viljamaa, Erkki K. Laitinen, Erkki Petäjä, Aapo Länsiluoto, Tarja Heikkilä & Tero Vuorinen. Mistä tunnet sä kasvajan - seurantatutkimus eteläpohjalaisista kasvuyrityksistä. 2015.
-

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ - REPORTS

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu-tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
 2. Elina Varamäki - Ritva Lintilä - Taru Hautala - Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
 3. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996-1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
 4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: väliraportti. 1999.
 5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari - säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
 6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatu järjestelmän auditointi 1998-1999. Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
 7. Heikki Ylihärtilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.
 8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutus selvitys. 2000.
 9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
 10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus. Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
 11. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998-2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
 12. Varmola T., Kitinoja H. & Peltola A. (ed.) Quality and new challenges of higher education. International Conference 25.-26. September, 2002. Seinäjoki Finland. Proceedings. 2002.
-

-
13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppila. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
 14. Päivi Laitinen & Sanna Välisaari. Staphylococcus aureus -bakteerien aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarjatiloiilla. 2003.
 15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu – Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
 16. Hannu Saari & Mika Oijennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pkyrityksessä. 2004.
 17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
 18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä. Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
 19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua. Muotoilijakoulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
 20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
 21. Elina Varamäki & Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001–2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
 22. Tuija Pitkääkoski, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating. Focusing on Vegetables, Fruits and Berries. International Conference September 2nd – 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
 23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella. Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.
 24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.
 25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
-

-
26. Päivö Laine. Pk-yritysten verkkosivustot – vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
 27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä, Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla –Pro Advisor –hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
 28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkyvät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
 29. Beck Thorsten, Bruun-Schmidt Henning, Kitinoja Helli, Sjöberg Lars, Svensson Owe and Vainoras Alfonsas. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health. A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
 30. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2007. 2007.
 31. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus - Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v.2004–2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
 32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja. Seinäjoen ammatti-korkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.
 33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Bioenergian hankintalogistiikka. Tapauksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007.
 34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007.
 35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008.
 36. Margit Närvä - Matti Ryhänen - Esa Veikkola - Tarmo Vuorenmaa. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista. Loppuraportti. 2008.
-

-
37. Anu Aalto, Ritva Kuoppamäki & Leena Niemi. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyspedagogisia ratkaisuja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksikön kehittämishanke. 2008.
 38. Anmari Viljamaa, Marko Rossinen, Elina Varamäki, Juha Alarinta, Pertti Kinnunen & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2008. 2008.
 39. Risto Lauhanen. Metsä kasvaa myös Länsi-Suomessa. Taustaselvitys hakuumahdollisuuksista, työmääristä ja resurssitarpeista. 2009.
 40. Päivi Niiranen & Sirpa Tuomela-Jaskari. Haasteena ikäihmisten päihdeongelma? Selvitys ikäihmisten päihdeongelman esiintyvyydestä pohjalaismaakunnissa. 2009.
 41. Jouni Niskanen. Virtuaaliopetuksen ajokorttikonsepti. Portfoliotyyppinen henkilöstökoulutuskokonaisuus. 2009.
 42. Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif, Anne Saarijärvi, Mervi Lehtola & Harri Jokiranta. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009. Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2009.
 43. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas ja Pentti Rauhala. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Tutkimus-, kehittämis ja innovaatio toiminnan arviointiraportti. 2010.
 44. Elina Varamäki (toim.), Pertti Kinnunen, Marko Kohtamäki, Mervi Lehtola, Sami Rintala, Marko Rossinen, Juha Tall ja Anmari Viljamaa. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2010. 2010.
 45. Elina Varamäki, Marja Lautamaja & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan omistajanvaihdosbarometri 2010. 2010.
 46. Tiina Sauvula-Seppälä, Essi Ulander ja Tapani Tasanen (toim.). Kehittyvä metsäenergia. Tutkimusseminaari Seinäjoen Framissa 18.11.2009. 2010.
 47. Autio Veli, Björkman Jouni, Grönberg Peter, Heinisuo Markku & Ylihärtilä Heikki. Rakennusten palokuormien inventaariotutkimus. 2011.
 48. Erkki K. Laitinen, Elina Varamäki, Juha Tall, Tarja Heikkilä & Kirsti Sorama. Omistajanvaihdokset Etelä-Pohjanmaalla 2006-2010 -ostajayritysten ja ostokohteiden profiilit ja taloudellinen tilanne. 2011.
-

-
49. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Marja Lautamaja. Nuorten, aikuisten sekä ylemmän tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään - seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006-2008 valmistuneille. 2011.
 50. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas and Pentti Rauhala. Evaluation Report for Research, Development and Innovation Activities. 2011.
 51. Ari Haasio & Kari Salo (toim.). AMK 2.0 : Puheenvuoroja sosiaalisesta mediasta ammattikorkeakouluissa. 2011.
 52. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall & Erno Tornikoski. Eteläpohjalaiset yrittäjät liiketoimintojen ostajina, myyjinä ja kehittäjinä. 2011.
 53. Jussi Laurila & Risto Lauhanen. Pienen kokoluokan CHP -teknologiasta lisää voimaa Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueelle. 2011.
 54. Tarja Keski-Mattinen, Jouni Niskanen & Ari Sivula. Ammattikorkeakouluopintojen ohjaus etätyömenetelmillä. 2011.
 55. Tuomas Hakonen & Jussi Laurila. Metsähakkeen kosteuden vaikutus polton ja kaukokuljetuksen kannattavuuteen. 2011.
 56. Heikki Holma, Elina Varamäki, Marja Lautamaja, Hannu Tuuri & Terhi Anttila. Yhteistyösuhteet ja tulevaisuuden näkymät eteläpohjalaisissa puualan yrityksissä. 2011.
 57. Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo & Tarja Heikkilä. Sivutoimiyrittäjyyden rooli ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa. 2011.
 58. Kimmo Nissinen (toim.). Maitotilan prosessien kehittäminen: Lypsy-, ruokinta- ja lannankäsittely- sekä kuivitusprosessien toteuttaminen; Maitohygienian turvaaminen maitotiloilla; Teknologisia ratkaisuja, rakennuttaminen ja tuotannon ylösajo. 2012.
 59. Matti Ryhänen & Erkki Laitila (toim.). Yhteistyö ja resurssit maitotiloilla : Verkostomaisen yrittämisen lähtökohtia ja edellytyksiä. 2012.
 60. Jarkko Pakkanen, Kati Katajisto & Ulla El-Bash. Verkostoitunut älykkäiden koneiden kehitysympäristö : VÄLKKY-projektin raportti. 2012.
-

-
61. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Aapo Länsiluoto & Anmari Viljamaa. Ostajien näkemykset omistajanvaihdoksen toteuttamisesta ja onnistumisesta. 2012.
 62. Minna Laitila, Leena Elenius, Hilikka Majasaari, Marjut Nummela, Annu Peltoniemi (toim.). Päihdetyön oppimista ja osaamista ammatti-korkeakoulussa. 2012.
 63. Ari Haasio (toim.). Verkko haltuun! - Nätet i besittning!: Näkökulmia verkostoituvaan kirjastoon. 2012.
 64. Anmari Viljamaa, Sanna Joensuu, Beata Tajjala, Seija Råttts, Tero Turunen, Kaija-Liisa Kivimäki & Päivi Borisov. Elävästä elämästä: Kumppaniyrityspedagogiikka oppimisympäristönä. 2012.
 65. Kirsti Sorama. Klusteriennakointimalli osaamistarpeiden ennakointiin: Ammatillisen korkea-asteen koulutuksen opetussisältöjen kehittäminen. 2012.
 66. Anna Saarela, Ari Sivula, Tiina Ahtola & Antti Pasila. Mobiilisovellus bioenergiaalan oppimisympäristöksi Bioenergia-asiantuntijuuden kehittäminen työelämälähtöisesti -hanke. 2013.
 67. Ismo Makkonen. Korjuri vs. koneketjuenergia puunkorjuussa. 2013.
 68. Ari Sivula, Risto Lauhanen, Anna Saarela, Tiina Ahtola & Antti Pasila Bioenergia-asiantuntijuutta kehittämässä Etelä-Pohjanmaalla. 2013.
 69. Juha Tall, Kirsti Sorama, Piia Tulisalo, Erkki Petäjä & Ari Virkamäki. Yrittäjyys 2.0. – menestyksen avaimia. 2013.
 70. Anu Aalto & Salla Kettunen. Hoivayrittäjyys ikääntyvien palveluissa - nyt ja tulevaisuudessa. 2013.
 71. Varpu Hulsi, Tuomas Hakonen, Risto Lauhanen & Jussi Laurila. Metsänomistajien energiapuun myyntihalukkuus Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäkeskusalueella. 2013.
 72. Anna Saarela. Nuoren metsänhoitokohteen ympäristön hoito ja työ-turvallisuus: Suomen metsäkeskuksen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueyksikön alueella toimivien energiapuuyrittäjien haastattelu. 2014.
-

-
74. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall, Anmari Viljamaa & Aapo Länsiluoto. Omistajanvaihdoksen toteutus ja onnistuminen ostajan ja jatkajan näkökulmasta. 2013.
 75. Minttu Kuronen-Ojala, Mervi Lehtola & Arto Rautajoki. Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan hyvinvointibarometri 2012: ajankohtainen arvio pohjalaismaakuntien väestön hyvinvoinnin ja palvelujen tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2014.
 76. Elina Varamäki, Juha Tall, Anmari Viljamaa, Kirsti Sorama, Aapo Länsiluoto, Erkki Petäjä & Erkki K. Laitinen Omistajanvaihdos osana liiketoiminnan kehittämistä ja kasvua - tulokset, johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset. 2013.
 77. Kirsti Sorama, Terhi Anttila, Salla Kettunen & Heikki Holma. Maatilojen puurakentamisen tulevaisuus: Elintarvikeklusterin ennakointi. 2013.
 78. Hannu Tuuri, Heikki Holma, Yrjö Ylkänen, Elina Varamäki & Martti Kangasniemi. Kuluttajien ostopäätöksiin vaikuttavat tekijät ja oheispalveluiden tarpeet huonekaluhankinnoissa: Eväitä kotimaisen huonekaluteollisuuden markkina-aseman parantamiseksi. 2013.
 79. Ismo Makkonen. Päästökauppa ja sen vaikutukset Etelä- ja Keski-Pohjanmaalle. 2014.
 80. Tarja Heikkilä, Marja Katajavirta & Elina Varamäki. Nuorten ja aikuisten tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään – seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2009–2012 valmistuneille. 2014.
 81. Sari-Maarit Peltola, Seliina Päällysaho & Sirkku Uusimäki (toim.). Proceedings of the ERIAFF conference "Sustainable Food Systems: Multi-actor Co-operation to Foster New Competitiveness of Europe". 2014.
 82. Sarita Ventelä, Heikki Koskimies & Juhani Kesti. Lannan vastaanottohalukkuus kasvinviljelytiloilla Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla. 2014.
 83. Maciej Pietrzykowski & Timo Toikko (Eds.). Sustainable welfare in a regional context. 2014.
 84. Janne Jokelainen. Log construction training in the Nordic and the Baltic Countries. PROLOG Final Report. 2014.
-

-
85. Anne Kuusela. Osallistava suunnittelun tiedonhankintaprosessi kolmannen iän asumisympäristötarpeiden kartoittamisessa: CoTHREE-projektin raportti. 2015
 88. Ismo Makkonen. Bioöljyalostamon investointiedellytykset Etelä-Pohjanmaan maakunnassa. 2014.
 89. Tuija Vasikkaniemi, Hanna-Mari Rintala, Mari Salminen-Tuomaala & Anmari Viljamaa (toim.). FramiPro - kohti monialaista oppimista. 2015.
 90. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Arttu Vainio, Anna Korsbäck ja Kirsti Sorama. Sivutoiminen yrittäjyys ja sivutoimisesta päätoimiseen yrittäjyyteen kasvun tukeminen Etelä-Pohjanmaalla. 2014.
 91. Elina Varamäki, Anmari Viljamaa, Juha Tall, Tarja Heikkilä, Salla Kettunen & Marko Matalamäki. Kesken jääneet yrityskaupat - myyjien ja ostajien näkökulma. 2014.
 92. Terhi Anttila, Hannu Tuuri, Elina Varamäki & Yrjö Ylkänen. Millainen on minun huonekaluni? Kuluttajien huonekaluhankintoihin arvoa luovat tekijät ja markkinasegmentit. 2014.
 93. Anu Aalto, Anne Matilainen & Maria Suomela. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015 - 2020. 2014.
 94. Kirsti Sorama, Salla Kettunen & Elina Varamäki. Rakennustoimialan ja puutuotetoimialan yritysten välinen yhteistyö : Nykytilanne ja tulevaisuuden suuntaviivoja. 2014.
 95. Katariina Perttula, Hillevi Eromäki, Riikka Kaukonen, Kaija Nissinen, Annu Peltoniemi & Anu Hopia. Kropsua, hunajaa ja puutarhan tuotteita: ruokakulttuuri osana ikäihmisten hyvää elämää. 2015
 96. Heikki Holma, Salla Kettunen, Elina Varamäki, Kirsti Sorama & Marja Katajavirta. Menestystekijät puutuotealalla: aloittavien ja kokeneiden yrittäjien näkemykset. 2014.
 97. Anna Saarela, Heikki Harmanen & Juha Tuorila. Happamien sulfaattimaiden huomioiminen tilusjärjestelyissä. 2014.
 98. Erkki Kytönen, Juha Tall & Aapo Länsiluoto. Yksityinen riskipääoma pienten yritysten kasvun edistäjänä Etelä-Pohjanmaalla. 2015.
-

-
99. Eliisa Kallio, Juhani Suojaranta & Ari Sivula. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Elintarvike- ja maatalouden yksikön työharjoitteluprosessin kehittäminen virtuaalimaailloilla: oppimisympäristö työharjoittelun tukena. 2015
 100. Tarja Heikkilä & Marja Katajavirta. Seinäjoen ammattikorkeakoulun opiskelijabarometri 2014. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien nuorten toisen ja valmistuvien vuosikurssien sekä aikuisopiskelijoiden tulokset. 2015.
 101. Juha Tall, Elina Varamäki, Salla Kettunen & Marja Katajavirta. Perustamalla tai ostamalla yrittäjäksi - kokemukset yrittäjäuran alkutaipaleelta. 2015
 102. Sarita Ventelä (toim.), Toni Sankari, Kaija Karhunen, Anna Saarela, Tapio Salo, Markus Lakso & Tiina Karsikas. Lannan ravinteet kiertoan Etelä- ja Pohjois-Pohjanmaalla: Hydro-Pohjanmaa -hankkeen loppujulkaisu 1. 2014.
 103. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Sanna Joensuu & Marja Katajavirta. Sivutoimiyrittäjät - pysyvästi sivutoimisia vai tulevia päätoimisia? 2015.

C. OPPIMATERIAALEJA - TEACHING MATERIALS

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
 2. Lea Knuuttila. Mihin työohjausta tarvitaan? Oppimateriaalia sosiaalialan opiskelijoiden työnohjauskurssille. 2001.
 3. Mirva Kuni & Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden hoitaminen. 2002.
 4. Kempas Ilpo & Bartens Angela. Johdatus portugalin kielen ääntämiseen: Portugali ja Brasilia. 2011.
 5. Ilpo Kempas. Ranskan kielen prepositio-opas : Tavallisimmat tapaukset, joissa adjektiivi tai verbi edellyttää tietyn preposition käyttöä tai esiintyy ilman prepositiota. 2011.
 6. Risto Lauhanen, Jukka Ahokas, Jussi Esala, Tuomas Hakonen, Heikki Sippola, Juha Viirimäki, Esa Koskiniemi, Jussi Laurila & Ismo Makkonen. Metsätoimihenkilön energialaskuoppi. 2014.
-

-
7. Jyrki Rajakorpi, Erkki Laitila & Mari Viljanmaa. Esimerkkejä maatalousyriyten yhteistyöstä: näkökulmia maitotilojen verkostoihin. 2014.
 8. Douglas D. Piirto. Leadership : A lifetime quest for excellence. 2014.
 9. Hilka Niemelä. Ohjelmoinnin perusrakenteet. 2015.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Kalevankatu 35, PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952- 7109-24-3 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)